

biblioteca scolarului

MIHAIL ION CIUBOTARU

VIATA FULGERULUI

biblioteca școlarului

MIHAIL ION
CIUBOTARU

VIATA
FULGERULUI

Colecție inițiată și coordonată
de Anatol Vidrașcu și Dan Vidrașcu
Concepția grafică a colecției și coperta:

Vladimir Zmeev

Fotografii de Mihai Potârniche,
Nicolae Răileanu, Ion Bolboceanu,
Ernest Mecinic, Israel Zemșman

REFERINȚE ISTORICO-LITERARE:

Mihai Cimpoi,
Mihail Dolgan,
Andrei Hropotinschi,
Sergiu Cucuietu,
Victor Teleucă

Editura „Litera Internațională“
O. P. 61; C.P. 21, sector 1, București, România
tel./fax (021) 3303502; e-mail: info@litera.ro

Grupul Editorial „Litera“
str. B. P. Hasdeu nr. 2, mun. Chișinău, MD-2005, Republica Moldova
tel./fax (37322) 292 932, 294 110, fax 294 061;
e-mail: litera@litera.ro

Prezenta ediție a apărut în anul 2003 în versiune tipărită
și electronică la Editura „Litera Internațională“
și Grupul Editorial „Litera“.
Toate drepturile rezervate.

Editori: *Anatol și Dan Vidrașcu*
Lector: *Nicolae Popa*
Tehnoredactare: *Natalia Măță*

Tiparul executat la Tipografia „Universul“.
Comanda nr. 9076

CZU 821.135.1(478)-1
C 55

Descrierea CIP a Camerei Naționale a Cărții
Ciubotaru, Mihail Ion

Viața fulgerului / Mihail Ion Ciubotaru; (Bibl. școlarului; serie nouă/
col. iniț. și coord. Anatol și Dan Vidrașcu; conc. gr. col. și cop./ Vladimir
Zmeev; nr. 463) – B.: Litera Int., Ch.: Litera, 2003 (Tipogr. „Universul“).
– 332 [p.]

ISBN 973-675-071-X — ISBN 9975-74-706-X
821.135.1(478)-1

ISBN 973-675-071-X
ISBN 9975-74-706-X

© LITERA INTERNAȚIONAL, 2003
© LITERA, 2003

TABEL CRONOLOGIC

1936

La 11 octombrie,
în satul
Nicoreni,
județul Bălți,
România, se naște
Mihail Ion Ciubotaru
(botezat Gheorghe),
al doilea copil
în familia
agricultorilor
Ion și Ana Ciubotaru.

1942

Mihail Ion Ciubotaru
devine elev.
Primii săi învățători
sunt: Bulgariu,
Stanciu, Damir și
părintele Marchitan.
În primăvara anului
1944, înainte de a
absolvi clasa a doua,
în sat intră partizanii lui
Kovpak, apoi și trupele
Armatei Roșii. Școala e
transformată în spital
pentru răniți
războiului.

1944

În toamnă,
reia clasa a doua
cu învățătoarea Ana
(Năstasevna) Hâțu, o
săteancă știutoare
de carte, mamă
a opt copii, de
la care deprinde
alfabetul chirilic.
An de an, descoperă
desenul și poezia,
face gazetele
de perete ale clasei
și școlii, la îndemnul
directorului
scrie pe pereții
satului „Cartea are
patru ochi” (perioada
alfabetizării), expediază
revistei copiilor basmul
Făt-Frumos, fiul iepei,

pe care-l transpune în
versuri, trimite articole
la gazeta raională
„Biruitoarul”.

1948

La Nicoreni
are loc o răscoală.
Memoria păstrează
șuierul pietrelor
aruncate în casa
sovietului,
zdrăngănitura
ferestrelor,
pocnetele
acoperișului,
semănătura pietrelor
rămase ca o grindină

*Trecu războiul, anul foametei,
împlineam unsprezece ani.
Alături de fratele Emil. 1949*

*În fața casei părintești, cu mama, tata
și frații Emil și Petru. 1948*

colosală mai multe
zile în șir în
ograda
cărnuitoare...

1950

De rând cu
toată clasa, în
bloc, este primit în
comsomol. Pe
fățarea colhozului,
unde viitorul scriitor

mâna traglia, sătenii se răzvrătesc din nou, de greul impozitelor, în fața unei brigăzi de agitatori, pe care îi alungă peste deal. Seara, la lumina candeliei, scrie o scrisoare la adresa autorităților și o lipește pe ușa sovietului.

1951

În primăvară, este luat la cercetări de securitate. Directorul școlii din Nicoreni (tot el, secretar de partid), vine la raion și îl scoate din primejdie.

1953

Absolvește școala medie și se înscrie la Facultatea de Biologie (Chimie) a institutului „Ion Creangă” din Chișinău. Îl cunoaște pe Grigore Vieru. I se propune să plece la învățătură peste hotare, susține examenele în fața unei

La conferința Tinerilor Scriitori cu S. Saka, V. Teleucă, PCărare, Gr. Vieru. 1957

comisii speciale, dar, constrâns material, refuză plecarea.

Listele de examinare la Facultatea de Biologie fiind deja închise, se înscrie la Litere. Îi cunoaște pe Spiridon Vangheli, Pavel Boțu, Ion Ungureanu, Gheorghe Vodă. Editează „Foaia literară”.

1954

Debutează la „Tinerimea Moldovei”. Ulterior publică în același ziar și în „Glasuri tinere”. Frecventează cenaclul literar al „Tinerimii”, îl cunoaște

pe Victor Teleucă. Liviu Damian îi împrumută pentru o seară cartea de versuri ale Veronicăi Micle. Este pârât secretarului de partid al institutului tov. Uretea (alteori, Uretii) și, în dimineața următoare, o comisie îi sustrage de sub pernă cartea, pe care o confiscă. E discutat la biroul de partid pentru

a fi eliminat din facultate. Rectorul Ivan D. Ceban (cel cu „limba moldovenească”) propune să i se dea un termen de corijare până la sfârșitul anului de studii. (Încă peste doi ani, același birou de partid îl discută pentru conșpectele în grafie latină. Îi ia apărarea decanul facultății, Penzul. Mai apoi, în semn de bună amintire, acesta îi dăruiește o veche ediție românească „Alecu Russo”, din care studentul Ciubotaru adeseori a citit auditoriului, în locul

Acasă...

profesorului cu un mic defect de vorbire după o rană din război).

1957

Se căsătorește cu rusoaica Ludmila Râbovalova, care îi face plăcinte românești până în prezent. Refuză să dea tiparului primul manuscris, după care urmează o perioadă lungă (vreo zece ani) de tăcere.

1958

Gheorghe Marin, redactor-șef, secundat de scriitorul Alexandru Cosmescu, îl invită în redacția copiilor. Într-o ediție „Pionerskaia zorka” (radio, Moscova) răsună, în traducerea lui Alexandru Fridman, schița *Omul de zăpadă*. Se înscrie la cursurile superioare de jurnalism

Acasă, în grădina copilăriei, cu frații Emil, Petru și surioara Zina.

de pe lângă școala comsomolului din Moscova. Gustă experiența unor ziariști-publiciști de forță, stă alături de vestita Lidia Ivanova la „Komsomolskaia pravda” și „Izvestia”, frecventează „Pionerskaia pravda” și revista „Smena”.

1960

Serviciul militar, Polesie, Baranovici, Slutsk. Publică în gazeta

districtului militar Minsk schița *Krestik* (*Cruciulița*: este drama unui tânăr soldat care a apucat o mână de jar din soba cazarmii pentru a-și salva cruciulița smulsă de la gâtul lui și aruncată în foc de un sergent, mâna soldatului pălălăia ca un fitil...)

1962

Borisov. Susține examenele pentru

titlul de ofițer.
La întoarcere
în unitate,
este solicitat
să însoțească un
eșalon în Germania.
Colonelul de stat-major
Velikanov îl cheamă
la o convorbire și,
printre altele, îi dă de
înțeles să fie precaut.
Neliniști în Cuba.
Neliniști la Zidul
Berlinului.

Cu PStarostin, înveșmântându-ne în miresmele podgoriei...

1963

Redactor,
secretar de
redacție la „Tinerimea
Moldovei“.

1966

Secretar de
redacție la revista
„Moldova“.

1972

La bunici,
Editura Lumina,
Chișinău.

1973

Linia, Editura Cartea
Moldovenească,
Chișinău.

1974

Grădina,
Editura Lumina,
Chișinău.

1975

Radovan Zogovici,
Îndărătnicia strofelor,
cu o prefață de Nazim
Hikmet, selecție și

traducere în limba
română,
Editura Cartea
Moldovenească,
Chișinău.

1976

Mihail Lukonin,
Drum, cu o prefață
de Serghei Narovciatov,
selecție și traducere
în limba română,
Editura Cartea
Moldovenească,
Chișinău. Devine
candidat în
membri de partid.

1977

Redactor-șef
adjunct,
săptămânalul
„Literatura și arta“.
*Temerea de
obișnuință*, Editura
Literatura
artistică, Chișinău.
Volum arestat, scos
din librării și din
biblioteci în
urma unui
denunț către cc al pc.

Cu moșul Ionică, mătușile Maria, Sașa și nepoțelul Dănuț

Autorul
scos din funcție.
Doi ani de „ședere”
la domiciliu. Cunoaște
pâinea traducerilor
(refugiu și sursă
de existență).
Oljas Suleimenov,
Amiezi topite,
cu o prefață
de Mihai Cimpoi,
selecție și traducere
în limba română (în
colaborare cu Ion
Gheorghiuță).

Editura
Literatura artistică,
Chișinău.

Pavel
Antokolski, *A
patra dimensiune*, cu o
prefață de Ion Ciocanu,
selecție și traducere
în limba română,

Editura
Literatura
artistică, Chișinău.

1979

Andrei
Voznesenski,
Versuri, cu o

Cu tinerii fruntași ai muncii. 1965

postfață de Ion
Ciocanu, traducere în
limba română, Editura
Literatura artistică,
Chișinău.

Consilier, Uniunea
Scriitorilor din
Moldova.

1980

Miroslav Valek,
Apropieri,
cu o prefață
de Mihai Cimpoi,
selecție și traducere în
limba română, Editura
Literatura artistică,
Chișinău.

1981

*Întoarcerea
către leagăn*, Editura
Literatura artistică,
Chișinău.

1982

Punct de sprijin,
Editura Literatura
artistică, Chișinău.
Anatoli Cepurov,
*Cărăruia
soarelui*,
traducere în
limba română,
Editura Literatura
artistică, Chișinău.
Saadi, *Poeme și*

gazeluri,
cu o prefață de
Mihai Cimpoi, selecție
și traducere în limba
română, Editura
Literatura
artistică, Chișinău.

1983

Mahtumkuli,
Versuri, selecție, prefață
și traducere în limba
română, Editura
Literatura
artistică, Chișinău.

1984

*Te țin
minte iarba*,
Editura Literatura
artistică, Chișinău.
Întrebarea, Editura
Literatura
artistică, Chișinău.

1986

Răsa, Editura
Literatura
artistică, Chișinău,
Premiul Comitetului
pentru edituri,
poligrafie și
comerțul cu cărți.

1987

Toboșarul,
Editura
Literatura
artistică, Chișinău.
Alexandr Pușkin,
Evgheni Oneghin,
traducere în limba
română, Editura
Literatura
artistică, Chișinău.

1989

Un loc în vreme,
Editura Literatura
artistică, Chișinău.
N. Gol, S. Mahotin,

R. Olșevski,
*Horoșee
nastroenie
(Buna dispoziție)*,
traducere
în limba rusă.

1992

Premiul Uniunii
Scriitorilor din
Republica
Moldova pentru
volumul *Temerea
de obișnuință*
(arestat în 1977).

2002

Noi, picătura de sânge.
Editura Augusta,
Timișoara.

Poezie în care se făcea poezie sau Casa de
Creație „A. Cehov” din Ialta: cu Gr. Vieru și
I.C. Ciobanu. 1976

Șarjă de G. Sainciuc

MIHAIL OT NICORENI

Scriitorul
Mihail
Ion Ciubotaru
se mândrește cu
neamul său de sânge
din satul Nicoreni.
Din adâncurile
memoriei din
familie, ca
un sfârc
imperceptibil
de apă neîncepută,
izbucnește în afară
gândul că această suită
veche de agricultori
blagosloviți de
Dumnezeu
a fost alături de
acel Toader Nicoară
logofăt care, către
anul 1756, iulie,
8 (prima
atestare
documentară),
avea în stăpânire
o bună parte
de moșie
și a fost autor al
primului bordei pe
acolo, înveșnicindu-și
astfel numele. Cu atât
mai mult că ciubotărenii
pe îndelete și-au făcut
și ei sălașe potrivite,
rotunjind vatra
localității
proaspăt apărute.
Catagrafia din 1772-
1773 a satului Nicoreni,
ținutul Iași (pe
atunci),
având stăpân pe
un Ioan Cantacuzino

vistier, atestă deja
23 de bordeie,
20 de moldoveni,
un ȋigan, un preot,
o văduvă.
Nu se știe
deocamdată
de unde au apărut
la Nicoreni
ciubotărenii.
Un detaliu rămâne
evident: la 1780,
peste 24 de
ani de la prima
atestare documentară
a localității, apare pe
lume, deja la Nicoreni,
străbunul Demetrie
Ciubotaru.
Iar la 1792 –
un frate sau, poate, văr
al acestuia - Maxim
Ciubotaru.

Catagrafia
din 1859 a Nicorenilor
prezintă, în amănunt,
odrasle acestor
doi înaintași.

Să urmărim mai jos
numele lor și să-l
alegem pe acela care,
nemijlocit, a fost să fie
străbunul scriitorului.

Dar mai întâi, să
reactualizăm
informația
genealogică
conservată în
memoria
împricinatului.

La 11 octombrie
1936 se naște
Gheorghe,
zis mai apoi și până
astăzi - Mihail, Mihail
Ciubotaru, fiul lui Ion
Ciubotaru (1910-
1983), nepotul
lui Vasile Ciubotaru
(1865-1946), strănepot
lui Dumitru Ciubotaru,
și atât. Patru
generații la rând,
în ascensiune.

Să-l căutăm,
decî, pe străbunul
Dumitru Ciubotaru, să
precizăm, al cui fecior a
fost el și dacă descinde
din osul lui Demetrie
(1780) sau al
lui Maxim
(1792).

Începem cu
Maxim Ciubotaru
și aflăm că nu poate
pretinde să
fie înaintaș.

Să fim atunci
atenți la celălalt
pretendent din sec. al
XVIII-lea - Demetrie
Ciubotaru (n.1780).

Acesta a crescut
doi feciori: Grigore
(n.1804) și Nichita
(n.1815). Nichita
nu a avut copii.

Fratele
său Grigore,

însă, a făcut un
fiu Ioan (n.1839)
care, căsnicind
cu Maria
(1840), către anul
scrierii catagrafiei nu
aveau defel copii. La
1844, același
Grigore
mai făcu un fiu -
Dimitrie, deci tizul
bunicului său
Demetrie.

Așadar, actul scris
ne-a permis să
aflăm
strămoșul.

În acest
fel, putem
deja cu încredere
să însăilărim schema
genealogică definitivă,
șase generații linie
paternă,
coborâtoare:
1780 Demetrie
Ciubotaru - 1804
Grigore
Ciubotaru -
1844 Dimitrie
Ciubotaru -1865-1946
Vasile Ciubotaru 1910-
1936, Gheorghe-
Mihail Ciubotaru.

Observam
că împricinatul are
nume dublu, practicat,
mai ales, la alte popoare
europene: Gheorghe,
de botez, și Mihail,
un prenume

preferat de părinți,
mai apoi, ca urmare
a unei superstiții
strabune, adică
a unei sincere
credințe în
valoarea benefică a
renominării pruncului
în cazul unor incidente
de sănătate. Și părinții,
ca de obicei, au avut
dreptate: alături de cele
cinci odrasle sănătoase,
al doilea la număr -
Gheorghe-Mihail -
crescu bine, înalt ca un
plop, frumos și mândru,
cu un destin aparte, de
purtător de cuvânt al
neamului, cu suflet
curat, de creștin.

Nici până
astăzi nu poate
da uitării belșugul și
rânduiala cântărită de
la casa părintească și
de la cea a bunicului
și străbunicului.
Bunicul Vasile
Ciubotaru
aproape toată viața
a fost primar, fiindcă
nicorenenii, pe atunci,
puneau în capul satului
fruntea frunții lor. În
calitate de primar,
deci de
„colaborator“
direct cu regimul
de altădă, „burghez-
moșieresc“, urma
să fie pus pe
listă și

ridicat în
„Siberia de gheață“.
Dar să vedeți, sătenii
se adevăriră a
fi bărbați adevărați
și consecvenți (nu
ca în alte sate) -
nu l-au cedat.
Mai ales că
aveau și
sprijin juridic
din partea noii
puteri - feciorul Ion,
tatăl scriitorului, era
întors de la război
invalid.

Gheorghe-Mihail
Ciubotaru
poartă în suflet
simțământul de
mândrie și pentru
spițele feminine din
care descinde: neamul
Eșanu pe linia mamei
părintelui său - bunica
Lisaveta (1870);
neamul Herman,
din care se
trage mama
mamei - bunica
Veghița (1885); sau
neamul Cruhlevici,
zis apoi Tcaci -
străbunii paterni
pe linia mamei Ana
(1916-1992),
fiica lui Simion
Tcaci (1881)
și nepoata
lui Dămian
Cruhlevici-Tcaci
(1846), de asemenea
un mare gospodar
din Nicoreni.

VLAD CIUBUCCIU

PE LÂNGĂ STÂLPII
UNEI CORNIȘE

Fecioara luturilor reci
cu amfora pe umăr trece
și trece-ncă din vremuri grece,
și urcă șirul altor veci.

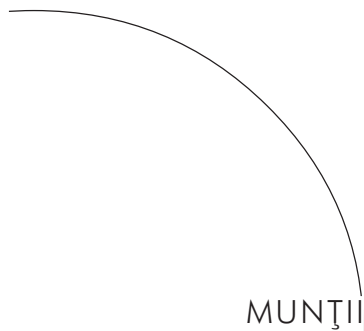
Dar umbra lumii bate-n sus,
ca puntea-n ape cristaline
și puntea duce peste mine,
și lumea e din lumi ce nu-s.

Și stau ca mărul scuturat,
ce-și vede cu nedumerire
căzute fructele prin fire
de iarbă care s-a uscat.

Fecioara bate pas mărunț.
Mlădiu i-i trupul ca o salcă
și stele sar pe unde calcă,
de parcă bat amnare-n prund.

O, umbră-a veșnicilor veci,
vibrează-n nesfârșire puntea;
o, meșter ce-ai visat cu fruntea
pe sânul luturilor reci!

Pământuri sunt mai multe-n cer.
Pământul nu e numai unul.
Dar numai unul e străbunul
ce-a dat viață lui Homer.

LEGĂMÂNT

Drumul aleargă-n direcția văzului, face la stânga, –
dincolo de gardul înalt și verde al școlii,
în stupăria de voci a repaosului școlar
copiii au închipuit pe imensitatea pământului
un simplu cadran solar.

Încă nu a sunat clopoțelul,
un zâmbet de bucurie îi înnobilează pe învățători,
acul sau umbra indicatoare alunecă-n cifre
sădite cu flori.

Aici și umbra ticăie între pereții săi umani...

...Peste pământu-nsorit
din spații de răsărit
până-n spațiile asfințitului
mereu amintiți de un drum ce-l făcum.

MUNTELE

Mă uit la munte: el este verde,
pe chipul lui curg lumini și izvoare,
parcă-i într-o sudoare, parcă-ntr-o togă
de domn, strălucitoare.

De-a dreptul vine, de-a-naltul
peste oglinzile apei,
și mi se-aciuă acolo și tace,
și mi se face aproape.

Nu l-am căutat de comori, alții
l-au căutat, alții
i-au drămuit inima și creierii
pân-unde-l înnemuiesc norii, înalții.

De peste ierni, la el cu dragostea
am poposit în veri luminoase,
la umbra ciupercilor, la apa lui repede,
sunătoare ca iarba pe coase.

l-am lăudat piatra, și-a fost mândru de ea,
de ea, pe care scânteiază cerul.
Ce mult s-a mai întristat, ce mult,
când a aflat în ce se poate-ntoarce fierul!

Apoi i-am purtat neliniștea-n sudul
căldurilor, ca pe-o gravură vie,
în care îmi gravasem deopotrivă
cu întristarea-i marea lui mândrie...

Iată-l acum la picioarele mele,
în ape, ca oaia de cuminte,
atât de neașteptat, mai răbdător ca ursul
în respirația anotimpului fierbinte.

Piatra. Numai atât, cât ar putea ochiul
surprinde-n fuga valului ce saltă.
Încolo – prăvăliș de sori,
mulțimea și cuvântul
în care s-a pitit piatra cealaltă.

REFLECȚIE

Pierderea memoriei – cea mai tragică dramă a
Pământului –
de-ar fi să se-ntâmple... Uneltele de piatră, piramidele,
Spartacus, Decebal, Shakespeare, evenimentele acestui
prag de mileniu...
De-ar fi să se-ntâmple cea mai tragică dramă a
Pământului –
pe ce ne-am sprijini? Din care rădăcini am crește?
Unde ne-am întoarce?

PIATRA

Da, piatra asta are o poveste.
Desigur, e povestea unui om...

El coborâse dedesubt,
ca să-i deschidă ochi în soare,
iar ea avea colțoasă gură
și mi-l mușcase de picioare,
de piept, de față, mai ales de mâini.
Afară piatra parcă mai cedase.
Dar se pitise, mută, între ierbi,
încolăcindu-se cumplit în sine,
un fel de piatră-șarpe-numai-gură,
încât, sărmanul om, atuncea,
ca trandafirul sângerând,
foarte uimit, deodată înțelese
ce milă dulce-i el pe-acest pământ...

MĂ VEDE APA

Mă vede apa: într-un ochi cu cearcăn
gălbui, de alge și nisip.
Ca în copac vântoaicele, mă cearcă-n
cuvânt neliniștea – s-o domolesc nu-i chip.

Și-alerg pe valuri, în copilărie...
În cercul iazului – un cer înalt.
Pâraie-n primăvara timpurie
cu steaua iernii și cu soare cald.

(Sunt mai grăbit ca apa, sunt de-a pururi
mai zbuciumat ca ea, mai blând în vânt,
sunt mai cărunț, sub liniștite-azururi
vâltorile din suflet spumegând.)

Peste câmpii trec păsări călătoare
în țară, spre tăcutele păduri.
Când n-a plouat, mă uit în sus și-mi pare
că ramurii pe boltă-s crăpături.

(Vârtejul mi-i un semn al unei forme
de modelare-a firii, când aud
priveștiștile apei, uniforme,
pe care tihna doar le-a cunoscut.)

Un avion, în flăcări, cade-n dungă
pe Răut, dintr-un cer buimac...
Mi-ar trebui o cale cât de lungă
să-mi uit neliniștea, să mă refac?

O apă mișcătoare este totul.
Chiar lucrurile-n care m-oglesc
le simt, de parcă le străbat de-a-notul
pân-dincolo de cercul pământesc.

...Dar apa trece. Pietrele – rămân.

CODRUL COSMINULUI

Imens de fragedă
lumina
se colora în răsărire
și pe deasupra de splendori și printre crengi
părea că licărește
o somptuoasă și fluidă portocală.

Dar zorile aici nu-s o hiperbolă...

Acuși în preajmă au durat dumbravă roșie,
un strigăt clar și sigur de victorie,
surâs, surzenie, un cer de stele stins
pe cruste vechi de sânge și istorie.

Apoi pe bolți aleargă voci, vuirii mecanice.

Motoare, căști, prismatici băiețoi deșirați
destupă sticle, râd, unde suntem? ispitesc,
în sân la Dracula! zeflemisesc, da, ei râd,
consumă, pleacă frenetici spre alte locuri.

E-o cruce.

Pe cer, pe umbre compacte ca lespezile
vine un clopot.
Noi ne lipim de rădăcini, fiecare un mugur.

LA DEPĂRTARE DE-O PIATRĂ

Dar piatra ce poate naște?
Ce poate fi
pe niște moaște
în stare de la sine a vorbi?

Arheologul
prin zi a cetărat-o, prin nopți,
pân a găsit locul,
sub ea, cu munți răscopți.

Perși în tiare,
egipteni
zidiți în piramide, și-n fiare
robi pământeni.

Același, în stâncă,
Prometeu,
amărât de răul ce stăruie încă,
nu de durerea trupului său...

La depărtare de numai
o șchioapă –
întunericul, unde huma-i
stăpână pân-pestă pleoapă.

La depărtare de-o piatră
de-un cot,
de-aici, de unde cățelul pământului latră
cerul adânc de tot.

CUM DUPĂ DECEBAL

Cum după Decebal n-au mai murit regi
pentru regat

la poalele Sarmizegetusei un râs păduratic
pândește urmași romani

sârma ghimpată a graniței taie în două
grădina

inima dincolo

CU MUNȚII, CU APA,
CU AERUL

Cu o iubire mai mult sunt de vină
sau cu ce pot fi?
Fețele inimii doar lumina
le poate adevăra.

Petalele alb căzătoare
pe mâinile ce le-au crescut,
mi-ar putea fi, la nevoie,
argintiu scut.

Mi-ar putea fi armă
ramura de măr,
spicul de grâu, semințele
grele de adevăr.

Cu munții, cu apa, cu aerul
acestui pământ
aș putea ridica o furtună
mare cât un cuvânt.

Și-atunci s-ar vedea în ce piatră
se poate-nturna
cea mai șoptită șoaptă
în care aș sta...

Dar inima mea are fața
crezului meu omenesc.
...Într-o lumină a inimii
locuiesc.

GLASUL MEMORIEI

Am lăsat azi-noapte gândul,
(într-un rai de pomi frunzoși)
să măsoare-adânc pământul
până dincolo, la moși.

Ei stăteau în strat de umbră,
alb de os turnat în os,
sprijinindu-ne de-asupra
înfrunziții preafrumos.

Am lăsat atunci privirea
să se-aștearnă pe trecut,
să cuprind dezlănțuirea
unor ani de început.

Dar zburau ca niște păsări,
scurși, de infinituri unși,
purători de vise, păsurii,
foarte duși, nemaiajunși...

GRIND

Chipul umbros și perfect de care, albi, norii se prind,
două, aceste orbite lucrate de vânturi și ploi,
și, zuruind, barba de cetini, uscată, a vechiului grind,
parcă m-ar duce, prin milenii, înapoi.
Iar eu am poposit aici nu-n tegument de-arheolog,
nu pentru a ședea la zaruri sau a serba trufia rea,
nici călător pe inorog, nici după orbul de noroc,
ci doar din frământarea mea,
teribil foarte, visător, aproape chip de somnambul,
dar săritor prin roua pietrelor, ca un ponei,
cu soarele ales în plete, cezar al fagilor, credul,
și pas cu pas, cu pașii mei, mă-ngână tobele de piatră,
și sus, pe aria visării, s-aruncă brațele, subțiri,
și jos, acolo în desime, fug roțile.

Vijnicioara, august 1974

MUNȚII DE VISE

Un viscol de batiste pe peron – o albă,
imensă tristețe,
trenul pleacă în munții de vise
s-a pierdut un fiu.

Nu-l văzurăți? Nalt și palid,
foarte firav, încă verde, –
abia ieri umbla cu arcul,
de-a soldații se juca.
El era un fel de straniu
îl muncea un dor de ducă:
copleșit de proprii gânduri
o tulea mereu de-acasă.
Când s-a dus întâi în lume
l-au adus din văi ciobanii:
cică-a vrut să vadă unde
bea din rouă curcubeul.
Când s-a dus a doua oară –

s-a pitiț într-o fântână
(ca-ntr-un iris telescopic!)
să observe-n cer Delfinul.
Nu se știe ce-a mai fost,
ce i-au spus toți cei ai casei,
dar s-a dus și-a treia oară:
înapoi n-a mai venit.
Necăjiți au stat părinții
să-l aștepte; însă el
nu s-a-ntors decât părelnic,
după ani, pe-o stea de aur...

.....

Ce viscol de batiste pe peron – ce albă,
imensă tristețe!
S-a pierdut un fiu.
Trenul pleacă în munții de vise.

CEL

Munților cu frunți de vise,
oameni dăruți ideii,
cap și mâini – petale-nscrise,
ca la doamna orhidee,

munților cu miez de suflet,
inimi roșii de iubire,
tot un crez și un răsuflet,
până când ajung să mire,

munților cu sens și nume
și cu ceruri de lumină,
numai timpul e pe lume
fără loc și rădăcină,

munților cu talpa-n ierburi,
oameni, firi ce edifică,
numai gândul, numai verbul,
numai lupta ne ridică.

...Cel ce pleacă, cel ce vine
să susțină, ori să-nfrunte,
ori să buciume ca mine
e un munte!

BALADA STRĂZII CU TEI

lui Eminescu, la Cernăuți

1

În orașul alb, de munte,
pe-o străduță, lângă cer,
rouați, ca-n pietre scumpe
teii leagăună mister.

Dulci miresme-n unduie
gâlgâie-nfloririi lor,
foarte galbene, de fiere,
și plutesc aromitor.

Vreme trece, vreme vine...
Teilor cu munți vecini,
doar străduța mai rămâne
duruind pe rădăcini.

2

Iartă-mă, roit de raze
din al bolților pervaz
când răesai peste obraze
luminos, rășfrânt obraz.

Iartă-mă, de suferință
aplecăt pe iambi și tropi
să îngropi ce-i umilință,
ce-i iubire să dezgropi.

Renăscut și-n amănunte
într-o lume de postumi,
iartă-mă-n oraș de munte,
sus, în bezna altor lumi.

3

Pe străduța veche-ngustă,
cu nume înșurubat
în pereți, ca printr-o pustă
pașii tăi aud cum bat.

Clar luceafăr din adâncuri,
tu, deși vei fi apus,
pentru înfloriții singuri
veșnic strălucești de sus!

Cu scânteie din scânteie
duh romantic pui în tei,
și romantici îmi sunt teii,
și ce fragezi anii tăi!

4

Ea avea guriță fină,
geană dată cu ristic,
pal obraz de stearină
și părea suspectă-un pic.

Și-am rugat-o să mai steie...
Dus, la sânii ei învolți
ascultam cum sună teii
ceașca cenușitei bolți.

Ascultam târzii pronunții
și ecoul paronim, –
ne tăceau în piatră munții
din „a fi” ajunși „să fim”.

5

Prin orașul alb, de munte,
până când, binevenit,
plecu-mi pletele cărunte
în desăvârșitul rit.

Pe străduța care duce
de cu seară până-n zori,
până când în gene luce
lunecândul șir de sori.

Pe sub ramuri ce-n petale-s,
până când, de lângă cer,
rouați și foarte palizi
teii scutură mister...

Cernăuți, august 1974

MAREA

Am plecat din munte în puține zile,
pentru că mă ajungea la os ploaia
și vorba femeii...

Pe stei și pe inima mea,
din nouri lăptoși ca o spumă,
cu totul trecându-și de glumă
turna, sâcâindu-mă, ploaia:

nu mai știu ce scânteii
sau ce lamură-rouă
cursă-n fagi și în tei
și în suflete, nouă.
Luminosul ei grai,
repetat în frunzișe,
m-a-nălțat, ca pe-un crai,
peste plânse costișe.
Și am stat s-o ascult
până-n hăul genunei,
eu, venitul mai mult
după licărul lunei...

După care am plecat grăbit de acolo,
pentru că nu atât ploaia mă bătea,
cât vorba femeii...

Sub stei, pentru inima mea,
sub nouri lăptoși ca o spumă,
cu totul trecându-și de glumă
zicea, supărată, femeia:

negreșit, ai ajuns
să-ți faci stâncile cintru,
unde nici dai răspuns,
unde nici ții să intru.
Spuma asta din văi
cu tristețe se-ncarcă-n
zarea ochilor mei,
dăruindu-i cu cearcăn.
Și tu nu știi ce dor
mă cuprinde, ce nostim:
marea, totuși, ce-odor!
Spui c-o știm? Uite, n-o știm...

N-a fost chip, desigur. Și-am plecat, prieteni,
în sudul înnebunit de șosele
și alte călduri.

PLAJĂ LA CERNĂUȚI

1

A rămas tăcerea-n munți,
în adâncii munți cărunți,
care au la epigastru
nalt văzduhul și albastru,
iar la tâmple norii suri
scurși prin site de păduri,
iar la ochi izvoare vii
lăcrămând ca niște vii.

Dumneata prea dus erai
colo sus, când fluierai
dorul văii care are
brâu de grâu la cingătoare
și-n urechi cercei de măr,
și-n găvane vis de cer,
și pieptar cu plug, și față
ce mustește de verdeață.

Prăvălit, acum te-ntinzi
între tulbure oglinzi,
unde moare-n adâncime
clarul șters de-ntunecime,
unde-n ochelari pe prund e
piele-goală gol și unde
de pe dealuri, uriaș,
se furnică un oraș.

2

Pe pământul-nepământ
lumea-și iese din veșmânt,
din cuvânt, din amintire,
până când rămâne fire
și doar în atâta strai...
Dumneata ce pofte-aveai?
Înghetată? Vin de struguri?
O proteză speră muguri...

Foarte liniștit și-adânc
ochii apelor răsrâng,
pe alai de valuri curbe,
tresărind, albinda urbe:
nu se știe ce dureri
o străpung, ce săgetări,
când se-nvăluie cu nori
toată pielea ei de sori.

Însă mult mai neștiut
este clocotișul mut
al lumii prin care tu-mi
rătăcești sau mi te-ndrumi
smuls de vise în afară
de-unde vezi că-n ziua clară
câmp de luptă, strâmb sau drept,
ni-i chiar sufletul din piept.

3

Te-ai și lenevit puțin...
Amăruie, de pelin,
pleoapa-n umbra ei închide
umbra unei stări perfide,
dizolvându-se-ntr-o undă
cât secunda de rotundă
sau balonul de săpun, –
peste-o clipă iar ești bun.

Peste-o clipă stai să vezi
ce fac puicile-n amiezi,
ce spectacol este-n lume
nostimada unui nume,
ce idee sau ce vis
nepăsarea a ucis
și ce pace, și ce pace
sprijină pe crengi copacii.

Încât s-a sfiit să calce
urma-n roua cea de alge,
încât pare-a se-ncorda
însăși răsuflarea ta,
dând ca floarea din bractee,
dusă-n timp cale lactee,
dar prin zgomote de strung,
care mâine nervii-ți ung...

Cernăuți, august 1974

ÎN FIECARE DIN NOI

În fiecare din noi sunt munți stâncoși,
poate mai colțoși ca steiurile Carpaților:
sunt munții întunecoși sau munții frumoși
ai neputincioșilor sau ai bărbatilor.

Cum stau să se bată prin traiul banal,
cap în cap, ca berbecii, cu strașnice tunete,
i-aud și în mine, crescându-și moral
ecoul ce-mi sfâșie nervii: impune-te!

Tremur atunci până-n cel mai nalt stei,
înfiorându-mi sufletul năluca bludnică
a umbrelor cojite de pe munții mei
pe unde-ncet cobor din hruba vieții, trudnică.

PE DRUMUL ACESTA

Am ieșit ziua din munți, când plecarea
se-mbrățișa cu puterea iubirii.
Ne petrecea piscul de-a lungul șoselei, și marea
fura soarelui trandafirii.

Poate nici nu era ziua aceia zi cu soare,
o zi a sufletului dus în călătorie.
Veneau din urmă-amintirile, năbușitoare,
cu multă părere de rău, fără prefăcătorie.

Inima. Ea rămânea, depărtându-se totuși
pe sub un cer linear ca o lagună.
Frunze de dor împânzeau firea, ca niște botuși
sădiți nu demult c-un alb ascuțiș de lună.

Mai singuratic era doar unul urâtul pe cale.
Se potrivea-n scaun adâncă, umila tăcere.
Din stânga chiparoșii îți făceau cu mâna, dumitale,
peste stâlpii de telegraf și peste semnele rutiere.

Iubire, gândeam, totdeauna cu noi fii, aproape,
într-o lumină amețitor de moale și caldă,
pe drumul acesta visat de ceruri, de munți și ape,
în care speranța ca o sirenă dulce se scaldă...

CÂNTEC

Confraților bucovineni

Sub un stei crescut în goluri,
blestemat străjer să stea,
Ceremușul, în ocoluri,
zdrumică de veci o stea.

Poate-i însăși dragostea.

Și se zbate-o ne-ființă
peste-al valurilor drum,
înrobită de credință,
și cu aripi ca de fum.

Poate-i inima acum.

Cum se pierde în genune,
cum se-adună din abis,
ce e cerul? o minune?
ce e locul? paradis?

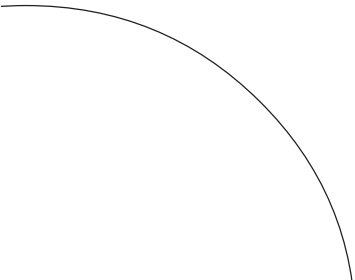
Poate-i ochiul unui vis.

Foarte tainică durere
– roșii branhii respirând –
ca o brumă de avere
frunzele recad în vânt.

Poate-i clipa pe pământ.

Ceremuș cu apă rece,
doină înecată-n sân
totul trece, se petrece,
numai munții mai rămân, –

poate-i dorul meu păgân...

ȚĂRMURILE

ȚĂRM (I)

Cuvântul mi-i însuși zăduful
și-amiaza cu clocot de scaldă,
și picul de nor, ca zuluful
pe tâmpla cerului, caldă;

cuvântul mi-i ochiul meduzei,
valul cu leagăn de doică,
verdele sării pe buze,
refluxul din scoică;

cuvântul mi-i starea de om,
și pielea de sori a apei,
și marea, ca un acordeon
cu șiruri de albe clape.

ȚĂRM (II)

Desfigurată alcătuire,
galbenule, nisipule,
porți aurul în fire, –
nu mi te dor risipele?

Cum le plonjează vântul;
cum le aduc valurile;
cum le reia pământul;
cum inelează malurile;

o mie și încă o mie,
și alte fire cu miile,
născându-se a pustie,
poleindu-mi călcâiele.

ȚĂRM (III)

Iulie, lună a pescărușilor,
nourii stau să se frângă;
apa-i cât umbra scorușilor
de-nvolburată și-adâncă.

Parcă și-ar despleti gâțele
fecioara vântului, sluta;
parcă mi s-ar juca mâțele
cu soarele ud ca pluta.

Ploaia începe, își numără
pașii pe unde umblă;
iar plaja-i atât de rumenă, –
răscoaptă e ca o jîmblă.

ȚĂRM (IV)

Păsări de mare, albe, cu ciocul rumenit,
cu zborul desfăcându-se în vid,
au ochii tare limpezi, privirea-n ape dusă
și-odihna li-i cât spuma crescută sub meduză;
când izbucnesc din valuri și se lipesc de cer
sunt argintii ca niște explozii de mister,
închipuind pe bolta din care au să pice
scânteietoare focuri de-artificii;
când taie mult văzduhul și strigă înspre noi
sunt alburii ca niște răvașe-n două foi,
ce vin de-o vreme-ncoace, dar nu mai pot s-ajungă
nici cât îi așteptarea de singură și lungă...

ȚĂRM (V)

În scoică se deschide un ochi,
poate de pescăruș,
fără-ndoială de strănepot al mării;
privesc minunea în palmă,
după amar de vreme,
când domnul luminii
ne-nseamnă cu purpur
și mișcă pământul, –
privesc minunea în palmă.

Liniste.

Dacă aş prinde
a desfrunzi scoica
precum o ceapă;
dacă aş pretinde
a ispiți scoica
precum o apă;

după amar de vreme,
când domnul luminii
mișcă pământul,
(semn că viața
e invincibilă),
dacă mi-aș desface
petalele inimii
în palma de sidef a scoicii, –
cum m-ar privi ochiul acela,
poate de pescăruș,
fără-ndoială de strănepot al mării?

Liniște. Liniște. Liniște.

ȚĂRM (VI)

Copiii aceștia
or fi părând gemeni cu pescărușii,
atunci când intră în apă să-i gâdile vre-o maree.
Doamne,
ce mai darabană e marea sub piciorușe!
Alergând și orbecăind
prefac apa-n scânteie, –
parcă s-ar lovi taina cremenei
de buza amnarelor,
parcă ar bate potcoava călită
în tigva marmoreană a ghețarilor...

Copiii aceștia
or fi părând degetele lui Neptun,
numai buricul degetelor lui Neptun,
ba ici, ba colo pișcând repede struna valului,
atunci când valul face spumă fără de săpun...

Dar, iată-i venind.
Suie pragul primitor al malului
copiii aceștia,
care au spart păstaia de mireasmă a zilei,
care au sfărâmat soarele,
atunci când s-au aruncat cu capul în jos,
iată-i venind, tremurând
asemenea frunzei de pe puiul de lozie, mlădios,
tremurând
de frigul pe care l-au cules
din umbra uriașei reptile.

Sunt mici copiii aceștia. Atât de mici,
încât nici nu seamănă cu pescărușii, și nici
cu degetele lui Neptun nu seamănă, și nici
cu buricul degetelor lui Neptun nu seamănă, și nici
n-ai crede, ascultându-le întretăiată răsuflarea,
că, uite, lor li-i pe potrivă marea.

ȚĂRM (VII)

Oh, marea a căpătat gheb!...
Pe lângă gheb trece, ca o mângâiere, un șlep.
Netezesc ghebul cu palma și-l întreb:
„Te doare, ghebule?” Îl întreb:
„Dacă i-aș spune mării, dacă i-aș spune
că greul din miezul tău
e mult mai ne-nsemnat decât greul
din ghebul lumii,
m-ai crede?” Ghebul tace, se culcă în spume,
apoi își dizolvă trupul în apă
asemeni unei balene, asemeni unui rechin,
după care
hăul mării face groapă, face groapă
de parcă ar încerca un suspin...

ȚĂRM (VIII)

În vârstă de-un pătrar de lună
e vremea. Voinicul trece vadul.
Dincolo de văgăună
e palatul.

...Ar trebui să fie o balanță
între puteri – ca-n basmele bătrâne.
Dar zmeii nu-s. Nici Baba-Cloanța.
Nici Căpcăun n-a vrut să fie nimeni.

Copiii s-au jucat de-a Feți-Frumoșii,
de-a Cosânzeana, de-a Scufița-Roșie,
iar când au adormit, pe câte unul
i-a mângâiat în somn Călin-Nebunul...

ȚĂRM (IX)

Numai peștii
și-au părăsit somnul în umbra adâncului
și au ieșit la pescuit de musculițe;
numai valurile
își mai tocesc dinții
de cîtia nisipului de pe mal;
numai vasul cu pânză de hîrtie de țigară,
numai colacul de salvare
se leagănă în copaia cu spume revărsate peste orizont, –

noapte bună! –

a bolborosit în fine marea,
moartă de oboseală.

ȚĂRM (primul testament)

Să ai o insulă a ta,
visul care să te doară, –
să ai o insulă care va bucura
când va izbucni în afară.

Să ai un cer al tău, înalt,
născut de ochii ca niște migdale;
să ai adâncul bogat – celălalt
cer al omeniei tale.

ȚĂRM (al doilea testament)

Să fii o ploaie cu stropi argintii,
un muson,
un revărsat de soare să fii;

să fii poemul,
în care
ai putea să te cufunzi, ca-n mare,
până la rădăcini de izvoare...

PE O PÂNZĂ

Pe o pânză de bumbac
am cusut un zodiac:

chip de Țap și chip de corn,
chip de vas ce îl răstorn,
chip de pești și de berbec,
chip de taur cam zezzec,
chip de gemeni nou-născuți
amândoi într-un căruț,
chip de rac și chip de leu,
de fecioară-a unui zeu,
chip de cumpănă cercând
un pământ din când în când,
chip de scorpiion hoinar,
de săgetător ștregar...

Și-am dus pânza la un mag
și mi-a spus s-o cos în veac.

Și-am cusut-o pe-ndelete –
cine va vedea, va crede.

1. ONOMATOPEIE DE INTRAT ÎN AN

Leru-i ler,
o, leru-i ler,
toate culorile pier.
Și rămâne plai codalb,
și se face tot mai alb,
și rămâne numai alb,
numai alb,
numai alb,
numai alb.

Albe ramuri, albe unde,
albe zări, albe secunde,
albe liniști, verticale,
albe ceruri de cristale,
alb pe masă, alb în casă, –
tâmpla mamei albă-n casă...

Flori dalbe,
flori dalbe,
fereastră cu salbe.
Nici pe iarnă, nici pe ger
nu toate culorile pier.

Și rămâne plaiu-așa
colorat cu datina,
cum o moștenim,
cum o primenim,
cum o jruim.

Vin copiii: și e Plugu
roșu cum e rugu;
vin copiii: și e Capra
în culori ca apa;
vin copiii: și se vede
Steaua numa-n verde;
vin copiii: prin tot satu –
galben Semănatu...

Vin copiii,
la mulți ani!
Țară, ție
la mulți ani!
Vin, și prind a semăna,
la mulți ani!
Pentru înflorirea ta,
la mulți ani!
Pentru toți merii,
pentru toți prierii,
pentru muncitori, pentru țărani:
la mulți ani!
la mulți ani!
la mulți ani!

2. CLIPĂ DE CUNOSCUȚ SOARELE

Parcă-i soare, dar e frig.
Frunzele s-au strâns covrig.
Peste pomii mei cuminți
soare cu dinți.

A intrat tăcerea-n râu,
în izvorul guraliu,
gheața scapără arginți –
soare cu dinți.

Parcă ești, parcă nu ești.
Parcă-i duhul din povești.
Parcă-alinți și parcă minți,
soare cu dinți.

Parcă-i mers, dar înapoi.
Toată firea parcă-i sloi.
Amorțești, parcă descânți,
soare cu dinți.

Din ce lume? Din ce vis?
Din ce ochi întredeschis?
...La fereastra unde cânti,
soare cu dinți.

3. INEL, INEL...

Inel, inel de ață
pe degetul unui ram,
cercel și prefață
de noroc te am;

inel, inel de fire
cusut pe rever,
cuvânt de iubire,
fior și mister;

inel, inel, cireașă
pe inima mea,
pământ se desfașă
din scutec de nea;

inel, inel, aromă
și abur ușor –
și pomul, și omul
cu măștișor.

4. ONOMATOPEE DE LUMINAT ZĂRILE

Întreb lume:

cine m-a strigat pe nume?

Ape cu spume:

cine m-a strigat pe nume?

Arbori și hume:

cine m-a strigat pe nume?

Printr-un văzduh de primenire
alerg întruna și întreb,
când iarna-și lunecă menhirii
peste-așezări cuminți de breb;

când stau cu soare să mă bucur;
când trece înspre vii vierul;
când e desfacere de mugur;
când sfârâie de aripi cerul...

Când aripile bat mai multe,
când bat pe obosita frunte;

când aripile bat mai grele
ca pentru gândurile mele;

când aripile bat preasfinte
ca pentru osul din morminte;

când aripile bat subțire,
când bat ca pentru amintire;

când aripile bat sonore,
când bat cu irizări prin ore;

când bat aici, și mai departe,
când bat a viață, nu a moarte...

Oh, vreau să scap, să scap de alb,
să mă cuminec vreau cu verde!
(Dar scap un anotimp. Un alt
anotimp acuși îmi pierde).

5. CARMIN

Acest nume rubiniu
nici mai știu de unde-l știu...

Poate dintr-un ceas de-amurg,
răspândit în nori ce curg;
poate dintr-un zori de zi,
când feciorii s-or trezi;
poate dintr-un curcubeu,
arcuit și-n heleșteu;
poate dintr-un câmp de maci;
poate dintr-un coș cu fragi;
poate dintr-un cer vuind,
înstelat și licurind...

Uite om. Uite cămin.
Uite inima. Carmin.

Soare-n zare, soare viu,
răsărind și rubiniu,
colorând într-un cuvânt
ca vulcanii, un pământ.

6. TRIUNGI

Urmă pe urma șenilelor tari,
drum descheiat de brăzdare
pentru semințe, pentru morari,
pentru colac de nun-mare;

floare pe floarea pământului meu,
prunc îndulcit de o limbă
pentru blândețe, pentru orfeu,
pentru un crez ce nu schimbă;

zbucium pe zbuciumul meu de arcuș,
timp limpezindu-mi meleagul
pentru lumină, pentru urcuș,
pentru un dor ce ne leagă.

7. ONOMATOPEE
CU O CERCĂTURĂ
DE GRÂU

Zur, zur,
cât îi ochiul, împrejur,
saltă galbenul femur.

Te încerc cu dintele.
Te-ntreb cu cuvintele.
Ploile iar strigu-le,
când bagi scaun, spicule.

Zur, zur,
cât îi ochiul, împrejur,
saltă galbenul femur.

Te mângâi cu palmele,
privirile, calmele.
Te sărut cu buzele
spre tine adusele.

Zur, zur,
cât îi ochiul, împrejur,
saltă galbenul femur.

Te culeg cu visele,
zisele, nezisele.
Te cuprind cu brațele,
țeposule, sațule.

Zur, zur,
cât îi ochiul, împrejur,
saltă galbenul femur.

Se macină, câmpule...
Și morarul timpul e.
Gândul dus ca râul e:
ce rouă mi-s, grâuule?

Zur, zur,
cât îi ochiul, împrejur,
saltă galbenul femur.

8. CASA

lui Gicușor

Casa părea gata.
Când a venit tata,
numai nu surâdeau luminile.
Deci tata și-a îndemnat mâinile
a făcut luminile, –
dar nu i-au tihnit luminile.

Sub geam se cocea poama
Când a venit mama,
numai nu erau puse mesele.
Cu mâini vesele
mama a pus mesele, –
dar nu i-au tihnit mesele.

Când a venit el,
toate s-au preschimbat într-un fel.
Alt sens avea pacea luminii.
Alt rost aveau mesele pline.
Râdea mama.
Râdea tata.

Tocmai acum era casa gata.

9. CLIPĂ DE LĂMURIT DESENUL

Semnul depărtării – pasul apăsător.
Fluturul năframei – semnul vechi, de ducă.
Semnul aşteptării – mută, peste sat
bolta e rotundă ca o nucă.

Am să vin la tine, mamă, mai apoi.
După ce s-a prinde liniştea pe zgură.
Uite ici, pe foaie, vezi ce mai război?
Vezi tu ce durere lumea-ndură?

Semnul înjosirii – Treblinca... Dahau...
Pumnii strânşi, osoşii – semnul grav, de luptă.
Semnul ne-nchinării – casele îşi au
inima scrumită, plânsă, suptă.

Nu sta tristă, mamă. Mă mai joc şi eu...
Spune, ce nu-ţi place în desenul meu?
Poate tancul? Tunul? Ori soldatul cel?

– Urma, încă vie, de măcel.
– Urma, încă vie, de măcel.
– Urma, încă vie, de măcel...

10. ONOMATOPEE
DE TRECUT
PRIN TOAMNĂ

Făt, făt,
logofăt,
s-a dus valea prin pomet
și-a adus prune,
și-a adus alune,
și numai vești bune.

Pac și pac,
și pac și pac,
cad mere din copac;
zdup și zdup,
și zdup și zdup.
scot miere dintr-un stup;
cioc și boc,
și cioc și boc,
hai, poamă-n poloboc;
fâl și fâl,
și fâl și fâl,
trec păsări înspre Nil...

A și A,
și A și A,
vremea prinde a-nturna;
E și I,
și E și I,
ploaia-ncepe-a răpăi;
U și U,
și U și U,
vântul turbă de pe-amu...

Fâș, fâș, fâș,
și fâș, fâș, fâș,
cad frunzele pieziș
și rămâne gol castanul:

– Mamă, unde-mi-i ghiozdanul?

11. ECHINOCTIU LA VALEA-BUDEI

Cum dă din stivă lemne,
pădurarul are nervi, pesemne,
pentru că muștră cu o vorbă-asurzitoare
iarna și meseria lemnarului cutare.
În primăvară pune la loc alt pom.
Face înspre el cărare, îl îngrijește ca pe om,
și-așa îl prind,
peste el plutind,
toate anotimpurile, pe rând.
Cerbii mult i-ar zice în zadar
să nu le mai cate atâta în coarne;
satul mult i-ar zice în zadar
să nu mai pustnicească, să se-ntoarne;
ramul, pasărea și vântul
mult i-ar zice în zadar
să nu le mai asculte cântul,
când arămit de soare și călare
el trece prin coroane seculare
și peste ochi îl frig roșcate
frunzele teiului, platanului
ca un sărut de bun rămas
al anului...

12. CLIPĂ DE PRIVIT PALMELE

Iată Nistrul și Prutul,
iată brațele pornite în jos
ale acestui pământ...
Priviți palmele: sunt
frunze de vie, crestate frumos,
îngemănate cu lutul.

Priviți palmele seara,
în ceasul odihnitor,
în viscolul de lumini;
priviți aburii fini
ai palmelor, când din orice por
zgârcit se degajă vara.

Priviți palmele, după
ce au cules vis,
după ce câmpul l-au cules;
priviți-le, mai ales,
când ele mult bogate îs
de timpul care-n iarnă se astupă.

Priviți palmele noastre
crestate, cu iz de tăpșan,
bătute de ploi, de spic, –
priviți-le doar un pic
acum, spre sfârșit de an,
când ele devin aspre.

SĂRU-MÂNA

Dimineața
chem la mine păsările
și le-ntreb de
rătăcirea ta;

în amiază
chem la mine soarele
și-l întreb de
dăruirea ta;

pe sub seară
chem la mine stelele
și le-ntreb de
găzduirea ta;

iar tu stai la masa mea
și cu tine vorbele eu schimbu-le,
când bat piatra, a hârtiei, grea, –

săru-mâna, timpule!

LEAGĂNUL

În brațele mamei tânjește un leagăn: de el rămâi legat
cu sufletul, de el îți reazemi fruntea la bucurii și la dureri.
Chiar dacă nu e cu putință să treci a doua oară prin ceia
ce a fost, revii la vatră, cauți urma primului pas la înfiriparea
drumului, dincolo de basmul Cosânzenei deslușești miracolul
copilăriei, citești în caietul cu frunze de nuc istoria unei iubiri, –
nu mai crezi să îmbătrânești, ieșind în largul lumii...
Apoi că iar îți licărește, vineție, tufa de liliac
din colțul casei părintești. Poate crengile
ei vor fi înflorit demult, poate florile se vor
fi ofilit în vazul cu apă, lângă mâinile pătrunse
de tremur, grijiului – inima totuna bate năvalnic: sfatul,
punerea la cale, tihna și înțelegerea cea bună acolo știi
că le găsești. Și te întrebi: omului de câte ori în viață
îi este necesară întoarcerea către leagăn?

LEAGĂNUL

Pace culcușului, bună pace
leagănului rudimentar,
care-l purtară-n trunchiuri copacii,
prin burniță și prin foc barbar.

Când l-au cioplit – în veștede toamne
sau în solare primăveri –
un străbunic s-a bucurat: „Doamne!”
ca-n fața celei mai mari averi.

Și a crescut prin ani de ani neamul,
și-ai coborât șirul, în sus
legând speranță, ca-n muguri ramul, –
durere de care n-ai spus.

Iar când a fost să-i șoptești pe nume,
soartei la fel te-ai bucurat
și-a poposit minunea pe lume,
și leagănul l-ai legănat:

– Doamne! dă-i viață și dă-i tărie,
păzește-l de boli și de foc!
Dă-mi toate durerile lui mie.
Lui hărăzește-i noroc.

NELINIȘTEA

Neliniștea îți vine într-o pripă,
când n-o aștepți cu albe flori în prag,
când clipa mi te mustră de risipă,
când poate ceasul tihnei ți-a fost drag.

Neliniștea îți vine cercetașă
să ți se uite-n ochi neprefăcut,
să ți se prindă mută de cămașă,
să-ți tremure pe trup ca un făcut.

Neliniștea îți vine și te paște,
îți amintește datoria grea,
îți dă târcoale, îți ascultă pașii,
îți fură noaptea, inima ți-o ia.

Neliniștea îți vine, ei nu-i pasă...
Și sufletul primește, recompus,
de parcă înăuntru îl apasă
o umbră de omături care nu-s.

Dar dacă n-ar primi-o cu tărie
(de-ar fi și-ar fi cumva să fie chip!)
cum am cunoaște ce e bucuria,
ce cute am păstra atunci pe chip?

TU

Pâinea caldă, laptele pe masă,
tihna casei și copilul mic.
Visul tace peste amănunte.
Viitorul lui adună spic.

Rouă adâncată îți sunt ochii.
Peste foarte mari semănături
urma se îmbracă-n prospețimea
retrezitei, darnicei naturi.

Mâinile au răscolit pământul,
au pus boabe, vie, pomi de rod,
sunt ca pârga bună arămite.
Munca pâinii n-are antipod...

Ai tu suflet să-ncălzești cu dânsul?
Suflul acela, ce ar potrivi
firea ta pe firea cea din lucruri,
lămurind un propriu fel de-a fi?

Are nerv în mână ta unealta?
Știi în câtă amintire ești?
... Fapta naște-n lumi de gingășie.
Gingășia tu o-nfăptuiești.

MĂ LUMINEAZĂ

Mă luminează mâinile tale.
Ele sunt flăcări de suflet, cuminți.
Acoperire gingașă de petale
sub care m-alinți.

Se prelungește însăși natura
în frumusețea firească a lor.
Plosca cu apă, sapa și-alergătura
arșiței pe ponor.

Îngândurate, îmbucurate,
mai hotărâte, mai iscusite,
însingurate sau inelate
sau obosite.

Nemaisfârșite-mi caută chipul
mâinile tale, mâinile-văz.
Alunecă timpul, își curge nisipul,
sună ca un ovăz.

Te-nfățișează aduceri aminte.
Renăscătoare câmpuri și grădini.
Uite soarele: răsare și asfinte
între aceste mâini.

MAMA, CASA

Peste pereți, în soare, crește lutul.
Tu îl susții cu mâni tremurătoare.
Albină ești, a muchiilor drepte
și a motivelor florale născătoare.

Sus, între ierbi și nori îți sprijini scara,
aproape uiți câmpiile terestre,
când stoarsă de puteri până-n deseară
cu lopățica tragi azurul pe ferestre.

Se schimbă fața casei, ca o piele
în primăvară năpârlind de iarnă.
Pe fața ta, în aburiri, lumina
de printr-un anotimp nepământesc se-ntoarnă.

O să rămână chip de amintire
cu ochii până în copilărie,
cu zborul rândunelilor aproape,
cu streășina în umbră de poveste vie...

Căldări, podele, blide sunătoare –
când te cobori – și proaspete-așternuturi
le-mpaci cu mâini de-odată-ngrijorate
că n-ai să le ridici cândva din mute luturi.

* * *

Ca o lumină târzie și moale
sau ca un tui
blana roșcată, de vulpe, atârnă în cui;

atârnă și peste ciubere – când palid, când mov –
răsunetul surd al culesului nou de cartof;

atârnă din hău de văzduh, peste vie și cramă,
sfârșit de octombrie ca un fetiș de aramă;

chiar glasul suspendă...
De-o rază, de-o frunză, de-o bârnă –
în aprigă ordine toate de totul atârnă.

Și, dacă aș sta să privesc îndelung și-n adins
cum părul ți-atârnă pe umeri noptos și prelins,

cu orice bătaie de geană, cu orice cuvânt șopotit,
cu orice mișcare a mâinii culese din mit,

aș crede că liniștea toamnei, acum și mereu,
atârnă cu visele toate de sufletul meu.

MĂ ÎNTREBI

Ce migdalați și triști ți-s ochii,
mamă!

Pe după gard, prin flori de tufănică –
când galbene, când albe ca omătul –
cum l-ai scăpat, ți-a și fugit băietul
din țara lui zglobie și peltică,
în care de acum n-o să mai vie...

Ce migdalați și triști ți-s ochii,
mamă!

S-or fi trezit și-or fi băgat de seamă,
că undeva băiatul întârzie
și mâine, de nesomn și multe gânduri
iar va avea sub ochi albastru cearcăn...

Era-n livada noastră un mesteacăn, –
nici nu mai știu ce soartă și ce vânturi
și-or fi făcut așa, nevrând, pomana
și l-au adus pe-acolo.

Dar odată

m-ai dojenit (azi mi-a trecut dojana),
pentru că-n coaja lui nevinovată
tăiasem numele tău simplu – ANA.

Ce migdalați și triști ți-s ochii, Ană!
Or fi crescut trei litere cât pomul,
ca să le vadă de pe drum tot omul:
și cel isteț,
iubeț,
și bun de gură,
precum și cel cu rea apucătură...

Ci tu, privindu-i, parcă-mi vii încoace
și mă întrebi: din toți, ce om îți place?

Mă-ntrebi...
Și iarăși stau să mă petreacă-n
cărarea mea,
din pragul casei tale,
frumoșii ochi cu formă de migdale
multiplicați în frunze de mesteacăn.

MĂ UIT LA UMERII TĂI...

Iarăși mă gândesc la mama...

Când vine-nserarea și-așterne
înalte drapele de pace
peste miresmele livezilor și câmpurilor tale,
iar tu te-așezi pe pragul casei,
ca să-ți mai odihnești oleacă mâinile bătucite,
atuncea răsar dintr-o filă de carte
și trist, și-ndelung
mă uit la umerii tăi
subțiri și căzuți.

Această stare, vântul acesta usturător
învăluindu-te, vămuind bogățiile vârstei,
acest cariu al timpului, acest fluture
neogoit, nomad, care își depune ouăle
în umbra de faguri a zilelor, anilor
și pleacă etern, această pulbere
a ruginii, cu alt nume, bătrânețea,
care ți s-a prins tăcut de nevinovăția și
mahna ta, cum galbenul toamnei se prinde
pe-ncet de obrazul frunzei și de trunchiul
arborelui.

Mă uit la umerii tăi...
Ce tineri și rotunzi și cât de siguri
or fi fost umerii tăi odinioară!

Cârja și coasa, copiii și casa
s-or fi ținut pe seama lor;
furtunile, ploile și gerurile
s-or fi dezlănțuit pe seama lor;
toate durerile lumii, mistuitoarele,
or fi apăsător necruțător pe seama lor...

Și numai timpul, hoinar și copil, ca o pajură
n-a vrut să se lase înfrânt de-ndârjirea
umerilor tăi!

De-aceia, când vine-nserarea cu steaguri de pace
peste miresmele livezilor și câmpurilor tale,
răsar dintr-o filă de carte, din care
mereu mi te aflu
și trist, și-ndelung
mă uit la umerii tăi
subțiri și căzuți.

DE VORBĂ CU MAMA

Mama vine de undeva de departe, ca dintr-o eternitate, pe care nu o cunosc. Mai întâi și-ntâi, ea își amintește de miraculoasa livadă a unui străbunic de-al nostru pre nume Cruhlevici – o livadă cu pomi de rod, unică în felu-i prin părțile câmpenești din vremurile care au fost, pe unde, copilă, mama va fi zburdat în copilăria sa. Apoi se poartă cu gândul pe cuptorul plin de taine și voie bună al străbunelor Ion și Mărioara Herman, unde se retrăgea de gălăgia fraților și surorilor mai mici să-și facă lecțiile; vorbește de casa bunelor Simion și Vighița Tcaci – părinții ei, de casa bunelor Vasile și Lizaveta Ciubotaru – părinții tatei, pe cuptorul cărora de-acum îmi făceam lecțiile eu; și, în sfârșit, mărturisește de viața ei casnică...

A rânit fântâna, mi-a spus.

Știu ce înseamnă puterea izvorului și înțeleg grija mamei pentru limpezimea lui.

Dar la Nicoreni aceasta mai este o datorie a celui trăitor, ca și a celui gătit de plecare.

Singurică, de când tata a murit, rar cine îi trece pragul: becul arde până în ziuă, ea doarme cât de cu seară, se trezește și, în tăcerea lungă a casei, toate gândurile de pe lume îi roiesc prin minte.

Mama îmi poate spune cum a fost în tinerețile sale
la baluri, cum erau pe atunci obiceiurile, câmpul,
satul, muncile, cum și-a zdrelit ea genunchii de
saci, încărcându-i și descărcându-i la moară
la Briceva pe timpul războiului, când bărbații
erau pe front; mama îmi poate vorbi cum
învăța pe timpuri la școală, cum erau oamenii
și portul lor, ea ține minte poezii de Alecsandri și
Eminescu, poate mărturisi cum se făceau serbările
și cum se jucau horele, cum vorbeau flăcăii cu fetele,
cum a venit s-o pețască tata, cum au făcut amândoi
nuntă, cum au clădit casă, cum i-au cununat pe finii
Andrei și Ileana, cum au muncit și ne-au crescut pe noi.
Mama afirmă, fără glumă, că încă până astăzi, la
toate treburile ei de-o zi, face atâta alergătură
prin ocol, „mai cât ar fi de la Nicoreni la Bălți!”.
Mâinile ei au palme bătucite, degetele i
s-au chircit de sapă, de seceră, de meliță,
de tors, de cusut, de spălat, de curățat cartofii și
de curățat sfecla, de mătură, de adus apă, de foc,

de cernut, de frământat, de copt, de lipit, de vărut,
de ploaie, de frig, de lacrimile care le-au fript...
Știu de la marii poeți că în fața mamei trebuie
să vii în cămașă albă, să stai în genunchi și
să-i curăți încălțările de colb. Dar mai știu
chiar de la mama, că nu ne-ar lăsa nici pe
unul să-i stăm în genunchi și, vorbă să fie,
să-i curățim încă și galoșii (pentru că mama
galoși poartă)! Destul a stat ea însăși în genunchi
ba cârpindu-ne, ba spălându-ne, ba peste noapte
înnoind cu lut fața casei și curățindu-ne ea nouă
încălțările ca să le avem dimineață gata de ducă.
Dar spusa marilor poeți mi-o aduc aminte ori de câte
ori vin și bat la fereastra mamei. Mama îmi deschide,
stă, se uită la mine și mă rostuieste: ai îmbătrânit!
De parcă timpul n-ar trebui să se atingă de
persoana mea, de parcă n-am și eu grijile mele!
O văd în lumină, scăzută, ca focul lăsat să se
stingă și o aud, nesuferindu-se, în oboseală, la cei
șaptezeci și șase de ani ai ei: *of, că tare demult mai sânt!...*

1987

LILIAȘ TÂNĂR

Liliac tânăr,
desprimăvărat,
ramurile-n suflet
cum s-au mai legat!

Peste anotimpuri
te întorci în mit,
an de an, pân-astăzi
nedespăgubit.

Ochiul des al florii,
vânător, ca un fum,
crapă-n colțul casei,
cată-n zări de drum.

Scâțâie fântâna?
Mama iese-n prag?
Strigă, sus, cocorii?
Graiul sună drag?

M-a ajuns durerea?
Mi s-a prins de corp?
Am iubit orbește?
Dorul este orb?

Liliac tânăr,
desprimăvărat,
ramurile-n suflet
leagă cer curat.

E NECESAR

E necesar văzduhul,
nourul călător,
ramura la fereastră,
patria unui dor.

E necesar pământul, –
iată, a și rămas
întipărită-n țărână
urma ta, pas cu pas.

E necesar cuvântul
nestingherit defel,
îndreptățit de faptă
când e și fapta el.

E necesar frământul,
zbuciumul sufletesc,
e necesar, în toate,
nervul firesc.

...Cum să dedici iubirii
floarea-n care nu ești?
Îndrăgostit de viață,
cum să nu pătimești?

POVESTEA

Ileană, depărtare și poveste...
Între priviri stau câmpuri de omăt.
Nici o lumină nu ne părăsește.
Lumini se sting, lumini se văd.

Acoperită a rămas doar iarba,
prin care pasul tău a alergat.
Cer fără margini, țară de imagini
și un copil acolo-i împărat.

Pământul inimii acolo-i sincer.
Cărarea inimii te strigă lung.
Ecoul inimii adânc răspunde.
La fundul inimii nu pot s-ajung.

Aceasta este unica distanță
și ultima, ce poate fi-ntre noi.
Se pârguiește-n soare forma zilei.
Cuvântu-i vrajă cu-nțelesuri noi.

Dar între dinți îl strâng ca pe-un jărat.ic.
Din el călduri se scutură, ce dor
în trupu-ntreg, cu rădăcini de-arsură
până-n copilăria unui dor.

FECIOARA

Adoarme fata-n fire de otavă
și nimeni nu-i oftatul să-l audă,
decât preaplinul lunei, ca o tavă
vărsând jăratice peste coapsa nudă.

Mânzocii frig pământul gras cu buza,
din căpețea arar imașul sună.
Zvâcnește, copt, un vin de Siracusa
în sânii tari cu vârfuri de căpșună.

Când iazu-n trestii ușurel se zbate
la zbor târziu și obosit, de rațe,
fecioara dusă-i nopții și, pe spate,
cu Zori-de-Ziuă strâns cuprins în brațe.

DIN PRAG

Încă păstrează sunete stelare
în sine noaptea ce s-a dus,
ca luntrea ruptă-ncetișor din maluri
de umbră, care-au fost și nu-s.

Încă grădina mai păstrează rouă,
încă obiectele din jur
încearcă să-și îndreptățască, mute,
răcorile peste contur.

Încă adeverești pe geană basmul,
ca pe un aburatic pod,
încă te poate lumina și-un zâmbet,
încă ești firavă de tot.

Dar pe pământ ai de pășit aieva.
Dimensiunile, pripit,
ți le arată-o pasăre ce zboară,
topindu-se în răsărit.

Din prag primești cu bună pace ziua...
Cu arșița ai să vorbești
pe deal, în brutării, lângă furnale
sau în adâncuri sufletești.

Ai să te-afirmi pe-un câmp de bărbăție.

MÂNGÂIEREA FECIOAREI

Dragei mele Natali

Curând ai să privești de sus.
Curând îți vor surâde feții.
Curând îți vor cânta poezii:
ca tine nu-s, ca tine nu-s...

Dar vei mai luneca și-n jos.
Dar îți vei legăna și schimbul.
Dar va urca și-n tine timpul
Cel grațios, cel norocos.

Și iar vei mai căta în sus...
Și te va răscoli mirarea.
Și lung vei cerceta cărarea
pe care anii tăi s-au dus.

Vei merge-n sus. Vei merge-n jos.
Vei căuta un sens anume.
Vei blestema cărarea-n lume.
Vei îndrăji-o pân-la os.

PE TABLĂ BUCHII MARI,
ÎN CLASA TA...

Pe tablă, buchii mari, în clasa ta,
(încredințând pământul cel de mâine)
și bucuria unanimă a colegilor:
„Rămânem!”

Ah, sufletele spuse chiar atunci
și clopoțelul care sună-n pripă,
și verdele clătind ușor ferestrele,
și-albastra cerului aripă!

Depart, alergând, pe după vis,
îndrăgostiți de lumea cea reală
a baștinei, scăldată-n proprii zâmbete,
ca-ntr-o lumină boreală.

Pe tablă buchii mari, în clasa ta,
iluminând ca spicele în vară,
ca spicele acele din colnicele
când veți gospodări în țară.

Cum se mai rup privirile în timp,
nedureros trecându-l, în cascadă,
acolo, în câmpia încercărilor
nerăbdătoare să se vadă!...

VISUL ȘI DRUMURILE

Întipărită mâna pe un câmp
de spice, vara, pe zăduf,
într-o lumină zgomotoasă,
prin care-n șir cosașii trec;

Întipărită mâna pe scânteii
stelare, când ciocane bat
și sufletul se potrivește
ca o sudură peste fier;

Întipărită mâna pe un viu
perete verde, șoptitor,
când încă obosit pietrarul
a coborât de lângă cer;

Întipărită mâna pe văzduh,
pe un văzduh fremătător,
prin care zboară dansatoarea
cu trup de pasăre ușor...

Aștern aceste câteva vederi
pe visul tău cel norocos,
prin care-ți vezi mâna ta dreaptă,
întipărită în frumos.

CU ZULUFI GĂLBUI CA SPICUL

Pentru că viața nu cunoaște precepte,
o să te las îngândurată să stai,
înfățișându-ți bucuria și amărăciunea
în cel mai obișnuit strai.

Pe lângă inimă-ți vor trece doruri multe,
însă nu vor avea nici un rost
dacă nu vor descoperi-o lumii
cu adevărul, care dat ți-a fost.

Se desfășoară ca un abur ora
și-n moliciunea ei nici nu observi
ce alergare se petrece și-ncă
ce măciniș de vise-i și de nervi.

Dar drumul îl percepi abia din fugă,
când el de tălpi ca focul ți s-a prins
în prospețimea urmei să-ți arate
ce răni s-or fi deschis pân-ai învins.

Nu mă-ntreba acum de nici o stare.
Real îți sunt, reală-mi ești.
Dar cu zulufi gălbui ca spicul
mai rătăcești cu duhul prin povești.

OCHII EI

Ți s-a părut că te-au strigat. O clipă
ai stat să înțelegi cine-a strigat...
Dar pân să te descurci și tu, în pripă
măgulitoarea dragostei aripă
spre alte zări de dor s-a scuturat.

Și ai rămas sub creanga ne-mplinirii
atuncea, în amurgul vișiniu,
să mai aștepți, nerăbdător din fire,
încă naiv, nesigur și hazliu.

Nu ai să spui la nimeni ce te doare.
Și poate ție însuți ți-a părut
că-n timp acea părere-amăgitoare
s-a răspândit încet și a trecut.

Dar ochii ei...
Ca blândeale maree
răzbat în suflet, cald, iscoditor,
și-n albastreimea lor, fără să vrea,
mai pierdut un pic preaplinul țarm de dor.

AL IUBIRII

Eram al iubirii, al ei, și nu numai
al ei, fixându-mă ochi mulți în stradă
alături de figura ta atât de aeriană,
încât lăsa prin subțirimi să se străvadă
cea mai ageră, cea mai senină
sau și cea mai întunecată
privire.

INIMA

Pe marginea străzii teii stau galbeni de flori
și cum să nu treci pe acolo,
de-atâtea ori, rezumându-te, de-atâtea ori
pasul dându-le ocolul!

Dar tu vei fi țepenit ca un trunchi, trupule,
n-o să te miști într-acolo nici de-o șchioapă,
foarte secret sentiment legându-te până-n rărunchi:
cu cât mai strâns îl ții sub pleopă,
cu-atât mai lesne-mi scapă.

Lin-prelin tremură teii de-a lungul verii întregi,
trece toamnă, trece iarnă, vine primăvara.
Pe trotuare flăcăii umblă ca niște regi,
fetele au zulufi blonzi ca secara.

Slavă ție, gândule, împăcatule să m-ascuți
să nu mai cauți firul urmelor fără de urmă,
slavă vouă, zilelor, mersului vostru desculț
rătăcind prin iarba uitărilor până se curmă.

Numai inima mea sângerând, numai ea
aleargă-ntr-acolo și nu-mi mai rămâne,
numai ea alergând, numai ea
din ceruri de dor clipocind, clipocind ca o stea
peste pământul mut lângă mine.

DRAGOSTE

Dragoste,
spune, pe unde te-ai dus și pe unde
îți fluturi basmaua curată și trilul de nai?
Ecoul surâsului tău depărtat îmi răspunde
prea rar, și prea slab,
și prea multă răbdare mai ai.

Altele,
poate mai gingașe, poate ceva mai frumoase
vor fi sclipit pe cărările care acum s-au închis,
strălucite lăuntric de-o ne-nțeleasă, sfioasă
lumină, cum numai toamnei i se arată în vis.

Tu însă,
bună ca liniștea, simplă și dreaptă,
toată în alb, în roiri de solare scânteii
veșnic rămâi – nedepinsă și ultimă treaptă
spre îngerii puri ai iubirii. În tine sunt ei...

Dragoste,
doar mi-i să nu ruginească
sub ploile lungi ale dorului
aurăria ciudată a sentimentelor fine;
doar să tresar, ca dintâi la-ncercarea fiorului,
când fața ta blondă, ca luna prin rariștea norului,
cată la mine.

BAUDELAIRE

Și iată-mă-s iară
la vârsta de foc a cântărilor tale!
Stau intim în cercul iubirii,
ca steaua în tainicul nimb,
și-ascult cum din vârfuri de cer
viscolește cu albe petale,
cu albe și lucii petale
pe tâmpla-nflorită de timp.
Cu câtă ispită-aș fi vrut
să-mi las inima-ntreagă uitată
sub aripi de vis,
între file încinse cu zvon de tăceri,
acolo în lumea din care văzduhul a curs
și te-mbată doar finul parfum și amorf
al castelului plin de plăceri...

Ori nu! S-o înalț ca pe-o cupă-nspumată
de pura esență ce-ntruna-și aleargă
prin mine, fierbintele său alizeu,
s-o-nalț ca pe-o cupă-nspumată
de propria mea existență
și-n cioburi s-o sparg
la picioarele tale, cumplitule zeu.

Dar, uite, mă fură în stradă femeia
cu păr de castană, atât de reală-n lumină,
cu mersul atât de modest,
atât de obișnuită cu mine,
și atât de ne-castelană,
încât, încât pare profan în iubire
tot veacul acest!

EMINESCU CĂTRE IUBIRE

Un aer îmi amintește de tine, un aer!
E ca și cum ar toarce toți teii dintr-un caier
să-mi țese peste simțuri o nefirească ie.
Atât de străvezie îmi mai răasai tu mie, –
ca unui cer din ape, ca lumii dintre pleoape
departe totdeauna și pururea aproape.
Ca între poli stă sigur între noi doi pământul.
Că râuri mișcătoare, și munți, și nori, și vântul
spre tine curg, se-nalță, apoi revin la mine
și îmi descriu surâsul, cel ce te prinde bine,
sfidând un veac ce arde cu trosnet, ca un vreasc...
O, spune-mi tu pe nume, să pot ca să mă nasc!

LA CIȘMEA

La cișmea – oh, lacrima! –
ea sarează lespede,ă,
răcorește inima,
nu trece cu repede,ă.

Dezvelească-și sufletul
măduva, comorile,
reține-și răsfletul
pe izvor lucorile.

Vânt cu vânt se tragă,ă,
ram cu ram se zbuciumă,
val cu val se leagă,ă,
dor cu dor se buciumă.

Ape blonde-s pletele
în chenarul malului,
cântă-n lanuri fetele
peste muchia dealului.

Și-ntre ele mirele,
și-ntre ele soarele,
veselul, subțirele,
vinovatul, marele...

MIREASA

Zinei

S-au împlinit prunele, paparunele,
petrec nunii și nunele!
Tremură strune și clape,
satul abia le încape, –
satul întreg, cu picioarele
mestecă soarele!

Din casa mămucăi se gată de ducă
o boaghe de miresuică.
Cu druște și vornice,
cu ochișori cinășei,
ea podobită-i cu floare
și albă-i ca o lucoare,
ea podobită-i cu cununiță
și mândră-i ca o luniță, –
și-mi stă împrejurul s-o soarbă
din drum, din gard, din pomi, din iarbă.

„Dragul tatei, nu-ți dau slugă,
îți dau fata harnică ca o zvârlugă,
îți dau fata, dragoste mire,
ca să trăiți în înțelegere și iubire...”

Între mireasă și felicitare
mirele stă ca o ghicitoare.

HORĂ

Fetele joacă în horă
cu genele plecate,
îmbujorate parcă de-o auroră
și parcă vinovate,

jenate până-n adâncul
sufletului, ce le spune,
cu dreptul călcând, cu stângul,
cu pasul pășind, să sune,

prin pulberea însorită,
pe verdele viu, pe vale,
ca floarea de răsărită
când mișcă în jur petale,

ca însăși planeta asta
cu osia-n spicul câmpiei, –

„ți-am și văzut ochii. Basta,
ne-au și crescut copiii“! –

genele-s rourate,
stăm ca-ntr-un semn al mirării,
cu gleznele-mpovărate
de treapădul căutării...

Iar hora se învârtește!
Pe an ce trece
ea tot mai tainică ne uimește
în jocul ce se petrece:

cu graba din ani, cu scăderea,
cu veacul trăit în pereche,
cu chipul mai nins, cu puterea
iubirii tot mai străveche.

ZI CU SOARE

Tu râzi, izvoarele-și pun ceară în urechi,
porumbul, copt, își dezvelește dinții,
pe pragul casei ziua șede la taifas,
râde și ea, alături cu părinții.

În rămuriș de umbre parcă s-ar mișca
aripe, amănunte de ecouri
și toată firea e un pâlpâit sonor
de la pământ și până sus la nouri.

Doi stâlpi de poartă ți-s părinții, luminoși,
prin care a trecut cu urme veacul,
și-n care râsul tău adună clopoței
la timp, când strigă-n lanuri pitpalacul.

În hău, acolo, e o lume veche și-s
cătușe sfărâmate în explozii
de ne-mpăcare, moștenire de nădejdi
prin zile tinere ca niște lozii.

Și ce lumină dăruiește râsul tău!
El copleșește, fără rămășiță,
aleargă-n lume, o mai vindecă de griji
și-i stă pe suflet ca o porumbiță.

PE FUNDALE

Pe marginea cornișei, ca o dansatoare
pe sârmă, treci pe sus orașul,
și el, orașul, în vuire se revarsă,
nemaicuprinsul, uriașul.

Cu gândurile, vânturile, straturile
de nouri alburii, în care
te sprijini ca în niște răcoroase perne
influențate de mișcare.

Cinstire mâinilor! Și periei, vopselei!
Cu var stropitei salopete!
Chiar glumei tinere cu râs amestecate
în tencuiala din perete!

Bătut-au ploi, spălat-au harnic, spălăcit-au.
Mai searbăd zâmbetul pe blocuri.
Și-l reînvii. Cu prospețime pune
în geamuri soarele brelocuri.

Un suflu trece pe fundale fulgurante,
peste chenare mult perfecte,
prin tot orașul ca stârnind aripi în stoluri
pe străzi, pe fețe, pe obiecte.

TOT EA, FEMEIA

Aseară au zidit în piatră luna.
De jos, părea că făpta-i înadins.
Macaragiul, o domniță blondă,
râdea-n lumina farului aprins.

Râdea în piscul bolților, departe.
Cu licăriri cumiști de licurici
pluteau sub casca ei, lângă urechi,
ca doi cercei verzi, două stele mici.

Orașul însă cobora în noapte.
Se-ntuneca din margini de câmpii.
Pe ape nuferii păleau la față,
ca niște pete de omăt, târzii.

Nimic nu mă ținea pe loc, acolo.
Nici chiar zidirea lunei în pereți.
Dar răsuna în jurul meu legenda
cu meșterul ce are mii de vieți.

Ea îmi venea pe lungi bătați de suflet.
Primenitoare în prezența mea.
C-un alt rând de ferestre privitoare.
Și zidul tot femeia îl creștea.

VARĂ

Iubire, afirmare a luminii,
peste curburi de sălcii, lângă râu
mi te observ, în patria amiezii
sporind grămezi, ca dealuri mari, de grâu.

E un interior curat al verii,
prin care treci desculță, pe cărări
de scândură, ca pe-aruncate poduri
în visele prezise încă ieri.

Arome-adânci stârnite-n vânturare,
încarcă valea, sufletul, un cer!
Așa și te surprinde-n soare ochiul
ca pe-un imens fundal aurifer.

Abia când lași lopata, în repaus,
în mult apăsătoare zăpușeli,
cu mâinile oleacă tremurânde
împrăști boarea dulcei osteneli.

E prânzul tău lângă izvorul văii,
cu pâinea și cu sarea pe prosop.
E în acel prosop întipărită,
cu sensul ei, sudoarea, strop cu strop.

PLAJĂ

Ating cu palma urma nisipoasă...
În mugurii căzuți se vede pomul.
În brazda de-nceput – mănos, belșugul.
Dincolo de cuvânt – omul.

Repet un nume și rămân în soare.
Departe-n vară se aude trenul.
Repet un cântec nesfârșit, și-n cântec
numele tău e refrenul.

Se clatină răsfângerea fugară
a pasului uitat în ochiul apei,
vorbirile tăcerilor au gură,
tot înțelesul aproape-i.

Se clatină, alături, respirarea,
mireasma buclei prinsă-ntre săruturi,
cireșe coapte, iunie, văzduhul
ca o gravură cu fluturi...

Ating cu palma urma nisipoasă.
Repet un nume și rămân în soare.
E marea ca un cort, pe dinăuntru
strâns într-un munte de sare.

STĂ PIATRA GREA...

Stă piatra grea pe pulsul roșu,
de nici o forță smulsă-n sus
și, ca zvârlit în iarbă crapul,
îi simți zbătutul în auz.

De unde-atâta greutate
și-n care ceas a survenit,
când nu zvâcnea decât o frunză
pe ochiul lumii infinit?

Între o liniște și-un zbucium
nimic nu mai putea să stea
decât această piatră dură
ce despărțește dragostea.

Sălășluia mai sus de visul
ce-l urcă teii, la etaj.
I se uita prin geam, spre seară,
luceafărul, precum un paj.

Oh, piatra grea nici se clintește!...
Și, îmbrăcat în umbra ei,
orașul suie-n cer cu aripi
de palid amiros de tei.

ÎN ORAȘUL CĂDEREA-FRUNZELOR

Luciei

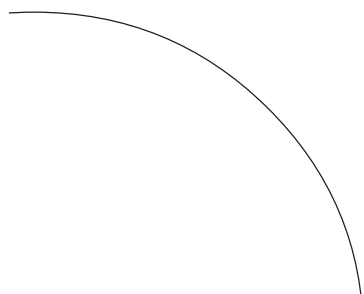
În orașul Căderea-frunzelor
tăcerea-i pietrie, iar visul e galben,
așa cum, de fapt, ni se dăruie frunților
ba frunza de vișin, ba frunza de carpen.

Mor șoapte, se-nnăbușă sub calcanee,
sufletul lor ne învăluie mersul.
E drumul învult, ca o cale lactee,
printre ramuri strigând universul.

Iar pașii, alătura, țin să tot sune
peste asfaltul orb de lucoare,
ca zurgălăii ce duc printre dune,
pe căi pardosite cu soare.

Vom merge-nfrunziți. Pân-la capătul străzii,
poate până la capătul vremii,
peste care, ursuzi, huhurezii
vor trâmbița prea devreme.

În orașul Căderea-frunzelor
e-o lume ciudată, o șoaptă ciudată, –
ciudată ninsoare pe pavăza frunților,
cum iarna n-a nins niciodată.

PUNȚILE DE TRECERE

ZICERE

Lui Gheorghe Vodă

M-am cufundat în iarnă ca-n tăcere.
Dar e zăduf... Timpanele răsun'
Și-nfiorat, în fagurii de miere
Adun polei și soare mult adun.

FĂGURAȘ

Lui Grigore Vieru

N-am vrut
să mă fac mititel.
Am vrut să rămân
mare.

Mare –
ești cel mai, cel mai în stare!
Mergi bine călare.
Nu plângi când te doare.
Singur pășești pe cărare.
Mare –
ești cel mai, cel mai în floare!
Ai brațul tare.
Aripi peste zare.
Ești mai aproape de soare.
Te duci de cu zori prin ogoare.
Cât de târziu la culcare.
Ești mare!

Iar cel mititel,
ce vrei de la el?

Are blândețe de miel.
Gurița – cât un inel.
Năsucul cât un cercel.

Abia a stătut copăcel.
El lumea n-o știe de fel.
Ori poate puțin-puțințel.

Eu n-am vrut să fiu mititel.

Dar iată că cei
mititei
s-au sfătuit înde ei
și s-au dus undeva
pe toloacă
sau, poate, în altă parte
la joacă.
Era vremea caldă și bună
și eu
din ogor sau din Lună,
de departe-ascultam cum răsună
glăscioarele lor de copii
ca niște argintării.
Iar când ziua s-a scurs
în nadir,
obosiți de atâta goană
și de hârjoană,

ei au venit pân-la tine acasă
să le spui o poveste frumoasă.

Străbătu un fior prin câmpii,
prin acele argintării,
când tu începusei. Și – ai! –
sufletul cum ți-l turnai!
Casa ta era stup de albine,
încărcat de finețea luminii;
glasul tău – făguraș de dulceață –
și povestea amară de-o viață.

Era noapte. O zare de stele
îmi bătea-n geam albe smicele
și ceva s-a-ntâmplat. Că-ntr-un colț
de oraș
devenisem și eu
un mic băiețaș...

Am vrut
să rămân mare.
Dar gustasem
din cel făguraș.

GRĂBEȘTE-TE ÎNCET

Lui Emil Loteanu

Dă bice, călăreț,
s-a întetșit criza de timp,
flagelul vremii noastre e viteza;

dă bice, călăreț,
de zborul reactiv lipește-ți fața,
fii zbuciumul ovăzului ce-aleargă;

dă bice, călăreț,
căderea fulgului în vreme face pârție,
ne-ngăduită este resemnarea;

dă bice, călăreț,
să nu uităm, să nu uităm, să nu uităm,
urcată-n degete, ne vede urma;

dă bice, călăreț,
de-ai cunoscut ce dureros urzică
chiar cel mai ne-nsemnat surplus de timp.

CASA RĂSUNĂ DE CÂNTEC

Lui Victor Teleucă

Cerul văilor Moldovei
când se-acoperă, noptos,
în caietul scris cu slove
crește lujer luminos.

M-oi preface-n chip de flutur
cu aripi de urșinic
și din lujer am să scutur
semincioara strânsă-n spic.

Semăna-o-voi prin casă,
în lumini și, murmurând,
inimioara de pe masă
ciuguli-o-va, pe rand.

MOMENT

lui Anatol Gugel

Trec prin suluri de zăpadă ca prin fiorduri.
Pomii plini de osteneală și subțiri îs.
Mersu-i alb... De pestotlocul
mă observă curgătorul timp cu iris.

Cât mai este până-n ziuă? Înspre mâine
ies în sus ca printr-o gură de ghizdele.
S-a lipit de cer pământul.
Calc aieva, ca pe iarbă, printre stele.

De călcâie mi s-a prins cu ciudă luna,
urcă-n urma-mi cu obrazu-i de tămâie,
tot aceeași, ca de veacuri,
născătoare de poeți și poezie.

N-oi fi eu un alt Meșter-Manole?
Fac de-o viață și desfac vrăjitul templu...
Zborul neutru strein mi-i.
Zbor lăuntric, zbor fierbinte și contemplanțiu.

Dar mă năruie, ca Manole, dintr-odată.
Luna nu e – arde lampa sub o grindă.
Și mă văd în geamul nopții
ca-ntr-o față aburită de oglindă.

PEISAJ SOLAR

lui George Meniuc

S-au așezat în frunză anotimpurile.
Peste câmpii fumegă cerul de liniște.
Se-ntemeiază, iată, încă o patimă,
Naltă și deasă ca o iniște.

Te-a-nduioșat azi fulgul care ți-a spart palmele...
Tu lași să-ți pui sufletul și-n trup de ramură.
Când vor nunti sturzii, el va-nveli mugurii,
Luminându-mi-i ca o flacăără.

Atât e de surdă această privesc,te,
Că ai putea s-o inspiri și să-ți împaci stările.
Dar ești conștient că s-ar grăbi să te vânture
În voia tihnelor uitărilor.

Ceva se întâmplă atunci și trecerile
Secunde pe lângă finețea auzului
Te reamintesc, ca pe marea scoicile
Sau ca pe nor stropii havuzului.

„Colindă, – îți zici, – naltă cântare lerului
Și-alungă drăgaicele-n lună, șuieră-le!”
...Că numai o clipă stăteai ca un arbore
Căruia i-au tăcut fluierile.

MONOLOGUL REVENIRII

lui Liviu Damian

E-un du-te-vino drumul pe care vreau să-ncep
a doua mea călătorie printre oameni...
Rămân același – tot îndrăgostit,
tot pus la încercare de ispită;
numai că mult mai gingaș mă amețește toamna,
când pașii prind să-mi sune în doruri lungi de ducă
și fără mine umblu, sub cerul Mioriței
desperechind din luturi și frunze arămii
urmele preafrumoasei balade.

Rămân și-acum același, îndrăgostit rămân,
numai că-n toamna asta și roșie, și multă,
când mă cufund în vise ca într-o apă vie,
mă simt plecat departe de locurile, unde
m-au coperit o vreme zăpezile tăcerii
și unde n-are nici un interes
de-a surda, să dea glas, prin crânguri desfrunzite
cocoșul sângieru al dimineții...

Privesc la oamenii trudiți, ce se întrec cu vremea.
Mâine-am să vin la dânșii, trebuie să vin
la oamenii trudiți, în satul lor, prin care
se uită pașnic ochiul ca-ntr-un desen bucolic;
câmpiile mănoase țin pâinea coaptă-n palme,
aceasta-i viața și mândria lor,
a celora ce mâine-au să mă-ntrebe
cu ce-aș putea-nainte să le stau.
Cum să le spun, ca ei să mă asculte?

Voi scutura din spic tot adevărul,
l-oi semăna și va rodi din el speranța.
Cum să le spun, ca spusa să mi-o creadă?
Dar, cât de mult va trebui să cred eu însumi
în vorbele din care îmi vor culege chipul!
Știu, niciodată n-o să-mi fie-ngăduită resemnarea.
Am la-nălțimea privirilor prezentul –
e astrul luminos din care rup cu lăcomie –
și am nemaiscăzută gingășia
pentru poemul suferințelor lumești,
pentru-alinarea sângelui, când scapără.

Oameni trudiți ce-ați întrecut și vremea!
Dacă-mi mai dați și buna ascultare,
– ah, pur și simplu bunăvoința de-a mă asculta! –
măcar în seara asta simplă ca un bec la drum,
măcar în toiul zilei, când răsuciți țigara
sau mâine dimineață, când veți purcede la dejun
încă purtând în gene frânturi din vise duse, –
dacă-mi veți da râvnita ascultare,
atunci vom fi, vom fi asemeni.

Trag mai adânc zăbunul nopții peste mine.
Fiorii-acestei nopți mă frig în orice nerv –
e-o noapte când în rime mă mutiplic,
când am rămas numai cu mine însumi,
când, fără somn, eu însumi plec din mine,
ca iar să rătăcesc prin case trudnice.

E-o noapte când din nou înfirip drum.

SPRE-A-NFIRIPA SCÂNTEIA

lui Vitalie Tulnic

Intima lume, totuși, nutrește chip de sferă.
Dar lumile-s diverse, iar sferele diferă –
nu forma ne uimește, ci sensul unei sfere.
Sunt bucurii de-o clipă, sunt clipe de durere,
adică polii sferei, de-o seamă cu pământul,
și între polii-aceștia se zvârcolește gândul!
E sfera nesătulă de spațiu în afară...
Trăim pe dinăuntru un mit ce ne-nconjoară,
cu cercuri mari, de vârstă, ca ochiul din alburn.
Și năzuim a rupe din Marte ori Saturn
valori de veșnicie, cât cerul clipocinde,
spre-a-nfiripa scânteia din care am descinde.

CIOCÂRLANUL ȘCHIOP

lui Spiridon Vangheli

*Și atunci, numai iaca un ciocârlan șchiop
se vede viind, cât ce putea.*

Ion Creangă

Urbe, rariște de piatră,
unde-ți este primăvara?
În ce zări din cele patru?
În ce margine de țară?

M-am luat pe urma vremii
să pășesc în pas cu ea, –
însă vremea prea devreme
pasul că mi-l păsuia.

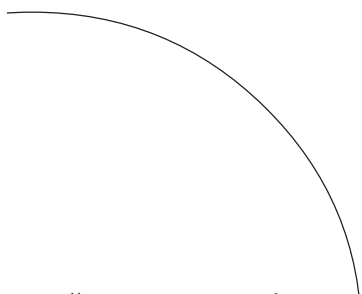
Și de stat n-aș sta de-o parte,
nici chiar ținuit de pat, –
prea distinct, și de departe
simt cum inimile bat.

Urbe dusă în verdeață,
leagăn, saltule superb!
Mi s-a-ntipărit pe față
Verbul la puterea verb.

S-a-ntețit al naibii ceasul:
unde dau – de dânsul dau!
Stau să mai astâmpăr pasul,
ceasul bate să nu stau.

Și mă duc, și merg acum
cu tot sufletul la drum,
și mă duc în rândurele,
ca un șir de rândunele.

Mai pripit, și mai agale,
ca prin ceruri de simbol, –
zburător setos de cale,
rătăcit mereu de stol.

PICĂTURA DE SÂNGE

VORBIȚI ROMÂNEȘTE

E un fel de a spune *suntem români*, e un fel
de a ne apăra spunând *noi vorbim limba română*, e
un fel de a supraviețui cu visul luminător
al speranței.

Atât de singuri la poalele Carpaților că
fulgul căzător îl auzim ca pe un scandal de coșmar
în lumea civilizației,
granițele căptușite-s cu steme reci,
ochii de lup nu sunt ai prietenilor noștri buni.

Câte un sat, la drum, stă-n plesnetul ploii,
între vreme și soartă înfășurându-l oboseala,
după tătari, huni, leși, turci, vin cazacii cu
steag roșu, câmpurile istoriei fumegă.

Și iară pățim moartea pentru alții, și iară
viața ca o cometă ne leapădă scrumul pe dinți.
Printre bulgării tari,
prin nu știu ce prismă sau lacrimă străvăzătoare
iară și iară căutăm urmele stinse ale celor duși.

Dar, oameni! Nu ne-au rămas decât niște cuvinte.
Puternice ca niște porunci și smerite
ca niște rugăciuni,
acestea sunt cuvintele limbii române contemporane,
atât de pătimite de noi, atât de firești și dulci
și atât de barbar smulse nouă și interzise,
încât,

spre a nu le uita definitiv,
dar mai curând, spre a ne dovedi ne-singurătatea,
ne grăbim zilnic să ni le spunem unul altuia,
chemând printre evenimente: Vorbiți românește!

Și ca o garanție de supraviețuire ne sunt aceste
cuvinte, și nu e simplu de loc
a trăi tot din speranță în speranță,
și ca români prin naștere noi vorbim limba română
și înțelegem a ne apăra românismul, și – Doamne! –
întrupat în fiecare cuvânt al nostru e un etern român
și cu părinții din părinți
suntem români și punctum. Vorbiți românește.

PLÂNSU-MI-S-AU

Plânsu-mi-s-au, la Prut, ploaia-nserării, umbra,
dar ca un plâns în plâns, când stai între toți,
mut prăbușindu-ți genunchii în rugăciune, pe mal,
frânt în răsrângerii, de fulgere atârând peste
râu – rând pe rând și cu fiecare gând rechemând
țara cu chip de pește ierbos conturat de rigori.

Plânsu-mi-s-au, la Prut, ploaia-nserării, umbra,
fulgerele uruind, topind mahna ploioasă, sus
flăcările rotind coame, imensitatea roind-o, jos
apa lui Heraclit răzmuind genunchii și – trenul,
ce grațios! – buzele n-au atins încă, n-au sărutat
țara cu chip de pește ierbos conturat de rigori.

Plânsu-mi-s-au, la Prut, ploaia-nserării, umbra,
față-n față, mereu sarea aceea pe rană, pe rugă-
ciunea-n care te spui ca-ntr-o frescă de foc, pe
harta de sânge, pe Dunărea-n veac – pe unde urcă
în mit, spre Carpați, din chiar freamătul pontic
țara cu chip de pește ierbos conturat de rigori.

Plânsu-mi-s-au, la Prut, ploaia-nserării, umbra.

NOI, PICĂTURA DE SÂNGE

mă gândeam la poetul

Grigore Hagiu

Noi
picătura de sânge
picul
cel pe care poți pune capul și plânge

am tot mers
pe ce drum pe ce lume
rătăciți în răscrucea
propriilor urme

ce era
ce dușmani ai norodului
în ce trai în ce grai
la voia irodului?

unde stăm
frați cu frații din naștere
în îmbrățișare ca în întunecare
abia ne putem recunoaște

noi
picătura de sânge
picul
cel care la un loc ne strânge

prin noi
de după borne de gheață
memoria
trece în față

LEPĂDAREA SPAIMEI

Aici e mai multă voință de-a fi
decât altceva,
smocuri de umbră uscată, minți putrede,
sub vechile tavane ale sângelei
un rege pustnicit aprinde stelele,
vinul gâlgâie, râsetele hăituiesc sensul,
nu se prinde, n-are trup, doar
ți-a atins – venele! – sonorizându-le
și-n mersul tău etern tot mai departe,
mai spre tine însuți,
bărbați vorbind de alte întocmiri,
femei cu pipa-n gură
smulg pielea spaimei de pe lucruri,
puiul de cuc se-nfofolește-n proprii
scutece, noi (puși pe treabă la edecul
transnistrean) tărâm acasă Nistrul. Apoi
chiar lângă geam răsare soarele,
roș, rourat, fraged ca în copilărie, sar
plapumele, sună periutele pe dinți, tro-
păiturile scot scara-n aerul
calculatoarelor.

Și tocmai surâdeai și tu cu cerul, când
ți-am deslușit în ochii umezi
trist-îndelunga, ferma, colosala ta voință
de a trăi ne-ascuns.

noiembrie 2001

NĂZUINȚELE

Din truda moartă, din ferești umile,
năzuințele
se rup la drumul lor ca niște sunete,
cu gura arsă veac de veac imploră
balanța strâmbă.

Și în surzenia de zgură pe timpane,
învinuite că se sprijină suspect
pe genele străvechi,
acolo unde se va naște ziua,
pe vaduri și-n metropole fantastice,
cu soațe și cu prunci și lucruri strânse
ni le șoptim.
ca-n cioburi de oglindă regăsindu-ne.

Atunci cântăm de dor s-avem la casă
grinzi de brad,
izvorul,
pragul adumbrît de poame
și, din părinți, numele nostru.

Alteori, năzuim să fim piatră.

BULGĂRELE

În noaptea limpede
în viața tulbure
la sânul de lapte al țarinei
erai și tu un bulgăre

cu o poveste a ta proprie
seceta, foametea, sevele,
te-au străbătut spre seninătăți
pe sub vreo umbră de ștevie

de-au zis *vino după mine* ai mers
strâns în batista mergătorului
doamne sub ce cruce! Și râvneai
mila Mântuitorului

pe grăie cornul de lună întors
ca mănunchiul pe cosie
pe gheața nordului întunecos
chipul ți-o fi rămas ca o sosie

în noaptea limpede în viața
tulbure
crengile, stelele, gândurile,
se aud la fereastră
lăuntrice vânturile

MICUL BOMJ-FRAIER

Pe prospect,
pe chiar nervii orașului circumspect,
mai ales pe zăduf, pe văzduhul
scopt, târșâit, ca pe dinți de bomfaier
trece micul bomj-fraier.

Aburește pe trup
geaca, blugii în slinuri se rup.
Vechi amintiri dintr-o mai veche curte.
Tata la munci. Mama la Curchi.

Dighi-dong,
clopote la catedrală.
Mic bomj.
Soartă. Surcea socială.

Nu mai curg
râuri de lapte pe uliți. Biftecul
doare la buzunar incisiv și-ndelung.
Domnilor, tot mai neuitător, tot mai
adeseori văd nopțile-n somn Artecul!

Patul, sub pod, fără plapumă cald e și bun
– mult mai rece e lumea din soare! –
ură-i, scumpete și toate semnele spun
că se-apropie hămesela cea mare.

Micule, micule bomj,
nu lua-n nume de rău,
dar milă la Chișinău
nu se dă pe daiboj!
Are taraba
duh mercantil de ȓupân de la Aba,
cutră-i
 și riști s-o iei la bot
dacă furiși laba.

Însă când foamea te rupe, de-ți vine să crezi
că ai putea să te devori pe tine însuți,
uiți temeri,
sari între pumnii cărpănoșiți, ziua-n amiezi,
muști – cu gura-n sânge muști! – chifla ciordită,
sarea și plânsu-ți.

Fetelor, ah! fetelor mari,
nu mai râdeți de-un preaumil fraier,
el n-a dat bir cu fugiții, hoț, pe vine de stăier,
mic, dar bărbătește-ncruntat și-a plătit sațul
cu sânge de n-avu biștari.

He-ți, Doamne, și ce mai văzduh, ce spor
de lume și ce scuturătoare tremurare!
Mă dor dinții lui dezbătuți, mădularele,
soarele-n cer, steagul municipal, bunăziua
mă doare.

Jelui-m-aș și n-am cui...

Jelui-m-aș bodiului,
bodiului, dar bodiul nu-i,
șede altu-n locul lui.
Jelui-m-aș, Doamne, cui?
Jelui-m-aș cui-necui,
gândului sau vântului,
soarelui sau frigului
sau la borta covrigului.

AM GRIJILE PLOII

Am grijile ploii. Platanul din curte
s-a descojit în văzduh ca o sfântă gorgonă.
E criză de nori printre știrile scurte.
Și generalul – aduceți furtunul! – ordonă.

Aduceți furtunul! – copiii răstoarnă
ordinul generalului din ecou în prelungi ecouri
prin cartier, prin oraș, și mai dincolo, peste
câmp, înspre iarnă,
pe toți curenții de aer, exploratorii de nouri.

Dar generalul demult e-n retragere, practic
nu-l mai ia nimeni în seamă, tuturor geamăn;
ordinul său e-nțeleș doar ca simplu joc tactic.
Și grădinarul doarme nepăsător peste seamă.

Pe iarba prăjită ca o cafea, pe-o galbenă umbră
doarme-ntre șipuri, cu pieptul deschis, disperat
grădinarul,
sub tot anonimatul răspunderii ce îi incumbă,
iar lumea bate-n ritmul altor simțuri trotuarul.

Și se vestește profetul. Și peste vise și-obide,
prin bâlciul furnicător, îndesat ca un ciucur,
barbă-n curbare, cruce de foc, picioare
goale-n crepide,
glăsuiește-n ger și toți spun: iată-l pe
Bucur! Bucur!

El glăsuiește apocaliptic în târg la Râșcani, unde
cu bunii în caleașcă maică-mea încă-i o copilă,
pocăiți-vă, zice, soarele vostru de voi înșivă
se ascunde,
vin zile de-apoi, și-or fi, și ne-or lipsi de milă,

pocăiți-vă,
voi aprinzând mânia Domnului Dumnezeu sfântul!
și de la voi întorcându-și el fața,
hăurile s-or căsca și-n hăuri scăpa-or pământul,
și unul scarabeul va fi, și una bezna, și gheața.

Și generalul insistă: aduceți, aduceți furtunul!
Zăduf e, robinetele varsă roșcate nisipuri.
Deziluzie-a tuturor, viitorul își scuipă ajunul
chiar în curtea cu grădinarul frânt între șipuri,

chiar unde platanului coaja pe trunchi îi crapă
și el nu va mai filtra-n spații lumești respirații,
și unde izvoarele se identifică prompt
cu tunul de apă,
vărsând sudori mitingurile, polițaii, soldații...

Am grijile ploii

1990

SPERIETOAREA

Sus, lângă cer, în frunzișul umbros
clar luminează cireșele.
Ziua miroase a pârgă,
cucul a și pornit în vecini
sfânta numărătoare a cireșarului.

Dar în cireșul de-aici
nu vin păsări.

Pomul stă plin, preabogat ca o sorcovă,
dar trecătorii nu-ntind mâna spre el,
nu dau iama prin crengi prichindeii,
nu-l ciugulesc vrăbii, ciori, guguștiuci.
An de an fructele, tot mai mici,
stăruie-n soarele arzător,
an de an, smochinindu-se, ele cad
înnegrind dedesubt locul.
Gol. Rezumat al pământului. Somn.
Moartă-i Ioana, țărâna muncită a lui Ion,
mort Ion, tractoristul (presupt de ciroză s-a stins),
unică sperietoarea grav licărește-n văzduh.

Brațele ei, ca și cum niște pale-aburii
brusc prevenindu-ne, fâlfăie rupte spre noi.
...Și tresari. Pe ici-colo-n frunzișul umbros
pâlpâie frica.

DESPRE UMBRĂ

les în lumină, umbra mă urmează,
totul e-o scânteiere, un susur firesc.

Revin. Umbra intră înaintea mea, în
întuneric. Rămân dincoace. Singur.

CHEIA DE AUR

Ne surâde ideea găsirii unei chei de aur,
așa scria Lucian Blaga în anul nașterii mele,
eu mă nășteam pe iarbă, habar n-aveam,
mama punea cheia casei sub piatră.

Jos de tot coborau stelele-n vremile celea,
până pe iarba unde stăteam copăcel, până pe prispe,
vino, zicea îngerul să pășesc pe boarea stelară,
vino, de ce cazi?

Ci-mi surâdea-n veac ideea găsirii unei chei de aur!

Cheia casei sub piatră, reformam sfântul magiun,
sol puteam merge sub floare, călare și de-a sărita
pe magnificul meu trăpaș de băț de răsărită,
scotoceam sertare, casa mare, ograda cu soare,
unde e cheia de aur?

Între mine și propriile-mi rădăcini alergam.

De după barbă de tuci mă tot pândeă Karabas-Barabas,
idol de fier bâjbâia-n subterană colanul pământului,
ci-mi surâdea-n veac ideea găsirii unei chei de aur,
lin înfloreau zarzării (ca niște mirese-n biserică)
lănțuit se sfârșea – de eșec, nu de lanț! – Buendia
sortit în Macondo.

Cheie de aur, dar tu nu ți-ai mai plătit datoriile!

Anii s-au dus într-adevăr ca nori lungi pe șesuri,
la marginea dramei, ca pe o graniță cu omolupi,
cui spun: proprii rinichi putrezi?
cui spun: tipul fiscal la ușă?
Acum știu, singurătatea e datul sângerei tăcute.
Unde e cheia de aur?

FISURĂRI

Viața e o lumină cu zilnice fisurări,
fiecare fisurare e o lucrare a aproapelui tău,
nu te necăji să le adaugi cu orice preț și tu,
sunt cei chemați.

Sunt cei ce-ți așteaptă urletul,
nu te resemna.

Chiar dacă (în reverberația adevărului comun)
depărtarea aceea spre care fâlfâi cu sufletul
bate câmpii și iarăși revine, gol șfichiuitor,
totuși ce test, ce memoriu strecuri acolo
sub sticlă?

Nu te resemna!

Când vom deveni
cu toții mai buni, iar singurătatea
va amuți (de față) ca un ecran fără de persoane,
vechi și străvechi fisurări vor scuipa de pe buze
un chip bălos
și se va ști sub talpa cui au scrâșnit cioburile.

HOȚUL

Nu mă părăsiți,
implora el de sub lumânarea tremurătoare
(totuși l-au îngropat creștinește pe păcătos,
preot, cruce la cap i-au pus, ciobului),
nu mă părăsiți, implora el,
stați să vă spun cum e pricina morții
(iarba suia, cerul pica dintre flori de salcâm,
târfe băute, hoți cu papion și cu junghere în
mâneacă, toată tagma pungașilor, flori, cortegiu,
vaier și lăutari), nu mă părăsiți, implora,
zilele mele-mprejur palisadă de foc
mi se pun, flacăra lor, dincolo
mutrele voastre blegite de plâns îmi răsar
trist ascunzând în batistă sau lacrimi de jale,
sau rânjetul bucuros.

Numele, patima, mâinile și
incredibila abilitate, ucigătoarea
lui căutătură, trufia triumfului,
toată tăria pentru un hoț, precum un zeu
o avea. Și rupt a fost!

(Bulgării pocniră pe scândura groasă,
preotul primi plata, cetele de copii – bănuții
obiceiului, punți, nuci, colaci, soarele
sclipi în parbrize,
praznicul fu luminat de alte amintiri).

Nu mă părăsiți, implora el, acum de sub
bulgării trași peste scândura groasă, însă
vântul a stins fraza, rotind-o, zburând-o
printre cruci și copaci, încolo, spre lumea
oamenilor, peste care-și fac rondul guarzii
stelari, iar moartea este aceeași umbră continuă.

DESPRE FEBRA GĂRII

E primăvară,
la gaterul cu vuiet strident din febra gării
pomii ar vrea să se adune de prin rumegușuri
și să revină pe pantă, spre râu, spre răcori.

VECINI

De peste o sută de țărmoni spumoase, păduri
dogorite cu șerpi tropicali și glasuri lugubre,
moarte, chiar de unde-i Crucea Sudului stropită
de alge și nori de muscuțe, vecinul, ușă-n ușă,
importă trei rarități de cacatoes.

Trei! Trei rarități!
Un formidabil prisos-cacatoes
la tor huzurul vecinului, domnilor! –
(vestea se-amplifică),
o nemaisfârșită belea de emoții
la scara noastră, a tuturor!
Zilnic cineva țârâie soneria: cacatoes!

– Nu știm,
dau glas copiii de cealaltă parte a ușii.
– Acestea-s treburile bărbatului,
explică soția, atentă la vizetă.

În sfârșit, vecinul.
Mic, gros, paing visător,
arie la îndemână furtunii,

de la isprăvile lui Atila și până la
raiiu promis de Jean Jacques țin conversațiile,
de la Toma Necredinciosul la sfânta naivitate,
unuia îi trage cacialmaua, altuia
îi face cu ochiul al treilea,
dar trei rarități de cacatoes nu arată.

Acum nimeni nu mai știe ce e și cum o fi,
nimeni n-a văzut, n-a ținut în palmă, n-a
gustat, n-a ciupit pișcătură, n-a mirosit,
n-a dus la ureche, n-a strecurat în sân,
n-a măcinat între degete, n-a pus pe limbă,
n-a cercat cu dinții, n-a slobozit în apă,
n-a băut cu vin, n-a dat câinelui...

Toți tac, toți îmi invidiază vecinul, ușă-n
ușă, frânți sub povara aceluiași gând: are!
Are cacatoes! A-u-ten-tic!

Iar apoi, obsedați, revin pe la casele lor
ca și cum mai săraci.

ARȘIȚĂ

Lumea o vor salva ghețarii.

Ei vor veni peste noi

ca o pedeapsă

mântuitoare

în veacul de-apoi.

Ei tăbări-vor

asupra-ne

sloiuri-sloiuri de mărgean,

prevestitori

ca niște balene

când se aruncă pe mal

din răbufniri de ocean

PUSTIA FĂRĂ DE NISIP

Treceam...

Și soarele crăpa ca piatra pe inimă,
și inima vuia trăgându-și cerul pe chip,
și noi treceam ca printr-o spuză ermetică
prin pustia fără de nisip.

Dar oazele erau departe, dar oazele
trosneau și necesitam piese de schimb,
doamne al calculatoarelor, imploram
prin pustia fără de nisip,
e-o spargere, rupere-n noi înșine,
dă-ne nouă piesele noastre de schimb,
de-o mie și una de vieți amintindu-ne
prin pustia fără de nisip...

Prin pustia fără de nisip
treceam,
treceam ca spre lamaserii caravanele,
treceam spre osuare bătrâne, necesitam
măduva, vasul de sânge, sudura firescului
prin pustia fără de nisip

și soarele crăpa ca piatra pe inimă,
și inima vuia trăgându-și cerul pe chip,
și noi treceam ca printr-un somn al memoriei
prin pustia fără de nisip.

ICONAR

Mi-a venit un sunet
de undeva din mușie
din zvâcnetul depărtat
și târziu

o undă, o clopoțire
din umbră pieptul mi-l mai subție
recele cristal mi-l trage pe simțuri
ochiul stelei, verziu

și peste fântâni de ceață
la capătul altor nopți crapă țăriile
și varul cade nedormit pe pleoape

tot mai aproape

în dimineață
pe tâmplă toate-s un vis tulbure și greu
*dar oare toți sfinții nu aveau mereu
moartea în față?*

PE IARBA SOLARĂ

Pe iarba solară din câmpul de tragere
pe unde citeam cu soldatul Ion Vatamanu
– Nimeni nu e uitat. Nimic dat uitării –

gloanțele presădite au rodit pădării
și, fără a ne renunța adăpostul,
golul ascultă mișcarea nisipurilor,

vuietul, pașii, venim să-nvățăm a muri,
tunurile, tancurile, turnurile,
tot poligonul ca un peisaj static al morții,

asta-i lecția singurătății fragile,
răcnetul sângelui, exersări pentru mâine,
prețul pierderii noastre egalat c-un suspin

pe iarba solară din câmpul de tragere,
pe unde citeam cu poetul Ion Vatamanu
– Nimeni nu e uitat. Nimic dat uitării –

FÂNTÂNĂ VECHE

Ghizdurile acestei fântâni amintesc
de-un poet plecat în el însuși,
fruntea lui clară-n care se năruie
cosmicul cub de răcoare.

Ghizdurile acestea, odihnă în lemn
a dramei românului
– poate Manole, poate Brâncuși c-un popor –
sfântă obișnuință a pământeanului,
fel de a depărta moartea.

Cumpăna bate-n răgazuri
peste umile necazuri,
cu legătură-ntre hăuri și hăuri
de sus și de jos,
desime,
nălțare, surpare,
desime,
surpare, nălțare,
desime,
lucrare-n lucrare,
continuare,
etern echilibru.

Ghizdurile acestei fântâni vechi, spre ea
sufletul tău aleargă, sosește-ntâi el!
Fragezi licheni și spongioși machiază
bârnelor îmbucate,
smaraldice umbre filtrează
vagi amintiri...

Și-n trecerea cea repede, pleci cumpăna,
simți înghițitura tăioasă ca lama-n gâtlee,
cert e, să fii fântână îți spui. Și doar
prin ceea ce realizăm astăzi
rămânem înaintea noastră.

DESPRE PLOP

Din motive lesne de înțeles,
luda s-a spânzurat de un plop.
De-atunci
plopul tremură.

AM VĂZUT

Fraza se rupe, nod în gâtlej,
seara cade stupid ca tăbultocul cu lut
peste lucruri – noi nu ne putem spune
nimic radios – astfel ne despărțim.

Mâine însă, nedormiți, cu ochi ca niște vulpi
sângerii, zâmbim (două măști, desfătându-ne)
Timp? Om? Virtuți? Aiurea, vorbire-n ironici!
Am văzut: nu numai metalul prăsește rugina.

Am văzut geniul pășind pe Lună, frumusețea
decapitată, disperarea în flăcări ca un fitil
și am văzut revolta trăgătoare-n dictatură
– apoi, mi-a fost dat să văd neputința –
ea nu-i deschise Regelui izgonit de foc.

Oameni, un sentiment cum să-l pun pe răboi?

Cad cerurile, pe noi pică, cresc prețurile,
la cer se ridică, sufletul e-o morișcă
bătută de foame, de frig și de frică,
am văzut:

colo pe margini, pe văi și pe dealuri,
pe sub sprâncene,
un sentiment se confundă-n sortiți
cu tăcerea.
Oglinzile se înfioară.

○ REFERIRE LA VIAȚĂ

1

A mers topindu-se într-o anihilare muțișă,
cu un umăr rănit de roșeața amurgului,

cu ochii printre păpădii și bondari (la pod,
a așteptat să treacă nunta, furându-l amintirile,
inima lui atunci s-a zbătut ca o frunză pe ram,
a luat o scoică din mal să mai asculte la ureche
și chipul i-a lunecat pe ape); s-a recules, a mers
la nucii tăcuți unde se va sădi, unde reînverzi
leagănul cu fețe zodiacale-n scorburi și unde
în umbre amalgamate basmele se citesc singure,
revenea din oraș,
că poate s-ar procopsi cu o muncă, gândea.

De arșița viselor, îi fumegau mâinile.

2

Ar fi vorbit, își simțea gura bătrână, îl obsedau
lipsuri elementare, hăuri promiscui ale orașului,
cinice haimanale cerșind, ucigași
evocând nostalgic vremile producătoare de bunuri.

De arșița viselor, îi fumegau mâinile.

Foametea, frigul și frica vor fi martori, zicea,
(se referea la viață), zicea: surdă și zăpăcită
– viața chemată din toate părțile! –
va desluși totuși, va da ușa de perete, va
îngluti străzile, urlând, năboind,
până la cer intrând în oglinda asfaltului
– foametea, frigul și frica vor fi martori! –
așa zicea.

Se referea la viață.

VIS CU DUDE ȘI DUZI

lui Dumitru Matcovschi

Ah, domnule-domn, ah, ce-ntâmplare,
se făcea că treceam printr-o liniște mare,
se făcea
că stăteam sub un ochi nesfârșit-nesfârșit de albastru
și că ochiul acela avea în pupilă unicul lumilor astru!

Dintre dude și duzi, se făcea,
alungeam în sus unghie dură să zgârii unicul lumilor
astru, ochiul nesfârșit-nesfârșit de albastru

să-l umblu,

semn în pupilă să-i pun,
pleoapă de fier și cornee de alabastru
și aspiram, tot mai sus mă-ntindeam, mă-ntindeam
până ce se-auzea cum pâraii!

Domnule-domn,
a vuit deodată cu mare putere unicul lumilor astru,

tocmai tu, seminție, tocmai tu, șuier al echilibrului,
fire mai firoascoasă, printr-o grea draperie scămoasă

te văd

planând peste hale, traficuri, rumoare vâscoasă, te
văd cu-ntreg ochiu-mi de sus nesfârșit-nesfârșit
de albastru, te văd – licărind în icoana
cu duzii și dudele de lângă casă – ce mai faci?

Ah, domnule-domn, ah ce-ntâmplare,
se făcea că-mi vorbi însuși unicul lumilor astru
din liniștea mare, în uluială eu stându-mi sub ochiul
imens, nesfârșit-nesfârșit de albastru

și, se făcea, și-ntre duzii cu dude,

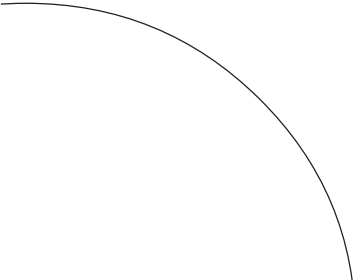
se făcea ca un fel de alboare, o ceață,
să nu se mai știe cine-i de față,
ori că suflete blânde, ori că spirite crude,
ori că un basm mai curent cu n-a vede, n-aude.

CE-I ÎNAINTE

Norii pe care stau îngerii slobozindu-și picioarele-n heleșteiele noastre cu detergenți
nu știu ce-i înainte

nici nukul întunecos concrescut cu troița în
răspântie, nici piatra răsăritoare-n dealuri
nici capra sărindă spre pajiști imagine și
nici femeia lângă care te ghemuiești noaptea
nu știu să spună ce-i înainte

dușul de dimineață, gustul cafelei, zâmbetul
ce-ți însoțește speranța în drum spre școală
și încă ziua – craterul viu al cutremurărilor
noastre sub febra nesiguranței care clocește
ce-i înainte?

BĂRBAȚII

BĂTAIA CEASULUI

Atât de alb și enigmatic
pe lângă tâmpile-mi trece timpul,
de parcă m-ar lăsa ostatic
acestui veac real, în schimbul
acelui veac râvnit, ce mâine
o să răsără ca un astru
sau ca un șoim de vânătoare,
în sus plutind, în cer albastru,
cu fâlfâiri asurzitoare,
sau rotitor, în cercuri line
și nesimțit, fără de undă,
străin, ca visul amăru,
ce a trăit doar o secundă
și n-a spus asta nimăru...

I

Bărbații încă nu se născuseră
ori se nășteau abia...
Chiar clipa, care a trecut,
pe câți nu-i mai avea?

Se-aude liniștea ca un prolog în steag.
Dorm văile până în spic lehuze.
Bărbații se nasc, trăiesc și mor
cu sensul iubirii pe buze.

În timp ce-nvârt pământul cu picioarele,
bărbații sunt cei
ce poartă pe ei,
ca niște aripi de foc
luna și soarele.

VÂRSTA DE PORNIRE

Repede

îți voi da arma și scutul...

Dar râul se duce-n pământ ca o rămă,
timpul se cheltuie fărâmbă cu fărâmbă,
cunoscutul părelnic naște necunoscutul.

Și unde să fie pădurea cu vârfuri de-aramă?
Și unde e lacul vrăjit, cu apă vie?
Unde e zmeul cu șapte capete ca să-mi vie?
Unde-s primăverile de-odinioară, mamă?

Presate-n suflet, ca sub o lespede,
golurile bat alarma.
Umple-le, fiule! Gustă larma –
îți voi da scutul și arma
repede!

II

Viața se-ntâmpla acolo,
în casa parcă-ncărcată cu tunete,
unde un bărbat râdea, plângea ori cânta.
Viața se-ntâmpla acolo,
în timp ce sufletul lui se lăsa
să curgă prin fereastra larg deschisă
adeverindu-se în sunete.

BEETHOVEN

El sta în centrul unei muzici.
Și moartea-l ocolea, timidă!
...Dar el mai sta și-n disperare,
ca într-o stranie hlamidă.

El nu se strămuta-n iluzii
(deși visarea nu irită).
El își avea pe-azur centură
singurătatea înșorită.

El alerga pe îndelete,
îngemănând mișcări suave,
pe stânci lăuntrice, colțoase,
el străbătea adâncuri grave.

Era și scund, și firav foarte,
și pleata lui bătea în ierne,
și firea lui vuia de sunet
pe un dolmen de surde perne.

El conjura din jur auzul,
emițător, ca-n mări delfinul,
dar ne-mpăcat, ca un vier
neputincios să taie vinul.

III

Curg apele-n continuare.
Iarba e tânără. Văzul e verde.
Nu cel ce se cunoaște pe din afară
pe sine se vede.
Cine nu se cunoaște pe dinăuntru
riscă
să treacă printr-o învecinare de lucruri
din care
ori bărbăția, ori frica îl iscă.

E dată și ura, și nu atât pentru
a spulbera din noi iubirea.
Ca un sentiment între sentimente,
ura e dată pentru a deveni mai proprii cu firea.
Dar când ura a izbucnit tunând, foc și pară,
ea cu cât mai tunătoare e,
cu-atât mai surd și dur acoperă
a sentimentelor arie.

DAU BUNĂ ZIUA

...Ci eu nu port în sân răzbunul!
Acest sentiment mi-i străin.
Dau bună ziua dărei ce-o lasă
suprasunetul în senin!

Deși-ndurerat, deși stând de-a gata,
dau bună ziua și cred.
Cea mai fățișă dramă a neputinței:
răzbunătorul concret.

I s-ar putea spune altfel,
ar putea fi cumva îndreptățit.
Nu mai acoperă rana din suflet
răzbunătoarea lamă de cuțit!

Și fețele inimii doar lumina
le poate descoperi.
Cu o durere mai mult sunt de vină
sau cu ce pot fi?

M-a chemat cineva, mi-a spus numele
unui înțeles pământesc...
Iată, vin. Amintit de priveriștea
harului omenesc.

HARAP-ALB

*Atunci jură-mi-te pe ascuțișul
paloșului tău!...*

Ion Creangă

Mi-a ieșit atunci în cale
omul spân, bărbat de roșu,
aprig, omul cela care
mi l-a blestemat strămoșul.

A cercat și-n mine spaima.
Prefăcut, ispititor
mi-a cerut blândețea, taina,
scutul meu de luptător.

Ce era să fac? Vicleanul
avea zâmbet fin, dar crud.
Mă privea precum lupanul.
I-am dat tot ce mi-a cerut.

I-am dat scutul și veșmântul.
I-am dat calul, ne-plângându-l.
...Însă nu i-am dat – nicicând! –
Dreaptă, spada din cuvânt.

IV

*Nu recunosc alt semn
al superiorității
decât bunătatea*
Beethoven

Sunt al iubirii.
Cine mă strigă?
În nu știu care deget
port și altă verigă.

De după curba acestui glob
Mozart s-a arătat în perucă de lumină.
Nu s-a cruțat cu iubire de sine.
Viața lui a-nsemnat dăruire deplină.

Mozart a fost un bărbat.
El a avut gingășia în fire.
Astăzi soarele mi l-a reamintit:
tocmai îmi conturam un crez de iubire.

O CONSTATARE

Iubirea ta, adolescență, e Korciaghin.
Străluminată de o limpede căldură,
prelegerea a fost să-ți fie dată
și de iubirea omenească, și de ură.

Căci lupta, dacă-i dreaptă, a avut
mereu un sens al ei și o menire:
un vis, al libertății, pe pământ
i-a fost îndemn și sfântă-ndreptățire.

Dar când măcelu-ncepe între frați –
pe-aceiași față râs și plâns se-ntrupă,
căci un același sânge pătimește
și-n două el nu poate să se rupă.

Iubirea ta și ura ta de om
nu va avea un caracter sporadic
nici pentru gestul lumii cel mai gingaș,
nici pentru gestul lumii cel mai sadic.

Adolescență-ndrăgostită pătimaș
și infantil de legendarul Pavel,
mai știi din care timpuri omenești
au scris scripturile despre Cain și Abel?

PIERDERILE

Ferestrele au cruci nedureroase,
pierderile au cruci funebre.
O frunză cade roș în fața casei –
inel desprins din șira de vertebre –
dar în vertebre n-a scrâșnit durerea.
(Sunt frunzele cu miile pe ramuri
și toamna le deprinde cu tăcerea
neobservat, prin câmpuri, pe sub geamuri).
Și, totuși, alții-s secularii arbori –
s-au întristat, ca oamenii, sub brumă,
deși, mustind, în aprilinul abur
ei vor renaște albineața spumă...

Oh, vorbele cum mă lovesc în față,
cum stă din ele pica să irupă,
cum mă țintește ochiul rău, de ghiață, –
cum umblă meteorii ca să rupă
din cerul meu fuioare de lumină!
Atâtea pierderi – cruce lângă cruce...
Aș relua – fac timpului din mână,
dar timpu-i surd, nemaioprit se duce.
Și, totuși, am ajuns departe.
Ritmez un mers. Doar toamna se înfoaie
și, pe cărări, de vară se desparte
sub cerul răvășit de ploaie.

PLIMBAREA

Se mișca un șes în ierbi
Și în jurul soarelui.
Paltini palizi de lumină
Într-acolo te-nsoțeau.

Pe-orizont curgea văzduhul
Gol de păsări și de nori.
Zi de-odihnă. Nime-n vale.
Numai râul sub răchiți.

Și pășeai ca pe cenușă.
În tăcere adâncit.
Obosit erai de larmă.
Singuratic te vroiai.

.....

Dar ce grabnic, dar ce-amarnic
Te-nșelase șesul cel!

Surdocameră de caznă,
Schit de pustnic ți-a părut...

Singuratic, înăuntru
Ca un punct te-mpuținai.
Nu de groază, dar străină
Inima bătea în piept.

Și-napoi urmai cărarea,
Oarecum dezamăgit.
Oboseai acum de liniști.
Între oameni te vroiai.

V

Dar ceia ce urmează, ca să fie spus,
e nevoie de ardere pentru toți.
Fraza nu va fi rostită în cuvinte
pe care ai sta-n tihnă să le socoți.

Viața aceasta, prin care se trece,
e bărbăție, în primul rând.
Cine încearcă s-o descrie, spune
până la ultimul cuvânt.

MITUL CĂDERILOR

Descătușați de superstiții am purces
la drum c-un mult mai sigur înțeleș
și, după ce ne-am bătut corp la corp
cu adevăratele dimensiuni ale pământului,
și, după ce-am atins cu mâna lumea
văzduhurilor, grea de cosmos orb,
am observat în viscerele piramidei,
cum spânzură-n afară mitul căderilor
pe verticală, sfidând infinitul
cu hohot, ca ploile-n zone toride.

Unde cădea Icar
marea tălăzuia un străvechi vis milenar,
unde cădea Manole
creștea mănăstire cu sfinte cupole,
unde cădea Gagarin
pe vâlcea mormânt de foc se făcea.

Târziu, stau pe iarba unde totul se petrecu.

Unde-au fost ei, unde sunt eu, unde vii tu
aud îndesându-se mitul în piramidă să dea
loc celor care încă vor cădea.

VI

Să stăm față-n față.
Să ne privim.
Ca printr-un aer. Ca printr-o gheață.
Ca printr-un vin.

De câte ori ți se păruse,
că n-ai să mai plângi?
De câte ori ți se ceruse
să-nvingi?

La cea mai durută mișcare,
de câte ori
strigai, cu mirare,
lumina din sori?

În lucruri, în toate,
un sens ascuns
ți-ascultă inima cum bate,
se cere pătruns.

Și zboară o viață de-o clipă,
și cade o stea,
și-ți face moale din aripă,
și pleci cu ea.

Surâsul, iubirea târzie,
cuvintele reci,
ca-n piatră totul se-nscrie
pe unde treci...

Ființă, minune,
abia ce-mi crești bărbat,
încă ne-atins de-amărăciune,
de timp încoronat.

RĂSARE SOARELE,
UN STRIGĂT SE ÎNALȚĂ

1

În liniștea albastră a Vistulei,
la Fromborc,
pământuri incandescente, de soare sătule,
și ceața cufundându-se departe în mare,
și-nvăluți de ea, ca-ntr-un năvod, pescarii
și în zenitul pur înfipt un deget:

„Sol omnia regit!”*

Dar cine s-audă, cine să vadă,
cine să-nțeleagă, să creadă?
Fumegă trupuri pe stâlpul rușinos,
secolul fumegă ca un arbore rășinos,
fumegă văile, zarea, e timp de coasă
și gândul ajunge pe jos acasă,
unde
un străbunic își bate coasa pe batcă, ursuz:
— S-auzi!
dacă s-ar roti această hardughie bătrână,
ar umbla boii cu picioarele-n sus
și s-ar vărsa apele din fântână!...

* Soarele conduce totul!

2

Trec zilele, se scutură din soare.
Strigătul răzbate tot mai puternic.
Sub steagul ereziei, din vremuri apare
professor mathematicum Nicolaus Copernicus.

Mărul a căzut și s-a spart în capul lui Newton.
Apele l-au renăscut pe Arhimede.
Prin naos, monoton,
brațe prăbușite
sfîșiesc deplina nepăsare în care se mai crede,
anatele împânzesc fața pământului bună,
(anatele cu gravitația dimpreună!),
pe când
inimos bate inima lui Bruno,
asemeni unui car de luptă într-o alergare nebună.

Trec zilele, se scutură din soare.
Strigătul răzbate tot mai puternic.
Sub steagul ereziei din vremuri apare
professor mathematicum Nicolaus Copernicus.

Bunicul a îmbrățișat Pământul.
Cu sine însuși l-a îmbrățișat, cu gândul.
Dintr-o atât de strînsă-mbrățișare
s-a molipsit cu gândul de mișcare
și a simțit cum îi țâșnește visul
mai nalt ca trupul sau caisul,
mai dincolo de lumea ce-o cunoaște,

mai înspre licăririle de aștri,
până când
cu ochi șovăitori, boltiți ca niște alune,
a dat mirat de omoplații Lunii...

3

Am zgâriat cu unghia liniștea cerului,
cum zgârii geamul coperit de suflarea gerului, –
mă iartă, Nicolaus Copernic;

am cununat pământ cu cosmos, cosmos cu ape,
mi-am făcut Universul atât, atât de aproape! –
mă iartă, Nicolaus Copernic;

m-am oglindit în lucruri, am arborat în mulțime,
l-am căutat pe Zeus, l-am întâlnit pe Nime, –
și pentru asta mă iartă;

i-am spus omului că e Om, iar soarelui că e
Soare,
am uitat neputința secolului oarecare, –
și pentru asta mă iartă;

pentru mormântul tău necunoscut,
pentru strămoșul meu nepriceput,
pentru acest poem cât de târziu născut, –
mă iartă, Nicolaus Copernic.

VII

Închipuie-ți corul stelelor, luna – dirijor,
iar raza luceafărului – picior de sfeșnic.
Așează-te la pian și cântă în do-major
imnul bărbaților, veșnic.

FANTOMA UNEI LUMI DIN STELE

Mă-ntreb de ce nu există flori negre,
ca lemnul de abanos, odată
cu legănata iarbă de buratec
amestecate în câmpia plată.

Ceva, totuși, nu se întâmplă...
Ori se întâmplă totul pe lângă ceva
ce încă nu ni-i cunoscut pe cunoscutul
pământ – și care mâine vom afla.

Noi stăm în centrul unui cerc.
Noi înșine restrânși în cercuri,
capabili de-a ne fi pus în slujbă
chiar furca cea de aur a Sfintei Miercuri.

Dar dincolo de orice margini vii,
mult în afară de naivitatea lumească,
în lumi stelare căutăm popoare
cu pâine-sare să ne omenească.

Atât de singuratici pe această sferă,
unde totul se schimbă-n continuare
și unde gândul suie-n timpi de ani-lumină
cu o iubire mai mult în noi, în fiecare.

ÎNTR-O TOAMNĂ,
PLECÂND UN ADOLESCENT

Ceața ca un lapte curge peste geam,
astăzi pleci în lume; dar, întâi de toate,
ceri o jucărie; și de-aceia, poate,
n-am tăcere-n casă; însă tihnă am.

Ceața ca un lapte se tot umflă-n geam,
pleci să-ți vezi norocul; dar, întâi de toate,
vin niște prieteni; și de-aceia, poate,
n-am tăcere-n casă; însă tihnă am.

Ceața ca un lapte s-a lipit de geam,
pleci – e prima dată; dar, întâi de toate,
vânturi telefonul; și de-aceia, poate,
n-am tăcere-n casă; însă tihnă am.

Ceața ca un lapte scade moale-n geam,
pleci – o lume pleacă; dar întâi de toate,
pui în sac veșminte; și de-aceia, poate,
n-am tăcere-n casă; însă tihnă am.

Ceața ca un lapte s-a vărsat din geam,
pleci, te pierde drumul; dar, întâi de toate,
poposești în doru-mi; și de-aceia, poate,
am tăcere-n casă; însă tihnă n-am...

VIII

Cel mai obișnuit dintre bărbați
în orice dimineață și seară trece
pe lângă o casă de copii
care cu ochii îl petrece.

Cel mai obișnuit dintre bărbați
vine,
se urcă-n turnul macaralei, muncește,
și numai în gând stă de vorbă cu sine.

Cine știe la ce se gândește el,
poate la anul Două mii,
poate la anii duși cu spaima războiului
în tresărirea unei copilării.

A doua zi,
la casa de copii din apropiere,
pe bani împărțiți de el,
copiii
și-au cumpărat multe,
multe bomboane
și le savurează-n tăcere.

MERSUL PE FLĂCĂRI

*Mergi fript de limbile de foc
care din spate vin...*

Calina Trifan

Hăul e doar la un pas
ori e departe în tine,
dibui raza pe care
totul se ține.

Certe jaloane pui
incertitudini să curme,
cearcă alt zbucium oricum
cel ce vine pe urme.

Mersul pe flăcări
nu printre îngeri duce,
îngenuncheat lăuntric
nu sângerezi pe cruce.

IX

Vin de departe către mine însumi,
de la abstract vin spre concret.
Inima mea în ochii proprii
ca-ntr-o oglindă mi-o mai văd.

TOLSTOI

Într-un sătuc rămuros din inima codrului,
domnea o liniște ca de-nceput de toamnă
și-n liniștea ceea trăia, de-o viață, baba Ștefana.
Stăruia liniștea până în finul auz al frunzarelor
și baba Ștefana surzea de tot.
Iriza nașterea toamnei de se vedea-n jur noaptea ca ziua
și baba Ștefana orbea de tot.
Flutura timpul fâl-fâl peste capul pământului
și baba Ștefana murea de tot.
Și tândălea așa pe ici-colo, întregind picul din pic,
mai ca să-i pară că face ceva, mai că făcând nimic.
Când să se ducă la apă,
simțea că nu mai poate, că-i slabă,
când să aprindă cuptorul,
o apuca frigul, scuturătorul,
când să se culce-napoi pe culcușul de lut,
deslușea lutul foșnind îndelung și stufos
și foșnetul cela o bâjbâia din spate, i se prindea de os.
Așa a și crezut baba Ștefana că trece din lumea reală
în lumea pomilor de suflet.
Femeie ursuză, voinică și singură-n veacul său,
de fapt, n-a bătut vreo dată mătânii
nu s-a-ngrijit de dumnezeu.

Și ori că a sfătuit-o careva,
ori că a chibzuit numai în sinea sa totul,
dar până la urmă, când a văzut
că-și pierde încrederea-n forțele proprii,
că nu se mai poate lăsa pământescului,
și-a zis să se încreadă cerescului
și-a vrut – dar tot pe pământ! – să aibă
reprezentarea lui.
S-a dus deci la târg să-și procure icoană.

Trei studenți găzduiți, într-un rând, când priviră
cu mai multă luare aminte-n ungher
îl zăriră pe-atotputernic stând în chenarul prosopului,
între stible binemirosoare de busuioc și mimoză,
cu un bob de lumină în dreptul sânelui,
însă nimbul de sfânt nălțător îi lipsea.
Și studenții pe loc au și stat să întrebe cu bine:
Gazdă Ștefană,
ne-nduioșezi, desigur, ținând în locul cerescului
harul pământescului;
dar spune, totuși ce te-a făcut
să te ridici în lume din veșnicul veac de apoi,
adicălea să-ntorci inimii anotimpurile vieții
și să bați mătănnii figurii lui Lev Tolstoi?

A-ncremenit baba Ștefana. Dar ochiul din ea s-a dus
peste capetele celor trei, la icoană, și a rămas sus,
lângă zeul cărunt și-ncruntat. În curbare
scăpăta barba aceluia-n jos, o ninsoare,
iar peste fața pietroasă,
cu albe sprâncene și frunte sferică,
se-ntâmpla și asemuirea cu dumnezeul din vechea biserică.
Doar că acum însăși baba Ștefana și-l amintea
cât de pământește el mai tăcuse cu ea, –
uite că-i bătea în ușă
cu-o privire spiridușă,
uite că-i bătea-n fereastră
cu o stea de văz albastră, –
uite că și de sus ochiul Ștefanei s-a-ntors teafăr la loc,
lăsând zeul între aceleași stible de mintă și busuioc
în timp ce pe pământ prinse a se rări-n sine misterul
peste care, ca un ecou electric, ardea cerul.

ÎN FIECARE ZI,
DINCOLO DE NERĂBDARE

1

Pescarul nu avea o mână...
Trăgea numai cu stânga, din răspuțeri, năvodul,
dar ne-mpăcat, crișcându-și brațul secerat de
gloanțe.
Se vedea bine aceasta
în oglinzile cerești ale adâncului,
peste care aluneca șlepul.

Am trecut de cealaltă parte, la alt bord,
fiindcă mă cuprinse un fel de spaimă
a multiplicării.
Pescarul rămase acolo, cu ochii pe năvod.
Dincolo de nerăbdare se auzeau rațele, ocăind
și aștepta casa pescarului, lampa cu gaz,
în timp ce șerpii aduși de ploaie înverșunau marea
și răsărea din întuneric fața omului de lângă năvod
cu stropi de ploaie ori de sudoare
arareori, când fulgerul strălumina
fiece strop de ploaie ori de sudoare,
închipuind nerepetata multiplicare a focului.

În fiecare zi întind prietenilor mâna.

Munca numai cu stânga, din răsputeri, pescarul,
dar ne-mpăcat, crișcându-și brațul secerat de gloanțe,
și peștii umpleau de lucoare năvodul,
sclipind ca mercurul, bătând în albastru cu roșu,
într-un albastru poetic, albastru cu soare, –
un fel de albastru al prunelor coapte.
Mamă, de ce-mi spuneai atunci, când fulgera cu trăsnet,
când ceru-ntreg se repezea din zare-n zare
ca un berbec întărâtat anume la bătaie,
că sânt Ilie, furios, își mână carul
peste hârtoapele căscate-n nori?

2

Copilăria nu vroia să-și curme jocul,
nu împlinise decât patru ani...
La Geamăna – lumină multă, vară.
Văzduhul pâlpâie în preajmă ca un fluture.
Albastru, negru, alb, roșu, verde, galben –
se odihnesc toate culorile.
Și, dintr-odată muți, pe pantă, prășitorii
își uită sapele-n pământ, la rădăcini.
Se urcă-n degete. Duc palmele la ochi, privesc la cer
și cerul intră-n ei, sfărâmându-se.
Albastru negru albroșu verde galben –
s-au îngemănat toate culorile.

Pământu-mbrățișează cel mai strâns. O, prășitorii
s-au risipit prin grâul copt, ca potârnichele,
c-a fulgerat, de jos, cu trăsnet mare.
Mamă! Mamă!
Ne vine sânt Ilie pe șunile!...

3

Prietene, unde-ai plecat s-amiji?
Mi te aștept de-atâtia ani de zile!
Am răscolit la Geamăna tot locul,
te-am întrebat și-n alte părți, copile,
dar tu n-ai mai venit să termini jocul...

A-mbătrânit măicuța ce te plânge.
Odrasla mea de-acum a mers la școală.
Tu ai rămas pe veci de patru ani.

Va fi fiind în somnul luncilor un șipot.
Dintr-un adânc prelinge lacrimi susurul.
De peste tot arată geană ierbile.
Prietene, nu-s oare ochii tăi?

Va fi fiind în drumul soarelui un arbore.
Cu strigăt verde el recheamă verile.
Cu murmur galben el petrece toamnele.
Prietene, nu-i oare glasul tău?

Va fi fiind în largul vântului un leagăn.
Când intri-n lan, el își începe umbletul
și tot preumblă zariștea,
și tot alungă liniștea.
Prietene, nu-i oare mersul tău?

4

Hai să plecăm de-aici.
E frig.
Hai să visăm.
Muncea numai cu stânga, din răsputeri pescarul,
dar ne-mpăcat, crișcându-și brațul secerat de gloanțe,
și peștii umpleau de lucoare năvodul,
sclipind ca mercurul, bătând în albastru cu roșu,
într-un albastru poetic, albastru cu soare –
un fel de albastru al prunelor coapte –
mercur ghilosindu-se-n mare, pe când
furtuna a trecut, e liniște
și-ntreg străluciul apei se gândește
la cerul șters de nori,
odihnitor de-adânc.

Hai să visăm. Dincolo de nerăbdare, la casa
unde se-aud rațele ocăind și-i lampa cu gaz,
hai să visăm un vis stelar, al inimii
și-al anilor.

...În fiecare zi întind prietenilor mâna.

X

Se bat două puteri între ele:
iubirea și ura.

Iubirea – cu coif de văzduh și de stele,
iar ura – cu dinți cum e zgura.

Sunt al iubirii. Cine-i cu mine,
vine de partea-mi,
sub ale mele înalte stindarde.
Cine nu vine cu mine, rămâne
de cealaltă parte.

EMINESCU CĂTRE DUȘMAN

Să ți se pară ție cuvântul meu un ghimpe!
Când ți-a pătruns în minte, de-o ai, să te înghimpe
cu câtă e puterea de adevăr într-însul.
Ai sfărâma pământul? Nu poți? Te-apucă plânsul
așa, încât el cură precum un râu de spume
la gândul, că de vise încarc sămânța lumii?
E o povară mare: iubirea – la nerozi.
Neci te urăsc... Tihnească-ți minciuna ce-o înnozi
și du-o peste praguri, și fă-o sunătoare.
Iar eu răsar în clipa cea repede un soare,
îl sui pe cer, îl apăr, abia îmi dau răsuflăt
în casa mea curată, cu pâine și cu suflet...

XI

Pe scut ori sub scut?
Ce e scris
pe aerul tău de luptător?
Ești bărbatul înăscut,
ori numai porți bărbătescul decor?

Îți voi pune un șir de-ntrebări,
și încă un șir, să răspunzi,
aflându-mi-ți-i, răvășiți de stări,
pereții inimii ori nalți, ori scunzi.

CHEIE

Chișinău, Aleea Clasicilor

Pe pământul cu pete de nori și de sânge,
unde zeii s-au retras de frică în piatră,
eu îmi ghicesc mie însumi în palmă
norocul meu de vreme bună și de vatră.

Dar rămâne închisă cărarea din palmă,
nemașunată de nici un zor, soartă, –
pe pământul cu pete de nori și de sânge
zeii nu pot ieși, lăsând piatra deșartă.

Și așteaptă neștiut de nimeni norocul,
ascuns mereu la locul cel mai de vedere,
înărâurit de cea mai ocluzivă consoană
sau de o și mai îndărătnică putere.

Până când? până ce? până unde? –
se mișcă zeii deodată-n piatra mută
în timp ce eu le șterg de praful gros cu palma
o foarte stranie și magică vultură.

Și-atunci mă mir de vocea lor atât de simplă
mai ca și verbele ce au plecat să deie
ofrandă zborului descătușat în vise
când s-a găsit o altă cheie la idee.

XII

Trece toamna prin pădure,
prin câmpie, pe sub cer, –
dauriții ei, condurii
lasă urme de mister.

E foșnirea unei rochii
de frunzare și de vânt.
O copilă-și are ochii
de icoană pe pământ.

Numai ce-i lipsește nimbul.
Numai ce-i dădusei flori...
La pian îți trece timpul
din chindie până-n zori.

Mozart, Mozart, o sărmăne,
nenorocul tău bărbat,
cum ți-l mai respiră anii
ca pe un văzduh ciudat!

Nici nu știi că-n salturi bruște
se strecoară prin oraș,
năvălind să mi te muște
șarpele pizmătăraș...

TRECE POETUL

*Pe cartea „100 sonete de dragoste”
de P. Neruda*

Trece poetul prin ploaie.
Ploaia îl muștră, sonor.
N-are poetul umbrelă.
Scut are, de luptător.

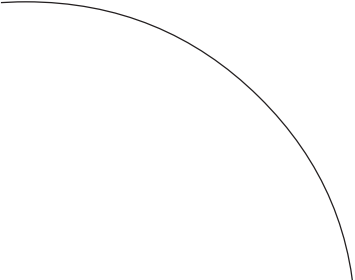
Trece poetul pe stradă.
Strada-i oglindă sub el.
Și-i aburită oglinda.
Și e cu toamna la fel.

Trece poetul prin toamnă.
Toamna-i de frunze gălbui.
Frunzele șopotă-n șoaptă
poate un vis de al lui.

Trece poetul prin vise.
Dor de un veac viitor.
Luminătoare planetă.
Suflet al unui popor.

Trece poetul în lume.
Totul rămâne prin el.
Apele. Iarba. Vulcanii.
Dragostea, ca un drapel.

Trece poetul în vreme.
Veacul – ce strâmt a părut!
...În niște pagini postume
îl coperim cu sărut.

INTERZISĂ VÂNĂTOAREA

NUCUL

Aici mă refac.
Odată cu iarba senină și verde.
Îmi las sufletul să alerge-n soare
Și numai trupul în umbră se pierde.

Ca tatuajele norii stau vineți pe cer.
Doamne, nici azi nu plouă pe grâie!...
Vorba aceasta mă prind că-i a tatei.
Într-însa e-un fel de tristețe-amăruie.

Pe după gard trec mașini și săteni.
Discută vremea care se schimbă.
Al dracului omul: ar putea să tacă.
Dar ce e în suflet, e și pe limbă.

Atunci – nu-i așa? – chiar c-un pom stai de vorbă.
Îi spui ce te doare, iar el te ascultă.
Vechi, scorburos, cercat de oarbe capricii,
Își ține crengile-n sus, cu demnitate multă.

De parcă-i făcut să-ți dea lecția mare...
Că nu s-a plecat, iar de-l pleci – se îndreaptă.
Își are un caracter și de-aceia învinge.
Lumina îi curge pe frunze în parte dreaptă.

Da-n scorbura-ntunecoasă trăiește ariciul.
Ca într-o pungă marsupială, cu puii în pace.
...Fiind copil, aici îmi trăiam grijile școlii.
Când iarăși mai dau pe acasă, aici vin a mă reface.

ARICIUL

Vietate dusă fără întoarcere
Lângă lanul cu spice de grâu,
În văzduhul vibrând ca o toarcere,
Pe șoseaua curgând ca un râu.

Ne-nțeles cu ce lipsă de dragoste
Nepăsarea trecu, apăsât,
În prelungul ei fulger de pacoste
Peste trupul desfigurat...

Tata judecă larma traseului.
Zăpăcit, nu știu cum, stă aici.
Parcă-și șterge pe strai vina răului,
Dându-și palma pe piept, lângă-arici.

El ieșise din crângul de liniște,
Nostim și blând.
Pașii lui foșnitori, ca o iniște,
Îl trădau că-i grăbit, că-i flămând.

Huruind, s-a vestit și pericolul
De departe gonind peste câmpi.
Însă nu s-a temut. Și vehicolul,
Năvălind, el se-ascunse sub ghimpi.

Zvăpăiată căldură a inimii
Fără vină vărsată-n bitum!
Ghimpii nu-nțelegeau: totdeauna vii,
Nu știau ce-au pățit nici acum...

Tace tata. Uitate-s cuvintele.
Numai gândul mai are de spus.
Viu e-acasă ariciul, cumintele,
Pe sub nucul de mâni calde pus.

Colo-n lume se-aud fugind roțile.
Însă ghimpii în suflet se frâng,
Când amurgul își pleacă-ncet torțele
Pe culcușul rămas gol în crâng.

BALADA PILOTULUI
ȘI A LUMINILOR AEROPORTULUI

El a zburat pân de-asupra orașului.

El n-a aterizat.

Plana avionul, precum o pajură,

În zbor razant.

Apoi, îndârjit, lua pieptiș bolțile

larăși în sus.

Dar roțile, țepenindu-se, roțile

Nu s-au supus!

Mecanicul urmărea de jos aria

Noptii adânci.

Fierbea, alerga, de parcă să zboare vroia,

Cădea în brânci.

Roșea o lumină-n capătul zborului,

Plină de zvon.

Vârf de cometă-n scama norului

Părea cel avion.

Carlinga vărsa pulsația stelelor
Peste pilot,
Ca o amiază pe suflul ghizdelor
Licărul tot.

Cu mâna pe manșă, precum pe o inimă,
Cum pilota,
Pilotul știa că șansa e minimă
Și-a prins a cânta.

Îl copleșea întunericul sferelor
Ca ochi căprui.
Ce dulce-i vorbise de-a lungul serilor
Dragostea lui!

Și iar cerca îndârjit – pustiurile
Sus răsunau.
Dar, țepebindu-se, șasiurile
Nu-l ascultau.

Așa și zbura de-asupra orașului,
Dându-i ocol,
Ba-n picaș, ba-n viraj, ca o pajură
În rostogol.

Și-a curs avionul spre steaua nordului,
În necuprins...
Nici ziua luminile aeroportului
Nu s-au mai stins.

MÂNZUL

1

Cerul a-nverzit de stele,
plugul s-a-nvelit cu ele.

Trec prin iarbă și nici nu mă văd.

Trec pe unde-i pitpalacul,
apărându-și, mic, palatul.

Pui plăpânzi sub aripioară șed.

Sunt născută, o potcoavă,
de un meșter de ispravă.

Fierăria-n prag avea un plop.

Calul meu e-n munți, e-n lună
de un veac, de-un an, de-o lună.

Nalte-antene. Sideral galop.

2

Să veniți,
să-i dați orz și totală blândețe,
mană cerească să-i dați;

să-l ferii
să nu-și roadă copita de gresii,
din pajiști în pajiști mai bune
cu iarbă, ca-n straie absurde,
să-l dichisiți.

O, năvășul,
trăpașul,
flușturaticul
și cumintele
cu ochi mari care ne măresc pe noi!

Să-i aninați
cortică roșie în frunte,
zurgălăi la gât,
să-l tipăriți cu palma pe crupă
în trap să se rupă,
să-l duceți în deal.
în poiană,
să-l aibă codrul sub geană,
acolo, în văzul soarelui,
el să vă fie de grijă și de hârjoană.

Dar, când veți trece pe pantă,
pe brazda din mijlocul miriștii,
să vă opriți lângă plug.
Să i-l arătați
— trudit și scânteietor —
și el să-l miroase forăitor și-ndelung,
îndelung și tăcut
ca pe-un obiect
cu totul necunoscut.

TERȚINELE APEI

* * *

Strigat de aceeași iubire. Departe. Spre nord.
Orașele,
satele,
casele
străfulgeră, albe, ca-n ie de tort.

Și apa, în care-s răsfărânte la dorul ce-l port.

* * *

Plecând, tăietorul. Cu arbori. Cu lemn pentru grinzi.
Tăiatele,
dusele,
crengile
pierd, cât e urma, la muguri plăpânzi.

Și apa, strigându-și scurtatele umbre-n oglinzi.

* * *

Tot plouă și plouă. Pe Răut. Și liniște n-ai.
Stau plantele,
streașina,
pasărea
pleoștite sub nourul jos, un trai și-un vătrai.

Și apa, trezindu-se-n beciuri, vestindu-se-n plai.

* * *

Fântâna. Colanul de piatră. Și lanțul de fier.
Lucrările,
visele,
oamenii, –
întreaga trăire, din iarbă și până la cer.

Și apa, ducând în căldare lumini de prier.

* * *

De marmură-i ziua. Pleoștită. Precum un arbust.
Nici nu mai e
soarele;
văile
curg pe sub stâni, repezit și îngust.

Și apa, în pari, sfâșiindu-și mătasea pe-opust.

BALADĂ NAIVĂ

Aceasta se-ntâmplă doar toamna, pe când
jugaștrii aprind peste codru
vii torțe, ca totului tot pe pământ.

Dar, ce? Ce se-ntâmplă?
Păi, stați, ascultați...
Dar unde? Cu cine? Cum?
Păi, zic: să vă spun!

Prin toamnă, un iepure iese în câmp din culcuș,
copiii, de-l văd, cu dulăii l-ar prinde acuși,
dar cum sunt copiii de astăzi, întâi de toate
se duc să-ntrebe lumile dacă se poate.

Iar lumile toate, deodată pe gânduri cad...

Ci vine totuși răspunsul. Și-atunci ei pleacă.
Au știți unde pleacă? În basm!... Și mi-i leagă
o pățaranie-ntreagă de basmul acela cu-o izbă
c-un geam cât urechea și-o torcătoare pe prispă.

Se poate să prindem frumosul fugarnic-fricos?

Detună cuvintele-n poartă – e-un prinț printre ei.
Dar torcătoarea-și are poarta strânsă-n funigiei,
pe tâmple bruma groasă, fudul de tot auzul,
iar mâna veștedă ca floarea, când e s-apuce fusul.

Și-nceată ce i-i vorba – bătrână, dar miloasă-i...

Ei, hai! În sfârșit, așa a și spus: se poate!
Și ce s-au mai bucurat copiii de bunătate –
erau și siguri – nu le-am grăit despre alta nimic.
Ori le-am grăit și-am uitat? Vom fi greșit un pic?

Și chiar îl gonesc cu dulăi?
Păi, da! Cu dulăi!
Și dacă-l prind? Dacă-l prind?
Păi, stați să vedeți. Că-l și prind...

Dar asta se-ntâmplă doar toamna, pe când
jugaștrii aprind peste codru
vii torțe, ca totului tot pe pământ.

GEOLOGUL

Pășea în vis. Pământul năzuia
Să se ridice de sub zări de pâclă.
Și inima bătea-n ecouri locul
Ca minutaru-ntr-un cadran de sticlă.

Pleca în gând. Îi rămânea doar trupul,
Ca chipul peștelui pe fund de gărlă,
Sau, mai curând, doar un contur de aer,
Din care ar fi fost să se azvârlă.

Melodios se-nfășura pe visul
Cel bun al său, cu stele universul,
Dar zbuciumat se dezvelea în cale
Cu sensul care-i da-n lumină mersul.

Pe înveliș mișcau în larguri turme
De pâcle vineții, furându-i gândul,
Și aștri nevăzuți treceau deasupra
Cu gravă gravitație-nsemnându-l.

Dar în adânc se petrecea o luptă:
O luptă-a stării lui cu însăși firea,
Ce-n epoca acelu vis de-atunci
Chema, biruitoare, cu privirea.

PEISAJ CU UNDIȚĂ

Soare, soare, galben stup,
Copleșitor mai cazi
De printre nori nomazi
În iazul cu stuf!

Și mă lași deasupra,
Și treci dedesubt,
Și ivești neîntrerupt
Ba chipul, ba umbra.

Sus cer, jos cer,
stau ca-ntre pământuri două,
Domn și domn într-amândouă
pe un tărâm auster.

Și-i pișcătură de sclipăt
Pe apa care nici pleacă, nici vine,
Și-i liniștea, care-și iese din sine,
Precum un țipăt.

O, peste unde stârnite, fugare,
Prin stuful ce urcă-n afară,

Trec peștii, lucioși, în vară,
Adăugându-i tihnită lucoare.

Când undița cade-n văzduhuri,
De parcă-ngrelând-o pământul,
Se împlinește frământul
Și urma îi moare-n stufuri.

Soare, soare, lumină,
Hlamidă-a mea de domn și-a humei,
Pe cât ispititoare-i viața lumii,
Pe cât divină?

Preocupat, mâine,
De multe treburi.
Colo-ntre stufuri și ierburi,
Așteptător, iazul rămâne.

Au să se mire copiii
De peștii nici cât de-o șchioapă.
Au să-i sloboadă-n apă.
Dar nu în apa câmpiei.

DESLUȘIREA VOCILOR

Pe aripile unui fluture mare
pleca ziua. De prin grădini
reveneau pomii cu sape la umăr,
negri de colb ca niște beduini.
Dar nu le păsa de marele fluture...
Și-atunci ai pornit după ei, după ei
să-i întrebi de l-au văzut, barem,
de s-au împărtășit în ochii lui grei,
de nu și-au uitat grijile-n șesuri,
de nu l-au picat cu verdeață de câmp,
de nu i-a-nsemnat el cu floare la tâmple,
când le-a promis veșnicia în schimb...
Dar ei au tăcut despre marele fluture.
Numai cât și-au întors fața să-ți spună
cu voci foarte amestecate, firești:

– Dar și tu mergi cu noi, logofete,
la ce stele din cer năzuiești?

Creștea peste zi o iarbă și-un susur,
cu urma în sufletul tău răsuna.
Amurgul părea că se taie în sape.
Iar marele fluture-n slăvi asculta.

FIGURI DE PLASTILINĂ

Scânteietoare în lumină,
stau mici figuri de plastilină:

O casă cu cerdac; în glastră
se văd mușcate la fereastră:
pe prag – un moș bătrân, o babă
și-un mops cu capul pe o labă...

Acel ce le-a adus în viață
le-a pus trăire vie-n față,
în piept, în ochi, în colțul gurii,
în adâncimile făpturii,
de parcă dându-le mișcare
la neclintirea lor sub soare,
vorbire la tăcerea mută,
firescul însuși în ținută,
finețe-n gesturile simple,
căldură-n tihna ce le umple
și-un zbucium plin de omenie
în joc de fizionomie...

Stau mici figuri de plastilină
scânteietoare în lumină.
E lumea lor doar o poveste.
Dar mumă sufletul le este.

INTERZISĂ VÂNĂTOAREA

Se mânănește pădurarul,
când se iscă foc în codru.
El alungă stricătorii
și ironic sfătuiește:

– Bateți firea, ciuruiți-o,
prindeți-o cu roțile,
pe traheia bronhială
răstigniți-i sufletul;

Bateți apa, împrôscați-o
ca-nțeleptii vechi cu biciul,
sub o viitoare sete
zăvorâți izvoarele;

Bateți iarba, pârjoliți-o
ca-n galop de cai nohail,
bateți, pân va scoate gheare
spăimântoase verdele;

Bateți munții-căscăunzii,
bateți hăul, bateți bolta...
Și veniți apoi la mine.
Și în ochi priviți-mă.

OCHI

Cu văzul nalt al cerului și frunzei,
cu cel adânc al liniștii și apei,
în inima orașului de piatră
tu vezi ce alții n-ar putea să vadă.

Nu este un orgoliu acest văz.
Tu nu de-aceia spui că ai un văz.
Nu-nvinuiești, nu cerți ce e un văz.
Oglinda unui zbucium e-acest văz.

Cu șapca dată vesel peste ceafă,
călare pe un compresor molău,
cobori la vale, re-nnoind șoseaua
în fața institutului de arte.

Cum stau atunci studenții în priveală!...
Da-n calea ta zărești un ochi de apă,
și-n ochiul cela soarele lucește,
și tu ești pe acolo trecător.

Motorul bate, valea-n jos răsună,
studenții parcă ți-ar aține drumul,
bitumul fumegă, dar își surâde
sub șapca dată peste ceafă văzul.

Încerce-l, cine-o vrea, ca pe-un ocean!
Se vede? Colo-n venele de-asfalt
prielnice soarele lucește...

L-ai atins
cu-nfierate tălpi, scrâșninde.
Nu l-ai stins.

RESPIRAȚIA NOASTRĂ
DEVINE CĂRARE

Câteodată ne dezvelim sufletul, foarte amabili
chiar mopsul de plastilină îl alintăm...

Atunci
respirația noastră
devine cărare.

lată-ne, plecând pe ea.
lată-ne, pe ea venind.

De printr-o vie, în primăvară,
aducem viță, o plantăm în talpa pietrei
și o udăm cu furtunul
ca să crească până la balconul cu decor de fier;

De printr-un lan cu grâu, din altul cu porumb
aducem acasă câteva spice, vre-un știulete,
dându-le loc de frunte
între rafturile cu cărți;

Apoi că și iarna, de pe la magazinul zoologic
aducem pești, îi punem în acvariul cu iarbă,
iar peste varul pereților, tânăr,
prindem ghivece
cu flori nordice sau ecuatoriale,
totuna cresc.

Și-ntre aceste priveliști,
atenți la plămânii planetei,
îi ascultăm respirația prin anotimpuri
la fel, ca în pom,
pasărea cu puii de aur.

BALADĂ URBANĂ

Cea mai casă dintre case – casa mea,
învelită-n giulgi de peruzeă,
mi-a șoptit șoapte neuitate ca niște porunci.
Zise: mă tot muncește dorul răcorilor din lunci...

Nu i-am mai spus că nu e chip și rost
să treci a doua oară prin ceea ce a fost.
Dar nici aiurea nu e!... Mi-am adus, totuși, aminte:
pe-aici cresc pâini și liniștea se aurește cuminte.

Cea mai casă dintre case – casa mea,
învelită-n giulgi de peruzeă,
la marginea urbei, pe-aici, sfătuiește-ndelung cu câmpia,
petrece plugul, ascultă crivățul, salută ciocârlia...

Mai ales, place timpul când s-a copt paiul de pălărie.
În astfel de zile, copiii momesc casa-n copilărie,
la câțiva pași, peste drum, unde stau ascultând
cum holdele plouă în sus,
înspre ei, din grosimi de pământ.

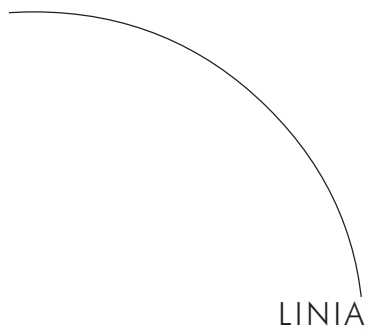
Cea mai casă dintre case, casa mea,
învelită-n giulgi de peruzeă,
anii trecând,
uită că urbea are obiceiul să crească și ea:
uitarea, se vede, e și-n viața caselor firească.

Dar îi vin într-o zi multe mașini cu vuri jucăușe,
larg tăbărăsc câmpia,
o scutură, o ridică-n căușe,
brusc o împing îndărăt
și ea se retrage spre zările curbe,
dând loc crescândeii, temeinicei urbe.

Iar mai apoi, cum stau sus, la balconul cu viță de vie,
cea mai casă dintre case, casa mea,
învelită-n giulgi de peruzea,
îmi șoptește că i-i dor, și tot mai mult, de câmpie.

Atunci mă uit colo-n zări și văd cum suie
pe pantă paiul de pălărie-n lumina gălbuie.

Copiii și anii s-au dus.
La câțiva pași, peste drum,
urbea vuieste în larmă prelungă și grea.
...Cu capul descoperit, am vrut să strig câmpia.
Zadarnic. Nu auzea.

1

M-a luat gândul și m-a tot dus, dus,
până când mersul
mi s-a făcut zbor.

Am devenit un gând călător.

Peste lumea de sus
și peste lumea de mai sus de sus,
peste lumea de jos
și peste lumea de mai jos de jos, –
pe firul sorților umane
zbor.

Contemplu apele.
Contemplu aerul.
Contemplu pământul.

2

Încă nu-mi vine a crede, că aș putea cândva să mor.
Zbor!

Numele mi s-a înșurubat în timp, ca o icoană
este ținta înspre care țin să merg,
stau în picioare, drept, cu timpul mă încerc
și parc-aș crește înapoi, din miez de vârstă spre nevârstă,
atât sunt de tânăr.

Încă nu-mi vine a crede, că aș putea cândva să plâng.
Deși am plâns, de multe ori, cu lacrimi de copil,
dar nu așa, o, nu așa, cum s-ar putea să plâng
pe mâinile regretului, ale pierderilor.
De-a-ntreacă cu apele, într-o risipă anonimă, hohotesc
și cred
că nici mai știu în care clipă
am prins a bate din aripă, –
atât sunt de tânăr.

Încă nu-mi vine a crede, că aș putea cândva să iert
măcar frântură dintr-un zbor inert,
tot zbor și el, și tot curbat, și uneori îndreptățit
de înșiși noi, cei care-l condamnăm de moarte...
Au zâmbet, însă, oamenii. Vin tare de departe,
ca niște păsări vin, greoi, din cerul unui ev apus,
și eu atât, atât de tânăr sunt,
încât îmi pare, că esența
e însuși mersul lor prin lume.
Ce vin să facă? Să iubească?
Să deie cer? Ori să sugrume?

3

Ce-i lumea?
...Jos, pe panta văzului, culcuș
de soare cu sclipiri de ineluș.

Pământ nici nu-i. Agățătoare ierburi
au cununat văzduh și-au coborât din neguri
în sus, aici, într-un tărâm verzui,
ființa de nisip a nimănu.

O, stăpânește-ți inima s-ascuți
pe cerul apei mersul ei desculț!
E dincoace sau dincolo? Nu știu –
peretele-i de suflet, străveziu...

Șade-n umbra lui o plantă.

Șade-n umbra lui un pește.

Și, tăcând sau cugetând,
se privește-n ea un om.

4

Eos!

Întoarce-te din alergarea ta, –
de prin alte priviri, de prin alte cetăți,
din ape,
de pe alte creste de munți și spații.
Binețea care îți vom spune-o moale,
surâsul care te va pune-n inimi,
albindul pâlc de prășitori în rouă,
nu-ți spun de crezul și iubirea noastră?

La ora de-nviere sângerie
ca-ntotdeauna te aștept, te așteptăm
cu ochi de bucurie, poate-ngrijorați,
bine-nțeleș că și puțin îngrijorați,
fiindcă încă nu știm ce vor spune peste lume,
până în faptul zilei, megafoanele.

Eos!

Oprește-te din alergarea ta
și spune tu întâi, cu glasul cerului,
de unde vii, ce ai văzut, ce ai făcut...
În calea ta, căscau a ploaie plopii?
Bolborosea, sub roata morii, apa?
Prin alte părți, cum ți-au servit dejunul?
La iarmaroace, prin ocean de aer,
ai salutat asemenea recifuri
de struguri, de covrigi și pătlăgele?
Cu buze arse, termometric de fierbinți,
ai sărutat tu plânsul noului-născut?

Atâtea am să mi te-ntreb, Eos,
atât mi-i mie de blândețea ta,
tu, care îmi redai vederea și mișcarea,

care-mi aduci de pretutindeni ziua –
atât mi-i de sosirea cu triumf a zilei,
încât îmi pare, că nici n-aș mai ști nimic
din tot ce-i nou și tot ce-i vechi pe mapamond.

Într-adevăr, ce fac acum vulcanii?
Ce vorbe-și spun, prin trenuri, pasagerii?
Cum a dormit, la graniță, pichetul?
Minerii, toți au coborât în mină?
Aud că printre neamul de studenți –
părtași de-ai lui Copernic și Einstein –
s-a și lansat chemarea de bărbat
a preferării arderii de sine,
decât a vâlvorării focului total.
Ce zici de-aceste vorbe? Ai putere
să le măsoți durerea adevărului?
Răbdare ai cât au hamalii-n porturi,
când sunt mânați ca să descarce moartea?
Ai tu spinarea arsă de șrapnel?

Eos! Eos!
Tu iartă-mi întrebările lumești,
știu, niciodată nu ai să răspunzi
și graba ta mi-i înțeleasă mie.
Dar mai reține-te din alergarea ta...

Privește-aceste-mbălsămări de tină
cu sânge și cu sare de sudoare,
privește-mi inima,
privește-mi creierul,
privește!
În plaiu-acesta încă nu am fost hrănit
cu poama neagră a invidiei și răutății.
Dar ură port.
Și ciudă port.
Nu mai puțină decât bunătate, milă.
O, dacă vrei,
și-această ură, și această ciudă
îneacă-mi-o în roua ta curată,
pe care o va arde-ndată soarele.

5

Am tot crezut că lumea a iubit fără alegere
ce-i potrivire-n timp, ce-i loc sau mod de trai...
Sunt ani de-atunci. Prin zvon de primăvară,
prin caldul furnicar al învierii,
prin tachinarea văzului la colțul
unde așteaptă fete-n mini-fustă,
prin scrâșnet friguros și maxim de proteză,
printr-al soldaților temeinic dor de pace și de casă
și prin necontenita sfădălie a motoarelor,

prin pețitorii de noroc, având noroc,
purtând norocu-n voia lor, ca pe-un fular
de lână, călduros, (dat lor din timpul când era
să cred,
mai-mai să cred că lumea a iubit fără alegere),
prin moartea sărăciei și a hrubelor,
prin macaraua culegând luceferi
printr-o mișcare tot mai fină și pretențioasă,
din patru zări, ca un noian de spume
se năpustește lumea peste mine...
Lume a mea.
Lume al căreia sunt de la naștere. LUME.

6

În stoluri de idei și vise zbor,
am sângele acestei lumi în mine.
Și, pe când pleacă peste gând privirea,
îmi cântă timpul cântecul acesta:

Eu sunt ora-incolora.
Port în vine aurora.
Soră sunt cu clipa, veacul.
Vin și plec de-a berbeleacul.

Prin rotirea mea întruna
Eu nasc Soarele, nasc Luna.
Nasc fiorul. Veșnicia.
Nasc frăția. Nascurgia.

Eu sunt fulgerul, sunt visul.
Pot să-mbrac în flori caisul.
Casa mea-i și-n cer, și-n stâncă,
și pe mâna ta cea stângă.

Modelându-l, modelând,
țin în palme un pământ.
Rănila atâtor goluri
stau deschise între poluri!

Dac-ai sta și-ai stăru
le-aș putea tămădui.
Am puterea încropirii.
Învierii. Înnoirii.

Dar în lumea ta, ades,
capăt altfel de-nțeleș
și, de felul tău sunt mică...
Sunt ceva? Ori sunt nimică?

Eu sunt ora-incolora.
Port în vine aurora.
Soră sunt cu veacul, clipa.
Peste voi îmi cresc aripa.

Îmi cântă timpul cântecul acesta.
Am sângele frumoasei lumi în mine.
Și, pe când pleacă peste gând privirea,
în stoluri de idei și vise zbor.

7

Ce-ți trebuia să suferi? Pentru ce
somnul să ți-l vămuie ne-somnul,
tihna să ți-o vânture ne-tihna?
Tu puteai dormi frumos pân-zorii
îți umpleau fereștile cu purpur,
tu aveai serviciul tău, și drumul
ce-ți aștepta, la oră fixă, pașii,
și lumina zâmbetului pașnic
al copilului, pe care-l duci la școală,
și obrații globului rășfrânți
în televizor ca-ntr-o privelighe,
și căldura moale a odăii,
și cafeaua dulce dimineața,
și, alături, tânăra nevastă, –
rostul care e să suferi?

8

La foc de trandafiri feriți de ploaie,
în casa care suie-n cer nomad,
bătrânul mag citește-n bobi și-n zodii,
capitalismu-și numără dolarii
iar ploaia-n geamuri stă să cânte la pian:
do-re-mi, pic, pic, do-do...

Cântaru-acestei lumi e-un joc al soartei?

Morbidă stare-a lucrurilor, sete
a sufletelor scoase-n palmă, –
să curgă ploaia cum ar trebui
peste obrazul și-amorțirea voastră!
Căci Ploaia nu-i, de fire, altceva
decât oaza de răcoare-a zilei,
decât dorința de-a aduce-n picuri
planeta de cleștar a-nseninării.
Să curgă ploaia peste fața voastră!
Orașe, umbre, hoți, lingouri,
hrisoave, acte, pacte de-alianță,
mijlocitori, actrițe, asasini,
orchestre, glastre, legea de culoare, –
să curgă, potopind, ploaia de grație,
să curgă peste toate – alta mă frământă,
adică gândul meu este celalt:
bătrânul mag ce află de la bobi?

Dar ploaia, ploaia se-ntețește-afară,
o ploaie de idei, curățitoare,
o ploaie după care însăși viața
arată de sub mască chip de flacăra...

Spun, storși, dolarii: ploaia e de sânge.
Spun, palizi, bobii: nu-i o zodie a ta!

9

Tantal!

E-atât, atât de mare umbra ta pe-acest pământ!
Cât de la un pol la altul,
cât de la un prag la altul,
cât de la o inimă îmbucurată, la alta, înveninată,
cât de la chinurile nașterii
până la blestemurile bătrâneței
mare e umbra ta.

Șade-n umbra ta o plantă.

Șade-n umbra ta un pește.

Și, tăcând sau cugetând,
se privește-n ea un om.

Dar tu, Tantal, gândești la zilele trăite între zei.
Aceasta îți mai este de alin, măcar aceasta
pe când, dezamăgiți de marea-ncăierare
cu timpul, colindă-aiurea drumurile soartei
fiii tăi, fiii tăi, fiii tăi.

Amarnică difuziune-n Univers!

Și, uite, din străfunduri de-ntuneric, din unghere
de ere răvășite ca lâna la darac,
apar mereu tot unul câte unul,
robuști, vânjoși, înfumurați ori simpli,
atât de gemeni și atât de diferiți la-nfățișare,
atâta de egali și ne-egali,

uniți de-o taină – și meschini, și genii –
fiii tăi, fiii tăi, fiii tăi.

E fagur dulce aerul acesta
Și bine-i de-o potrivă toți să-l guste.
Dar, goana... Zi de zi s-a alergat după nimicuri,
această goană-mparte aerul, îl rupe
și se-ntetește respirația omenească
asemeni unui pufăit de tren,
când trenul, știm, grăbit e să ajungă-n gară,
iar omul încotro, mă rog, grăbește?
Fiii tăi, fiii tăi, fiii tăi...

Există însă-n alergarea asta
și cei care-și jertfesc averea lor de aer:
e un mesaj al cerului pe chipul lor.

Ci-a fost un laș și un fricos inchizitorul...
O, nu cumva de frică și pe tine
cumpliții zei mi te-au sortit, Tantal,
să-nduri de veacuri?

Cum s-a-ntețit de-atuncea umbra ta!...
Din veac în veac, ca printr-o pâclă deasă
tot trec prin ea în căutarea tainelor divine,
satisfăcuți sau mult dezamăgiți,
fiii tăi, fiii tăi, fiii tăi...

10

Noaptea vrăfuind taftale.
Șoapta scuturând petale.
Moara gândurilor tale
crunt te macină, Tantale!

Fiecare arată un fel de a fi, fiecare
ascunde, în sine, alt fel de a fi;

verbul, însă, nu este al celui de-afară, verbul
este oglindă a celui lăuntric;

să ne privim, înconjuțați de maturitate,
să ne privim în oglinda de verb, aburită.

11

Rochița liricii s-a demodat, pe glob
e-n modă raționalismul;
cineva a și calculat
câtă pâine ar mai putea rodi pământul,
câtă apă ar mai putea curge-n lacuri,
câtă vreme ar mai putea pălălăi feștila soarelui...

Noi vom trăi, desigur, în zodia cea bună.

Spun liricii:

calculatorul lumii, prin urmare,
va trebui să se-adâncească-n calcul
pentru-a dezvălui cât mai curând
care-i tonaajul de trotil ce-a îngreilat pământul,
pentru-a chema la rațiune zeii armelor,
pentru-a lăsa-n trecut corabia lui Noe;

spun liricii:

norașul alb ca iedul, care s-a pus să pască
în sus versantul zării, ploaia-va pentru noi;
sub muselină pruncul visează pentru noi;
cu diademă râde mireasa pentru noi;
și pentru noi miroase fânul, și hribii cresc,
și ugerul cu lapte, și orga, și noaptea de iubire,
șoseaua, țuica, merele domnești, chiseaua,
toate-s pentru noi;

spun liricii:

calculatorule, grăbește-te!

12

Ce frumoase-s degetele tale! –
aşa-i şoptea-ntr-o seară dragostea, pe lună,
unui tânăr şi visat logodnic.

Şi de pe umărul munţilor sau din leagănul codrilor
luna se gândi că degetele flăcăului sunt admirate,
fiindcă ştiu să se împreuneze şi să mângâie;
fiindcă, se mai gândi luna, în genere DEGETELE
OAMENILOR au cele mai nobile ocupaţii:
la gospodine, de pildă, ele aleg orezul şi torc caierul,
la gospodari – se umplu de roşu la facerea vinului,
la ciobani – se bucură de alergarea pe fluier,
la poeţi – de ritmul voios al dactilelor,
la învăţători – de ceasul când vor fi pudrate-n cretă;
la contabili degetele-şi trăiesc veacu-n bilanţ,
la dactilografe ele au grija claviaturii,
la florărese – să nu se scuture mierea din sacii cu polen,
la poştaşi – să pună la vreme plicul în cutia poştală,
la croitori – să coase bine haina pe care ai s-o-mbraci...

Şi numai la războinici degetele stau ucigaşe pe trăgaci.

13

Marea-i coala, sub țărături, în scăpărări de fosfor,
cu prăbușiri de spaimă-n vârtejele stihiei,
când noi suntem în umbra-i de alge și de spume,
învăluți în lumea de mai jos de jos –
poate mai jos decât petrolul și cărbunii.

Un, doi,
sus piciorul,
cântă!

Doar amintirea astăzi ne reculege chipul.
Învăluți în lumea de mai jos de jos –
poate mai jos decât petrolul și cărbunii –
mai mulți bărbați cu groaza pe retină,
desperecheați din veac mai mulți bărbați
cu strigătul sleit în vinele-ncordate,
pereche vouă iubitori de clipa vieții
mai mulți bărbați sub piatra funerară
a cruntei tragedii de șase zile.*

* Vezi harta lumii: Orientul Apropiat, anul 1967

Un, doi,
sus piciorul,
cântă!

Potcoava mușcă-n caldarâm, pașii răsună.
Istoria a-ndepărtat evenimentul
și, iată, peste crime noi și peste
părăginișul suferințelor umane
corăbii leneșe se leagănă de-asupra,
biruitorul își dezvăluie statuia,
finanța duce tratative transoceanice,
sub stele portul cerșetor visează pâine, –

un, doi,

pașii răsună, umbra-i de alge și de spume,
groapa-i comună, ca pentru mai mulți bărbați
înstrăinați de lumea care-a crescut deasupra,
învăluți în lumea de mai jos de jos –
poate mai jos decât petrolul și cărbunii –
aici, în mâneca sângerândă a Canalului de Suez.

14

Galbenul aripioarelor de rățușcă
și galbenul păpădiei,
și limpezimea de cleștar a zilei,
și zvonul trudei, împletindu-se cu zvon de ciocârlie.

Ori, dacă doriți – diafane chenare
ne sunt spumegândeale ramuri de pruni și caiși –
luați primăvara la piept ca pe-o floare și treceți
prin visele mele numai în alb.
Numai în alb.

15

Acum, că mi-i inima spartă
de lăncile veștilor, scurgerea larmei,
acum, că mi-i inima ca o hartă,
în care de zvonuri nici o culoare nu doarme,
opriți-vă-n dreptu-i ca să vedeți și să spuneți:
cine sunt ei?
Acești pigmei,
purțând și mai brună cămașa pe trupuri,
rechemându-se prin și mai cârciume, în și mai grupuri –
cine sunt ei?
și-ncotro mi se duc
pustiitor, xenofob tăvălug?

16

Omul deprins cu focul, oțelarul,
s-a aruncat în flăcări
atunci când în casa cu ieder, vecină,
ardea păpușa micuței prietene.

Băieții care discutau în așun
despre însemnul de eroism al zilelor noastre,
dormeau somnul cel dulce al dimineții
în clipa aceea
și peste visele lor, ca și peste oraș,
se chirceau de văpaie pomii din jurul casei cu ieder.

Când ziua veni de departe, sumară,
albind în rotația gravă a orei,
la creștetul oțelarului – mai multă lume
și băieții surprinși, apăsăți de melodia funerară.

Și-au fost multe lacrimi la casa cu ieder.
Au plâns pentru omul de scrum din sicriu,
ca pentru cei coborâți în mormântul comun al războiului
măicuțele noastre cu fața-nrămată de doliu.

Doamne, iar ziua creștea...

Muzica repeta aceeași melodie funerară,
arborii picurau șoaapte din frunză tânără,
iar mai încolo o macara lua-n văzduh stive de piatră
și o femeie înșira cămăși albe pe funie.

17

Soarele s-a arătat limpede și cunoscut,
dar s-a ascuns repede-n norii de toamnă,
de parcă ar fi făcut o adevărată libație lumii;

jos, în găvanele văilor sure,
ciobanii aveau trei fluiere la cingătoare
și prin cătunele surde măicuțele
împleteau brâie pentru vremea când vor trece prin zăpadă;

acuma și tu îți cătai de întoarcere,
după ce răscolisei cămările solului,
după ce te-nfruptasei
din pâine, din fructe, din cupa cu vin;

în urmă, totuși, goluri simțeai că mai rămân.

18

A plecat Jhon Kennedy, a plecat...
Televizoarele au purtat catafalcul prin toată lumea,
nedumerirea a strâns în mai multe rânduri din umeri
capitalismul și-a ales, întru extindere, altă metaforă.

Însă, Jhon Kennedy, cât dispreț arată inima
vederii, care numai s-a deprins să vadă
fără a trece întâmplarea prin câmpul Viziunii!

Asasinul o fi surâs, mulțumit de sine,
și-o fi rămas, desigur, să trăiască;

țara ta o fi rămas să poarte
ca mai nainte rușinosul greabăn atomic;

însuți tu, Jhon Kennedy,
zâmbetul, chipul, numele tău
o fi rămas închis în scoarțele istoriei
ca un crâmpel dureros de-amintire
sau ca un semn al pazei de sine
pentru toate generațiile,
care mai avea-vor de trecut prin codrul de moravuri
unde, la fiecă pas,
te paște primejdia rea...

Jhon Kennedy, iată:
nu-s liniile vieții la fel niciodată!

E toamnă...

De-ai ști ce blânzi fungei,
adică ce mai zi-bună-i afară acum,
și ce mai gutuie se leagănă-n soare!

(În fața mea-i livada cu lumea-i grea de vise.
Un avion de rută împarte-n două cerul.
Unde-ațipește frunza – sloboade glas oceanul,
iar peste ocean de piatră-i somnul tău).

Dormi, Jhonny, dormi,
nimic nu s-a schimbat:
ca mai nainte armele se vând la voie,
ca mai nainte radioundele aduc tristețe
și, ca pe-o scenă de striptiz, ca mai nainte
în fața lumii iese – idoliță –
America în piele de dolari.

Doar că atâția poticniți de glonți mai cad, –
O, Jhonny, Jhonny!
o, sânge mult pe față!...

19

Gaea,
întruchipare a pământului,
frumusețe verde,
leagăn de aer!
Din firele pletelor tale rodesc luminoasele spice,
din umbra sprâncenelor tale ni-i via și codrul,
din ochii tăi negri spuzitele nopți izvorăsc și,
din zâmbetul tău își culeg frăgezimea lor zorile, –
toate acestea le spun
și mă-ntreb totodată:
care ar fi comparația chipului tău
sonor la orice mișcare-a văzduhului?

O, Gaea,
mamă cu pântecul greu de rădăcini!
Te-aș putea preamări
la fel cântăreților, care compară
lumea cu visele. Astfel, ți-aș zice:
crăiță cu nestemata soarelui în plete,
zână mlădioasă ca pedunculul florii suave,
fată mare, așteptând nerăbdătoare-n penumbră
clipa când, plină de stele, dragostea va veni
să bată la ușă: „Deschide!”

Dar plânsul și iubirea stau alături...

Oricum am motiva și explica –
războiul tot război rămâne;
oricâte dulci cuvinte și promiteri –
flămânzii tot flămânzi rămân;
oricare mituri și orice simboluri –
se primenește lumea, iar cu lumea
te primenești tu, Gaea.

Te primenești tu, Gaea... Și să-mi fii
cu-atâta plâns, cât al unei vii.
Te primenești tu, Gaea... Și să-nduri
doar pribegirea frunzei prin păduri.

Te primenești tu, Gaea... Și voi da
desferecare la cătușa ta.

.....

Șade-n umbra ta o plantă.
Șade-n umbra ta un pește.
Și, tăcând ori cugetând,
se privește-n ea un om.

20

Pe calea sevelor și-a sângelui
a mai plecat o zi...
Frânt de oboseală, te-ai gândit dintr-odată
la sine.
Astăzi ai fost incomparabil de gingaș
cu toate vietățile, cu toate nevietățile.

Ți-ai dat seama: ești responsabil!

21

Dă-mi mâna ta, dă-mi mâna ta!
La ora asta nimeni nu mai știe,
că m-a luat prea strâns la braț neliniștea, –
nici tu chiar nu mă crezi.

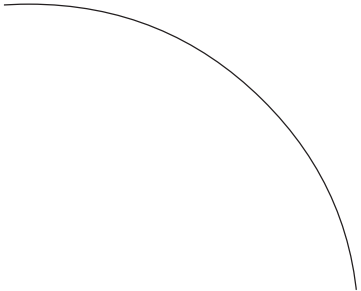
Dar fulgerată-mi fuge clipa de sub tălpi...
Tăcuta-i evadare mă-nspăimântă,
de parc-ar sta în preajma mea cumplita doamnă
și-așteaptă să mă strige cucuveaua.

Dă-mi mâna ta, dă-mi mâna ta!

Pe-acasă-i dor și toamnă, mi se scrie.
Tractoarele duc arătura-n ceruri,
plugarii au semințe-n saci, și au nădejde,
răpciune a și-ntrat în leat.

...Ce-am semănat?
În care secol dur?
În ce ogor?
Atâtea ochi, atâtea ochi, atâtea ochi
se dezvelesc, ochindu-mă din zarea lor.

1969

PERETELE CU FOTOGRAFII

LA CAPĂTUL AERULUI

I

Clipe, clipe, amarnice gloanțe,
la fel de șuierătoare și ucigașe
prin rânduri compacte de inimi trecând;
prin cel mai gingaș și drag copil,
care cu-ncetul se prăbușește-n cel mai nesuferit
bătrân de pe pământ.

II

Atunci când îngrijiți fața pământului,
gândiți-vă la propriile voastre fețe;
povestea destinului celui dat
nu poate fi adevărată;
cel mai viu dintre pământeni
nu poate s-adoarmă-n umbra unei inimi
care n-a ars niciodată.

III

La capătul aerului, unde inima
atârână ca o frunză neagră-n pomul de sânge,
iar gura primește ca pe-o piatră fărâma de azimă,
nimic nu poate fi-ntors;
chiar nici glasul
ce-ți vine cu chip omenesc de-a lungul memoriei
și-ți spune sensibil de tainic: urmează-mă...

IV

Mă părăsește inima și pleacă.
Dar nu pot muri fără inimă.

SEMNAL

*(întors cu fața către peretele cu fotografii
am avut această tresărire)*

...Iar acum
vă văd, deodată, gata de drum
mai învățându-ne, la urmă, și plecarea.
(Numai că nu-ntr-acolo,
unde floarea-soarelui,
își leagănă în zi
lumânarea).

...Iar acum
vă văd, deodată, gata de drum
mai învățându-ne, la urmă, și durerea.
(Numai că nu aceea,
pe care-o vindecă chirurgul
cu bisturiul și cu vocea
bună ca mierea).

...Iar acum
vă văd, deodată, gata de drum
mai învățându-ne ce-i pierderea, la urmă.
(Cea mai deznădăjduită dintre câte pot fi,
căreia, oricât ai cerceta locul,
nu-i dai de urmă).

Deodată, vă văd gata de drum.
De sub tălpi
a și prins a vă crește, deasă ca iarba,
memoria.

ANA

(nu numai șirul de fotografii începe de aici...)

Această liniște din ochii tăi cumiți,
învăluindu-mă-n lumina ei de abur
a și uitat că nu mai are rost să minți,
iar eu de caldu-i nu mă satur.

Ca de un sânge ce mi-i dat neîntrerupt
să-l port în inimă pân-când va limpezi-o,
pân-când se va vedea cât de ridicol lupt
cu prelungirea mea în ziua.

Dar calci spre liniștea eternului eter..
Atât de-nzăpezită și aeriană,
încât nu-mi pari decât un străveziu mister
ce mi se leagănă pe geană.

ION

(în haine de mire)

Tulburător ca un cântat de preot
în liniștea cu mult ozon,
prinse a se coborî pe Răut,
cărunt, timpul lui Ion.

Ana încă nu știa că-i ceasul
de pus pânza la țesut,
când de sub geană, tremurându-i glasul,
stele umede-au căzut.

Cobora timpul, cărunt, la vale.
Vai, și-n spumegarea cea
sta Ion în viață, rupt din șale
și la struguri culegea!...

ANOTIMPUL DE ZĂPADĂ

(fotografie de duminică)

Atât, atât a mai îmbătrânit,
încât s-a și călătorit vădit
și-acum cu-nchipuirea, și nici cu amintirea,
și nici cu mersul nu se poate-ajunge
el pe sine însuși.

Brumatul chip e ca un hrib în casă.
Minune că mai e! Dar sufletul vibrează,
cuvintele foșnesc. Și pe toiagul vârstei
doar mâinile, perechi cu somnul greu, serbează.

Și-n frunza ochilor, căpruie, când iai seama
se vede-n albă trecere, nomadă,
barbar de hotărât să-și smulgă vama
și ultim
anotimpul de zăpadă...

RITUAL

(dagherotipul obișnuinței)

Hidoasa pasăre cu ochelari de pene
mi s-a suit pe casă.
Clăntuțul scurt, încovoiat spre sânge,
picioarele articulate-n gheare,
pe care foarte supărat se saltă,
îmi spun de ce mi s-a suit pe casă.
Și inima în mine se răcește,
ca frunza-n codru când o prinde frigul,
devine galbenă, și grea, și sunătoare,
apoi ca piatra împietrește de durere.
Această pasăre mi s-a suit pe casă
cu gândul unei strașnice răpiri.

Se face, hâda, că ar vrea să doarmă...
Dar ochiul rău și-l ține-ntredeschis,
în clăntuțul scurt încovoiat spre sânge
acum atârnă, spartă, tigva lunei
din care pică prin văzduhuri stropi de aur.

„Să pleci! Hai, cară-mi-te! Piei!”

Bine-nțeles, dacă o las în voie,
la noapte ea mă va mușca de suflet.

FRUGALĂ MASĂ

(apare primul dintre nepoți)

Trec păsări înspre sud – suspină codrul.
Vin păsări dinspre sud – ne plânge via.
Memoria se-așează circulară.
Devine ireal numele tău.

Du-ți repede la gură bucățița.
Potoale-ți setea în oglinda apei.
Cu numele tău strâmoșesc în față
reanimează clipa și învață.

CÂMP

(digresiune asupra ideii de autonelișiște)

Tu, foarte furtunos și palid,
tu ții în raze universul,
versantul luminos, lumina
ce o arunci ca pe o togă
să nu se vadă marele pustiu.
Tu, foarte furtunos și palid,
tu ții în raze universul, –
ce crezi de echilibrul lui?

Eu, prins cu trebile, onest,
eu țin în brațe-ntreg pământul,
și foamea lui, și plânsul lui,
și bucuria, și minunea,
și tot ce-i lume și ce vrea
să nu se vadă marele pustiu.

Eu, prins cu trebile,
onest,
eu țin în brațe-ntreg pământul,
eu știu că el nu e ușor.

El, foarte rotunjit și-albastru,
el ține-n brațe existența
și visul unor alte epoci,
și-un viitor ce ne ridică
să nu se vadă marele pustiu.
El, foarte rotunjit și-albastru,
el ține-n brațe existența,
ce crede el de viața mea?

TRECÂND, CU BRAȚUL
PE GHITARĂ

(Ion în dreptul peretelui cu fotografii)

I-am arătat lui,
celui mai din față
fața mea
și l-am întrebat:
mă cunoști?

De-atunci, cu mine însumi semuindu-mă,
cu chipul meu adevărat, de astăzi,
să-mi spui tu:
oare mă cunoști?

Să poți să tai măcar o limpezime
din tulburul noroc, ce îmi rămâne
mult înapoi, ca o scrumită trenă...

Un cal
și pentru el un plug,
și pentru plug o palmă de pământ,
din care se hrănea o forfotă de guri.

Femeia mea năștea de-a dreptu-n soare
(în raza lui își înfășa ea pruncii,
la firul ploii mi-i creștea).

Copiii mei aveau alt drum de școală
(în văzul săliștei, pe rând,
ei buchiseau la behăitul stânii).

Piciorul meu nu dovedea de unul singur
(pe altul îl pierdusem în război,
într-un război c-un soi de supraoameni).

O, și mă iată astăzi tânăr,
de chipul meu de-atuncea liber, –
să-mi spui, acum:
mă mai cunoști?

Mă mai cunoști tu, cel din față,
trecând, cu brațul pe ghitară,
prin șoapta teiului, prin seară?

ÎNSEMN

*(cu Ion, privind imaginea celor dintâi ostași
sovietici veniți la noi în sat)*

Adă-ți aminte de litera „A”
a alfabetului de sânge:
nici o bucurie nu te poate uita,
nici o-ndurerare nu te poate deplânge.

Lângă multe-amărăciuni,
pe-un câmp de chirău,
alături de visul porumbului șters de paloare
numai aceasta putea fi averea crezului tău:
dragostea pentru culoare.

Când au arborat
steagul roșu pe casa cheaburului goală,
acolo în sat
cerul de multă uimire scăpase din poală
un nemaivăzut giulgi de zăpadă
pe case, pe flori timpurii,
pe frontierele asurzite de canonadă,
pe morți și pe vii...

EA DIN CĂRARE ÎMI VORBEA

(Ana, referindu-se la peretele cu fotografii)

Acuma ies în calea ta
să-ți spun această mică anecdotă,
în care nu mai deslușești
decât cuvântul „amintire”.

Pe văz în sus treceau tucani,
vulturi și tinere lupoaice,
și mult mai multe cucuvele
întretăindu-se cu linia văzduhului.
De n-ar fi fost și soarele de mai,
venind,
gonind pe urma vântului din stepă,
cărarea mea de pierdere, de-atunci,
mi-ar fi părut un fir de fum
straniu.

Motoare-n cerul gol. Un plug arând stingher
în nu știu care miriști de aramă.
Și spaima mea de văduvă pe deal,
și gândul meu alergător acasă
la cuibul de copii.

Învață-mă să fiu mai fără de simțire,
mai fără de vedere, mai îndurătoare,
mai piatră seacă, mai nepăsătoare,
mai mult îndrăgostită de sine și atât.
Învață-mă, doamne, să mântui odată
cu inima asta nebună, care s-a făcut

mai proastă decât însuși trupul prost ce-o poartă,
mai neagră decât însuși durerea-n care-a ars,
mai singură decât privighetoarea-n colivia
de vânzare.

Bărbații nu mai vin, și-i frig în lumea asta,
în care ne găsim unii pe alții
doar prin cuvinte
și unde, se pare, nu rareori
tragem la sorți,
tragem la sorți,
tragem la sorți
ca pân-la urmă iar să ne luăm după cursul
lucrurilor.

Dacă pământul acesta ar fi mai adânc,
poate nici nu ne-am aminti
de încă mai bătrânii
coborâți sub lespezi de tăcere,
Dacă pământul acesta ar fi mai pământ,
poate nici nu ne-am îngrijora
de viitorul
care ne-ajunge și ne lasă teferi în picioare.

Oh, plugul acela stingher mereu se aude arând
în nu știu care miriști de aramă
și roua stelelor îmi cade-n gene deasă
acum, când ies în calea ta,
rupând vertebrele din șiră
o inimă ca un polen solar
s-o ai de bun noroc la liră.

AH, CÂND RĂSARE „O” DE MÂNĂ...

(cu Ana, privind imaginea celor dintâi lecții de caligrafie)

Mai nefirească este iarna
cu tot avutul ei de albi nămeți,
decât această pagină curată de caiet.

Mai slab la colte gerul aspru,
decât în deget convenționalul frig
când e s-apuci condeiul și să-l moi în suflet.

Ce surdă liniștea în clasă
și câte ameteți de somn te prind
la simpla, monotona literelor naștere!...

Și se mlădie ca un șarpe
de abur grațios și foarte viu
lovind în geam tot mai intensă respirație.

Ah, când răsare „O” de mână –
ca un bezmetic soare nou-născut –
ah, când răsare „O” din brațul propriu de plugar!

DORINȚA PĂRINȚILOR NOȘTRI

(între fotografii – o broderie cu chipul unui copil)

O, lasă-mă iarăși să stau în leagănul tău,
lasă-mă iarăși să fiu
micul prinț al viselor tale,
copilărie aproape uitată.

Atât de fericiți eram noi doi,
sau poate doar ni se părea,
într-un potop de pădăii, pe un planet
al celui mai nebănuit destin.

Părinții noștri-au vrut prin noi
ca prin ocean să-și vadă visul.
Iar noi am râs, le-am spart dorința-n călcâi
și cu călcâiul spart punctarăm urma plecării.

Și, când printre șiruri de ani,
ne-am luat înapoi după dâra cea roșie
dâra cea roșie ne-a readus la casa-ngropată
până sub streșini în lutul trecutului.

Atunci, probabil, am și simțit, că
stăpânim în noi o incomparabilă vedere,
încât cu ochii noștri sta-vor să privească
și cei, ce-n subterană nu au decât tăcere.

BALADĂ DE DUPĂ RĂZBOI

*(în tot satul nimeni nu se gândise vreodată
să fotografieze ploaia)*

Plânsă. Nevinovată.
Îndurerată baladă.
A adormit în nucet.
Oftați mai încet.

Umblă un popă cu prapuri, sever:
voi vă uitați înspre cer,
cu palmele duse la ochi amândouă
numai atunci când nu plouă.

Strigă pe deal paparude, rude,
strigătul lor până-n cer se aude:
doamne,
deschide ploilor ușa,
miluiește păpușa!...

Devale, la pod, moara tace.
Zărilor stau pleoștite, opace.
Se scurge, ca ceara pe degete
arșița, flacăra secetei.

Când moara tace – apele scad.
Când moara tace – drumu-i ne-mblat.
Când moara tace – vorbește foamea,
vorbește neliniștea-n oameni.

Plânsă. Nevinovată.
Nemaiuitată baladă.
Balada-ncălțărilor tatei,
a gurii înfometate.

Din pielea din pod – ce lucru de-opinci!
Pentru toată casa, pentru toți cinci!
Dar n-are mama ce pune-n ceaun.
Opincile în ceaun nu se pun.

Oftați mai încet.
N-o treziți din nucet.
Fetică flămândă și mică.
Prin străchini – o minciunică.

CUM TRECE UMBRA PĂSĂRII

(Câți eram la masă? Patru? Șase?)

Cum trece umbra păsării spre Nil,
eu mă gândesc la cei doi frați: Emil
și Petru,
și la sora
ce ni-i Zână tuturoră,
și la plânsetul ce plânge
la izvorul unui sânge.

Și-atunci privirile prelung îmi curg
din răsăritul roș în roș amurg
și-ajung la un prăguț de piatră,
și-acolo ne-adunăm tuspătru:
la izvorul unui sânge,
unde plânsetul se plânge.

Vai, trece umbra păsării și trec
la clipe, ani, se duce veacu-ntreg!
Plecăm și noi – cătăm un sens anume.
Și pe măsură ce ne risipim prin lume
la izvorul unui sânge
tot mai stins plânset se plânge.

CASĂ CU PEREȚI DE RAMURI

(digresiune asupra ideii de sălaș)

Casă cu pereți de ramuri
și de lut lipit cu mâna
și cu prea pleoștite geamuri
cât să-ncapă săptămâna
cu luna, cu soarele,
cu trilul de-afară,
cu bolțile, marile,
ce le pun scară.

Casă verde ca smaraldul,
învelită-n mușchi și vreme,
ți-a pus grabă-n veac heraldul
și te duci, și prea devreme
sapi adâncul, scapi înaltul
dintr-un anotimp în altul,
până când mi te apasă
dorul cu ce mi te bântui,
până când nici nu ești casă,
pân-mă tem că mi te mântui.

Casă dusă-ncet țărânei
ca-n cireașă miezul roșu,
unde un țărâm rămâne,
braț la braț cu moș-strămoșu,
timp ce-și râde de risipă,
unde doi luceferi scapăt
și-unde naște într-o clipă
toată viața, de la capăt –

unde-i *toată viața* ta?

IARBĂ NOUĂ IEȘI AFARĂ...

*(în capătul altui veac bunica va fi
fost și ea o zgâtie de fată).*

Iarbă nouă, ieși afară
să te pască un culbec
să-i prindă la inimioară,
că mi-i sătul de sec;

arbore de nuc, împarte
din ce ai tu, la fiecare,
să dăinuie și după moarte
numele care mă doare;

iarbă pe mormânt culcată,
arbore veghind mormântul,
inima mămucăi, iată,
s-a contopit cu pământul.

CONFESIUNE

(punct de vedere asupra șirei de neam)

Nemaiîngăduind aleargă grâul verde
pe trupul zvelt, pe omoplat,
pân-când în curbă de neant se pierde
din cât a fost de liniat și plat.

Nemaiîngăduind aleargă grâul galben
pe omoplat, pe trupul zvelt
pe lângă drum, sau râu, sau carpen
și galopând precum gonașul celt.

Nemaiîngăduind aleargă grâul-plantă
pe osul alb, pe cel ce-a fost,
pe raza soarelui căzândă-n pantă,
știind căderea pe de rost.

Nemaiîngăduind aleargă grâul-vreme
pe cel ce-a fost, pe osul alb,
spre tribunalul cauzei supreme
cu nici un martor strâmb sau calp.

...Eu cred că străbuneii și-or fi spus cuvântul,
deși n-au spus-o nimănu.
Eu cred că fără brâu de umbră e pământul,
deși ei stau în umbra lui.

CĂLĂREȚUL DE PARADĂ

*(dagherotipul înrolării în primul
război mondial)*

Trăpașul tău s-apuce vânt
cu patru tinere potcoave,
cu scări la șa, înfricoșând
pe culme nori, pe mări epave.

Centaur, grației chezaș,
ca un împlânzitor de fiare,
să uiți că vei fi fost cosaș
intimidat și de-nserare.

Să ai pe tine, strâns, un strai
aproape imposibil, mască,
și-un paloș de venin să ai
în răcnetul păzit de cască.

O, iar apoi să ieși la drum
de prin căsuța cât o nucă
pe-un vârtecuș de fum, de scrum,
mai nălucit ca o nălucă.

Și nu cumva, și nu cumva
să lăcrămezi și să se vadă
precum arată inima
în călărețul de paradă...

LUCRURILE

(povara condiției umane și pământești)

Nu vă dedați lucrurilor și nu
vă incomodați de ochiul care le vede
pe dinăuntru.
Vorba aceasta, de vreți, însemnați-o
pe trunchi, pe foi, pe benzi de memorie
și repetați-o întruna, ca pe o maximă:
niciodată nu da doamne
cultul lucrurilor!

Dacă ele,
cele mai necesare nouă,
cele mai la-ndemâna noastră,
cele mai născocite de noi
nu au simț să se pipăie,
nu au ochi să se vadă,
nu au gură să-și murmure, –
atunci cum ne-ar robi cu atâta triumf?

Numai ochiului care le vede pe dinăuntru
face să ne închinăm.

M-am închinat plugului.
M-am închinat raniței.
M-am închinat mistriei.
Astăzi mă închin toiagului.

Niciodată nu da doamne cultul lucrurilor.

ÎNVĂȚAREA MODESTIEI

(digresiune asupra ideii de devotament)

„De zeci de ori revii la faptul, că
ești înțeleptul, dreptul, aptul, că
mereu ai să se mire unii, că
ai conștiința,
firea unică.

Dar înșelare grea socot c-o fi
perfidia, când mi te-o potcovi
pe tine însuși cu un sens mai sfânt
la împlinitul clipelor frământ.
O, tu ce nu te crezi decât pe sine,
obișnuința trupul și-l menține
pe tâmpla ta,
iar vaginala-i umbră
pe înțeleș ca o pisică-ți umblă!...”

lon, lon, cuvânt și nume etnic,
din numai bunătate bunu-mi sfetnic,
tu orice bun negându-mi-l frontal
drept moștenire-mi lași bunul moral.
Și iarăși suflet nalt, și încă suflet,
și încă suflet ești, fără răsuflet.
Iubire și neliniște, lon,
oglindă-a mea sub lampă de neon.

GREȘEALA

(intervine amintirea unui caz neprevăzut)

Ce faceți voi cu cugetul meu?
Și cu inima mea, ce faceți?
Și cu sufletul meu, și cu sufletul meu
ce faceți,
când prindeți în cuie să-l bateți?

Eu totdeauna am lăsat
cât de larg în afară deschis
lăuntrul conștiinței mele
încă din fragedă tinerețe desenat
cu flori iernatice, grele.
Ce spuneți voi de zbaterea mea?
De nedormiții ochi, ce-mi spuneți?
Nu s-ar putea, nu s-ar putea
pentru moment
în fruntea albă să vi-i puneți?

Cum s-ar mai lumina atunci
lăuntrul vostru închis
sub lacătul obișnuinței
de înșiși voi, ce de când lumea știți
ce faceți,
precisi ca niște neființe!

Ce duceți voi, cu veșnice firi,
în susul lumii ce povară?
Eu aș putea și niște trandafiri
să-i cred crescând,
pe care voi i-ați rupt de-o vară...

O SĂ MAI CURGĂ NINSORI...

*(radiograma piciorului rănit în cel
de-al doilea război mondial)*

O să mai curgă ninsori prin văzduhuri,
lungi ca mărfarul pe șes,
o să mai urce pământul în muguri,
o să mai fie cules.

Mulți mai dăm vina pe liniștea seacă!
Însă puțini ce-au văzut
timpul pe drumul din palmă cum pleacă
foarte-ndărătnic și mut.

Vrei să-l oprești? E-un războinic ce-nvinge!
Uite-l, decis ca-ntr-un rit.
Te-a și rănit. Clipa-n tine se frânge:
suliță ce-a lăstărit.

Dulce durere, au cât vei mai ține?
Poate și-un veac încheiat?
Iar te-ndoiești. Dar chirurgul, când vine,
poartă un zâmbet. Ciudat...

O să mai urce pământul în muguri.
O să mai fie cules.
O să mai curgă ninsori prin văzduhuri,
lungi ca mărfarul pe șes.

MEMORIAL

(digresiune asupra ideii de veșnicie)

Neconținut va plânge salcia
din ochi de frunze-n ochi de ape,
ca o suflare dulce-a mamei
de inima ostașului aproape.

Vor alerga pe sus cocorii
s-apuce țărături de lumină,
va sta cu fruntea-n palmi măicuța
ca nourul cel de zăpezi bătrână.

Oh, și va trece timp, va ninge
și va porni la drum colinda.
Prin casele-nflorite, pruncii
din ochi ținea-vor ursului oglinda.

Și timp va trece și ploua-va,
și spicele vor fi de coasă.
Prin satul însořit, bărbaiii
vor fi-ncă tineri așteptați acasă.

Va plânge salcia pe ape
și printr-o lacrimă sărată
se va vedea cum multe inimi
ca niște maci prin grâul copt se-arată.

OAMENI DE ROUĂ

(lon, toamna, în lumina unui gutui)

Vino să stai un pic pe geana mea
deasă ca un tărâm de otavă,
pe care-a sclipit roua zilei drept stea
sau drept o-ntâmplare suavă.

Adă cu tine și-un gingaș amic
să aibă focul privirilor verde
și-auzul cât mai crâncen, pentru ca nimic
surzeniei din simțuri să nu ierte.

Vom sfătui tihnit pe sufletul meu
foarte aproape de vârstele humei
prin care străbate mereu
destăinuirea de veacuri a lumii.

Voi doi mai tineri, eu mult mai bătrân
ca amicul tău și cu tine,
c-un dor cât peste cu putință de păgân,
care pe pământ ne ține.

Dar sus pe geana deasă când vă sui,
umedă ea mi-i, de parcă plouă.
Ce mi-i? Ori plâng? Ori poate oaspeți avui
oameni de rouă?

NUMELE NOASTRE

(cea mai recentă dintre imagini)

Simbolică numărătoare: Ion, Ana.
Numărătoare numitoare: Ion. Ana,
Patetică numărătoare: Ion! Ana!
Numărătoare-evocare: Ion... Ana...

Numele noastre
sunt numele părinților noștri:
 Ion, Ana.
Numele părinților noștri
sunt numele părinților părinților noștri:
 Ion, Ana.
Dacă „Ion” provine din „Io”,
 și vrea să-l însemne pe „Eu”,
atunci „Ana” provine din „an”
 și vrea să-l însemne pe „Epocă”.

Astfel începe numărătoarea:
 eu, Epocă.
Astfel începe sau chiar și mai simplu:
 eu, Anii.
Simbolică numărătoare: Eu, Anii.
Numărătoare numitoare: Eu. Anii.
Patetică numărătoare: Eu! Anii!
Numărătoare, care doare: Eu... Anii...

ADUCEREA-AMINTE

(apare al doilea dintre nepoți)

Ea răsări deodată, în secunda
seninei dedublări. Plutea pe unda
ce-o răspândea chiar propriul tău mers
ori sufletul prelins în univers.

Dar n-ai serbat momentul dedublării.
Și-atuncea, Ea, în capătul țigării,
pe-obrazul încă neted și pistru
a fumegat subțire, amăruie...

PERETELE CU FOTOGRAFII

(apare al treilea dintre nepoți)

Deci vina toată vei purta-o tu...
Pentru nevrednicia, da – nici nu împotrivirea! –
de a-ți aduce-aminte.
Altminteri, cum să se explice faptul,
că nu poți recunoaște-aceste chipuri,
în care, ca-ntr-o apă de izvor,
se dă în leagăn
propria ta față?

A AVEA UMBRĂ PROPRIE

Numai timpul n-are umbră
și umblă pe umbra mea, –
și pe umbra mea el umblă
pân-se satură de ea.

Numai cerul naște-n sine.
Numai steaua n-are vis.
Numai liniștea devine
din ce este un abis.

Însă tu devii din lume,
dintr-o șiră, dintr-un unghi,
cu blestem de simț, cu nume
ce nu cade în genunchi.

Iai din forme altă formă,
iai din zboruri propriu zbor.
Liniștea aeriformă,
golurile reci te dor.

Umbra ta e strănepotul
umbrei care te născu.
Umbră geamănă-ntru totul
umbrei care ești și tu.

REFERINȚE ISTORICO-LITERARE

LINIA

CIMPOI: Timpul, care a curs de la începuturile literare ale lui Mihail Ion Ciubotaru, a fost parcă lăsat special să se cristalizeze într-un volum cu o configurație artistică matură. Maturitatea scrisului e deopotrivă în *Linia* crez și vocație, muncă și inspirație, stil și căutare neîncheiată a formulei lirice individuale. Vorbim, desigur, despre datele generale ale cărții, nu fără a exprima și rezerve față de o anumită ostentație a rigorii desenului poetic, pe care, însă, vom semnală-o în timpul analizei.

Disciplina structurală a cărții e primul semn al maturității, dar nu numai atât. *Linia* lui Mihail Ion Ciubotaru certifică unul din cazurile rare, când poetul vorbește despre timp prin întreaga structură a cărții, prin tonalitatea ei unitară. Însuși titlul sugerează intenția de cuprindere ciclică a vieții, știința aceluia zodiac care ipostazează timpul în forme și categorii distincte. Poetul e în căutarea culorilor și sunetelor, reproducându-le fidel în structuri de poem (*Zodiac pentru voi, Luna pescărușilor și Linia*).

Mihail Ion Ciubotaru e, înainte de toate, un arhitect și un geometru, făcându-și din simplitatea sau mai bine zis din nervura liniei („Hei, țigano! Între cele două puncte ce frământ e...”) un principiu poetic general, care nu îngăduie podoabele și desfătarea verbală. Astfel, autorul crează cu ajutorul austerității un regim sintetic al versurilor sale, o funcție psihologică, nu numai una structurală propriu-zisă. Toate manifestările umane pot fi reprezentate printr-o linie simbolică, oricare ar fi gradul și natura lor de intensitate: „Din punctul naștere / Până-n punctul moarte, / Omul trage o linie a sa / Oricât de aproape ar merge el, / Oricât de departe“.

Pornind să-și demonstreze această declarație programatică din motto-ul la primul ciclu *Iată omul*, Mihail Ion Ciubotaru își punctează stările sufletești, le fragmentează și le surprinde în momente de scurtă durată, fulgurante: „Iată că-s flacăra, iată că-s lac, / Iată că-s munții bătrânii, – / Iată că-s clipa cea repede-n veac, / Care dă viață țărânei“.

Acest *iată* traduce fidel atingerea fulgerătoare de *clipă*, care trece nemaiprit sau care s-a transformat de acum în umbră.

Caracterul pronunțat social al versurilor din linia este asigurat prin asprimea permanentă a tonalității și printr-o panoramă epică învolburată, ca să zicem așa: faptele concrete, „durerea adevărului” veacului se imprimă în sufletul poetului cu ascuțime fizică, încât el acceptă mereu un curs sacadat al narațiunii poematice.

În poemul titular, unde acest lucru e deosebit de vizibil, nu lipsește nici cruditătea publicistică și chiar înșirarea prozaică, dar poetul tinde mereu spre formularea densă, colorată filozofic și sufletește... Ritmul mereu variază și mereu punctat cu cezuri modulative și intensive, cu interogații susține expresia sintetică, spre care tinde poetul: „Ce-i lumea? / ...Jos, pe panta văzului, culcuș / de soare cu sclipiri de ineluș. / Pământ nici nu-i. Agățătoare ierburi / Au cunutat văzduh și-au coborât din neguri. / În sus, aici, într-un tărâm verzui, / ființa de nisip a nimănui. / O, stăpânește-ți inima s-ascuți / pe cerul apei mersul ei desculț / E dincoace sau dincolo? Nu știu – / peretele-i de suflet, străveziu... / Șade-n umbra lui o plantă. / Șade-n umbra lui un pește. / Și tăcând sau cugetând, / se privește-n ea un om”.

Capacitatea de a imprima versului mișcarea impetuoasă a timpului, generatoare de neliniști pentru pierderea firescului (Rochița liricii s-a demodat, pe glob / e-n modă raționalismul; cineva a și calculat / câtă pâine ar mai putea rodi pământul, / câtă apă ar mai putea curge-n lacuri, / câtă vreme ar mai pâlălăi feștila soarelui...), pentru destinele omenirii și ale valorilor umane este evidentă.

Conștient de încrâncenarea sufletească apropiată de hieratism (m-a luat prea strâns la braț neliniștea...), poetul se reîntoarce la seninătatea și credința semănătorului (Pe acasă-i dor și toamnă, mi se scrie. / Tractoarele duc arătura-n ceruri, / plugarii au semințe-n saci, și au nădejde...), la noblețea muncii (Și brațelor slavă! Și gândului mare, uman...) și la neclintirea izvoarelor (Slăvită să fie chiar ploaia ce-n păr mi-a dansat! / Izvoarele-n urma-i ce vesele prind să se-atârne / cu valuri de maluri – și râul ce-nspumegat / fulgeră-n sârme!).

Poetul își dă seama de prea marea crispă a versului său, de legătura prea mecanică cu secolul raționalismului și caută să surprindă chipul viu de flacăra al vieții: „Dar ploaia, ploaia se-ntetește

afară, / o ploaie de idei, curățitoare, / o ploaie după care însăși viața / arată de sub mască chip de flăcău...“.

Severitatea, uneori monotonă, care imprimă până și naturii o pecete împietrită, în scopul de a simboliza dens (Soarele s-a arătat limpede și cunoscut...) este înlocuită cu o sensibilitate acută în fața frumuseții clipei, precum în poezia *În fiecare zi, dincolo de nerăbdare*. Aici culoarea psihologică se schimbă, poetul vădind un simț deosebit al minunilor cotidianului: „Munca numai cu stânga, din răspuț pescarul, dar ne-mpăcat, crișcându-și brațul secerat de gloanțe, / și peștii umpleau de lucoare năvodul, / sclipind ca mercurul, bătând în albastru cu roșu. / Întru-n albastru poetic, albastru cu soare – / un fel de albastru al prunelor coapte“. Neașteptat, – ca descompunerea luminii în picăturile de ploaie, ce ne arată întregul spectru solar, – natura intră în sufețele țărănilor: „Albastru, negru, alb, roșu, verde, galben – / se odihnesc toate culorile. / Și, dintr-o dată muți, pe pantă, prășitorii / își uită sapele-n pământ, la rădăcini. / Se urcă-n degete. Duc palmele la ochi, privesc la cer / și cerul intră-n ei, sfărâmându-se. / Albastrunegrualbroșuverdegalben – / s-au contopit toate culorile“.

Și totuși, Mihail Ion Ciubotaru e poetul severității liniei, a jocului stringent al culorilor, adică al liniei implacabile a destinului: „Când e soare sau ninsoare, sau când vânt e, / Din țărână până-n stele cli-pocinde. / Ducu-mi linia poetic, înainte...“

Respingând accesoriile, frumusețile artificiale, el apare totuși ca un romantic cu sufletul înăsprit de veac, un romantic îmbiat mai degrabă de visul „care doare“, decât de visul compensator. Dar el nu se închide în sine, crispat, ci se deschide, ca un țărnam luminos spre oameni: „Să ai o insulă a ta, – / visul, care să te doară / Să ai o insulă care va bucura / când va izbucni în afară“.

Vom semna, de asemenea, cultura serioasă a lui Mihail Ion Ciubotaru ajutată, evident, și de estetica eminesciană: „Ca mâine“ „azi“ devine „ieri“, iar „mâine“ – „azi“ sau „Cum le plonjează vântul; / cum le aduc valurile; / cum le reia pământul; / cum inează malurile“ sau chiar: „Și, te uită, din străfunduri de-ntuneric, din unghere de ere răvășite ca lâna la darac, / apar mereu de câte unul câte unul, / robuști, vânjoși, înfumurați ori simpli, / atât de gemeni și atât de

diferiți la-nfățișare, / atâta de egali și neegali, / uniți de-o taină – și meschini, și genii – / fiii tăi, fiii tăi, fiii tăi“.

Nu mai puțin Mihail Ion Ciubotaru se întoarce la sursele primordiale ale poeziei, la joc (Zodiac pentru voi), căutând și pe această cale să-și îmbogățească verbul.

Linia e o carte încheiată sferic, care demonstrează un simț al formei (de unde, după cum am văzut, și un anumit tehnicism neacoperit artistic, o precizie pedantă, periculoasă pentru firescul artei), o carte a timpului nostru prin patosul ei publicistic.

M. CIMPOI, *Cultura*, 30 martie 1974

BUCURIA RECIPROCĂ: OMUL ȘI POMUL

TELEUCĂ: În biografia unui om al scrisului vom găsi date importante din viața lui, dar cele mai importante îi vom găsi cărțile scrise de el, în care îl vom recunoaște, vom tăifăsuși cu gândurile lui, dar nu vom găsi nicicând bătăliile purtate cu sine însuși. Ele formează legi severe ale firii omenești prin care omul merge prin oameni spre sine. Lipsa acestei legi sau ignorarea ei a dus pe drumuri greșite talente viguroase, făcând să se încurce realul cu iluzia. Mihail Ion Ciubotaru nu face excepție în sensul cu bătăliile date, deoarece le-a avut și, din scrisul lui, simți că le mai are și asta nu-i o noutate, fiindcă așa ar trebui să fie, din propriile sale contradicții poetul își crește gândul întrupat în vers, dar vreau altceva să spun, că una din aceste bătălii l-a făcut să întârzie cu prima sa carte, *Linia*, cam cu vreo cincisprezece ani față de colegii săi. Cauza acestei tăceri nu este expusă în versuri, deși îi simți consecințele răbufnind pe ici, pe colo. Întârzierea l-a făcut să ne dea o carte matură în plinul înțeles al cuvântului. Cartea rămâne cum a fost, așa spune, intactă, fără nici o încercare de a schimba ceva radical.

Mihail Ion Ciubotaru este poetul conceptului unitar, întreg, ca anul cu toate cele patru anotimpuri, rotunjind un singur ciclu al vieții, care se termină prin a se trezi început din nou, deși altul, să rămână același. În 1974 Mihail Cimpoi a salutat apariția cărții cu mult entuziasm, așa spune, același lucru l-a făcut și Grigore Vieru. Ba chiar Vieru făcea trimitere la un alt poet de pe timpuri, care a tăcut brusc și nu a

mai apărut cu nimic. Vieru credea că apariția lui Mihail Ion Ciubotaru îl va trezi la viață, dar Gheorghe Malai continuă și azi să tacă.

Placheta *Linia* a stârnit un viu interes. În primul rând, tăcerea poetului. În al doilea – felul original de a pătrunde esența lucrurilor, încercarea de a înțelege oamenii prin propria sa înțelegere, a eului personal. În al treilea rând – lipsa de grabă, îngăduința de care dă dovadă cu prisosință. Literatura noastră a câștigat o carte de versuri mature într-o înțelegere matură. Ar putea cineva să întrebe: dar lacunele? Fără lacune cărți nu prea sunt. Nici cartea asta, dar în cazul dat autorul a avut timp să înlăture mai multe, să le cântărească și să le lase în manuscris. Cartea, ziceam, a stârnit un viu interes, dar, cu părere de rău, cum se întâmplă adesea, mai mult nu s-a scris nimic sau s-a scris din fuga condeiului, fără a se intra în pielea autorului pentru a pătrunde scrisul lui și a-l prezenta și altora.

Concepția despre o viziune unitară asupra modului cum s-ar cuveni să se alcătuiască o carte, l-a reținut și de la alte apariții. Tenacitatea de a prezenta întregul s-a dovedit a fi mai presus de orice. Ce-i drept, cititorul nu prea simte, poezia se citește azi una, peste o săptămână alta, dacă se citește, cititorul limitându-se la căutarea întregului dintr-o singură poezie, aceea pe care o citește în momentul dat. Mihail Ion Ciubotaru nu este poetul efectului imediat și nici nu-l caută.

Ne aflam într-o școală din raioanele de sud ale republicii. Într-o largă sală de festivități se adunaseră toți elevii școlii și învățătorii. Cu noi era și un chitarist care interpreta poezii ale autorilor prezenți la serată. Cântecul au fost întâmpinate cu ovații, poeziile – cu rezerve. Un învățător, înflăcărat și el de puterea miraculoasă a chitarei, s-a ridicat din sală și a spus:

– Iaca de aestate să le aduceți școlarilor. De aestate le plac.

Mihail Ion Ciubotaru a tresărit. Apoi s-a liniștit ca un om de zăpadă în fața căldurii soarelui de primăvară, parcă s-a topit pe jumătate. Peste nu mai știu câte luni îmi zice:

– Nici azi nu-mi ies din minte spusele învățătorului cela de la Căușeni!

L-am privit atunci și nu știu de ce mi l-am închipuit cu chitara atârnată de gât, cântându-și versurile în fața publicului. El parcă mi-a citit gândurile și a adăugat:

– Nu. Numai nu așa!

A nu ceda nimic și nimănui – iată unul din pricinile ce stau la baza concepției din care își crește cartea. Cu riscul chiar de a pierde și el. Într-adevăr, uneori pierde. Dar ce să nu cedeze? Este firească o astfel de întrebare. A nu ceda propriilor sale iluzii. Și așa poezia este păguboasă. A nu ceda nici cititorului care vrea ceva mai imediat sau mai ușor și fără multă bătaie de cap și de inimă. Dar în primul rând de a nu-și ceda sie însuși.

– Acesta sunt eu și nimeni nu-mi poate face nimic, ar vrea parcă să ne spună. Îl privești cu un fel de bănuială și până la urmă îți răspunzi tu pentru el:

– Și de ce nu? Într-adevăr, de ce nu?

El este moralist în poezie. De fapt, într-un fel sau altul, toți poeții sunt moralști în poezie, chiar și cei care nu-s. Poezia nu poate fi un balon frumos colorat, umplut cu aer parfumat. De ce n-ar fi și o simplă floare de măceș, pe care s-o culegi însângărându-ți mâinile? De exemplu. Sau altceva: un pisc înveșmântat de zăpadă, la care nu toți pot ajunge, chiar dacă toți îl văd?

Rigiditatea poetului din viață se răsfrânge și în poezie, fapt ce dovedește că poezia nu-i altceva decât viață. Pentru el versul devine o măsură de conduită, aplicată ca o doctorie amară. El cere seriozitate. Uneori până la refuz, până la banalitate. Din scrisul lui parcă ar vrea să ne dojenească:

– Dacă tu nu vrei sau nu poți a te comporta cât se poate de serios, eu nu am să mă abat din cale.

Prin asta îl găsim atât de atașat de viață, adâncit în ea, convinsgând-o că-i slujește cu aceeași fidelitate și dârzenie, încât uneori întrece orice măsură și versul îi rămâne prea rece, prea îndârjit, prea nemulțumit, trecând pe lângă viață și sfiindu-l numai. El are o serie de poeme cu eroi reali, din satul de baștină, din alte părți. Conversează cu ei, îi acuză sau le ia apărarea, vrând să elucideze anumite probleme care îl frământă. Multe din aceste poeme nu le-am văzut publicate. Care este soarta lor? Ce l-a făcut să le lase în umbră? E greu de spus.

Placheta *Linia* se deschide cu compartimentul *Iată omul* cu următoarea impunere, nu propunere: „Din punctul naștere / până-n

punctul moarte, / omul trage o linie a sa / oricât de aproape ar merge el, / oricât de departe. E linia vieții“.

Aici el aplică teoria punctului în mișcare, care face linia. Aplicată în viață, linia trece înlăturând anumite obstacole, dacă vrea să fie dreaptă. Poetul se ține de acest principiu cu o convingere a sa, iar când simte o șovăială în fața necunoscutului, încheind cartea cu ultima piesă, parcă ar spune: mă jur pe ce vreți că e așa! Nu importă prin ce cuvânt se încheie totul, importă atitudinea strictă a poetului față de sine. El parcă ar vrea să reabiliteze acest mă jur, care este același pe cuvânt de cinste, numai că în două ipostaze, la niveluri diferite.

În compartimentul *Punțile de trecere* caută să explice prin a treia, sau a nu știu a câta ipostază, același lucru. „Uneori, când e horă-n sat, / țișăncile vin, năzdrăvane, / cu multă ispită în vorbe și multă căldură, / și ne arată în palme linia asta, / și ne ghicesc pân-se jură.

Punctul care a tras linia între placheta *Linia* și ultima, nou apărută, a fost *Linia* și acum ea răzbește, chiar a răzbit acest *Răsa* și linia se continuă. E greu de spus câte cărți vor fi înșirate pe această linie, dar cu siguranță putem spune că va fi aceeași concepție unitară. *Linia* este și prolog, și epilog în jurul globului poetic pe care Mihail Ion Ciubotaru îl împinge la deal, mărindu-l ca pe un bulgăre de zăpadă. Pe măsură ce se va mări, tot mai greu va fi împins în sus, tot mai multe gânduri vor avea prilej să se învârtă în jurul lui pentru a-l încerca și a-i lumina sensul.

Acestea sunt câteva gânduri fugare pe marginea poeziei lui aproape necercetate și care își așteaptă exegeții nu pentru altceva, ci pentru a explica celui care va lua în mâini cărțile poetului cum să se apropie de ele și să nu-și facă iluzii că va găsi mediu în care se va distra.

Victor TELEUCĂ, *Moldova Socialistă*, februarie 1987.

TEMEREA DE OBIȘNUINȚĂ

DOLGAN: Volumul de versuri *Temerea de obișnuință* de Mihail Ion Ciubotaru este o carte ce nu se vrea pătrunsă și epuizată până la capăt dintr-o singură lectură. E pentru că poezia ei, îndelung căutată și migălos „încifrată“ în imagini, este complexă și de mare concentrație

ideatică, e bogată în subtext și asociații revelatoare, în metafore și simboluri rafinate, dar și în unele aluzii ambigue, în reprezentări dificile. E pentru că ea explorează din plin neobișnuitul prismelor de transfigurare și de interpretare artistică a lucrurilor. E și firesc, așadar, ca o astfel de poezie, în multe privințe originală și inovatoare (uneori chiar cu orice preț), să necesite din partea cititorului un plus de efort pentru a fi percepută și, totodată, să-i provoace nu numai admirație – prin aspectele măiestrit realizate, dar și anumite îndoieli sau rezerve – prin părțile-i vulnerabile. Dar despre aceasta mai încolo.

M. I. Ciubotaru este, înainte de toate, un spirit romantic și vizionar, visul fiind pentru el o a doua realitate (nu în zadar în concepția lui oamenii sunt niște „munți cu frunți de vise”); e un poet al ideii, al reprezentărilor intelectuale, al meditației filozofice (aceasta s-a putut vedea și din prima-i carte *Linia*, 1973). De unde, în parte, predilecția lui pentru viziunile onirice și baladești, pentru dezbaterea de idei și emiterea de principii generale, pentru esențe și abstracțiuni, pentru cuvântul rar și neologic (între altele fie spus, aici se cam întrece măsura: parâmbă, iceberg, alizee, buciardă, bractee, triremă, calcanee ș. a.). Caracterul cerebral al poeziei lui tot de aici se trage, după cum tot de aici se trage și proprietatea gnomică și conceptuală a discursului liric.

În dorința-i vie de a surprinde realitățile reflectate în toată multitudinea lor de fațete și conexiuni, în dialectica lor manifestă și latentă, autorul apelează frecvent la stări și situații poetice complexe, contradictorii, de un acut dramatism, precum și la senzații și aparențe abia perceptibile, dar de o considerabilă putere de răvășire a spiritului. Temându-se de obișnuință și obișnuit și ocolindu-le cu perseverență, M. I. Ciubotaru caută noutate și surpriză în toate și în tot: în viziuni și intuiții, în interpretare și expresie, în sugestii și semnificații, în compoziție și melodică, în ritmică și rimă. Caută și, de cele mai multe ori, le găsește, deoarece posedă o optică autentică asupra lucrurilor și o iscoditoare intuiție metaforică, un ascuțit spirit de observație și o deosebită virtuozitate lirică. Se remarcă, în special, mulțimea de comparații și metafore, care aruncă punți de legătură între cele mai îndepărtate fenomene și obiecte: „casă afundată-n sine, / ca-n cireășă miezul roșu”; „femeia... poate lua o hotărâre

neclintită / cum e lumina-nmărmurită-n stalactită“; „auzi tu torsul timpului cum ni se-ngroașă / pe trupuri în toarcere tot mai obsedantă?“; „se va vedea, se va vedea, că și o viață / nu are sens nici cât un fir de ață, / dacă pe roata ei nu s-a bătut / o nouă șină pentru cel născut“. Pentru a dezvălui suferințele sfredelitoare din inima femeii, care-și așteaptă bărbatul din război, poetul creează acest șirag de comparații metaforice de maximă potențare: „Învață-mă, doamne, să mântui odată / cu inima asta nebună care s-a făcut (...) mai neagră decât însăși durerea-n care-a ars, / mai singură decât privighetoarea-n colivia / de vânzare“. Aceeași sete de neobișnuit și concizia sugestivă, de inefabil poetic îl face pe autor să exploreze din plin și cu ingeniozitate și virtuțile sentinței filozofice („numai timpul e pe lume fără loc și rădăcină“; „zic: arborii mult mai curând dau în floare, / dacă-i atingem noi cu sufletele noastre“), ale oximoronului („zvon de tăceri“, „țurțuri străvechi de tineri“) ale calamburului („nicicând felul nostru de-a fi n-a fost obișnuința, / deși ne-am obișnuit a fi așa cum suntem“), ale paradoxului („eu cred că soarele este negru / și tânăr în felul ochilor tăi“), ale aparenței („lumea-i atât de fragedă, / încât par lipsite de nume / înseși lucrurile ce le luăm în mâini“), ale jocului de cuvinte („teii sunt atât de tei, că / nici nu seamănă-a fi tei“), ale rimei rare („mare e“ – „arie“, „tu-mi“ – „mi te-ndrumi“, „limpezi-o“ – „ziuă“).

Tot din năzuința de a-și spori vraja poeziei M. I. Ciubotaru se servește de procedeul sugerării lucrurilor prin intermediul imaginilor și detaliilor evocatoare. „A numi un obiect, înseamnă a înlătura trei sferturi din bucuria poemului, care consistă din fericirea de a ghici, încetul cu încetul; a-l sugera, iată idealul“, – decreta poetul francez Mallarmé. Autorul *Temerii de obișnuință* își construiește, în baza unui asemenea procedeu, poezii întregi, unde obiectul (sau subiectul) despre care se vorbește nu e numit direct nici în titlu și nici pe parcursul piesei cu pricina, ci e ținut ca și cum „ascuns“ în fal-durile imaginilor asociative din care noi urmează să-l „ghicim“. Ne referim la poeziile „Inima în cinci colțuri“, „La capătul aerului“, „Ritual“ ș.a. În prima poezie, de exemplu, doar imaginile și detaliile: „Trecând prin realitatea lumii el a putut / cea mai neînchipuită / plecare-n afară s-o intuiască“, „de la prima la ultima

buchie a bărbăției“ „și-a turnat“ „sufletul – pod spre dreptate“; „Inima în cinci colțuri, / Idee, moștenită de la cel mai bărbat dintre bărbați“ – sunt apte să ne aducă la gândul că e vorba de marele bărbat al omenirii – V. I. Lenin.

Despre ce scrie M. I. Ciubotaru în volumul *Temerea de obișnuință*? În linii foarte generale, trei sunt motivele fundamentale ale celor trei compartimente constitutive ale cărții: dragostea și frumusețile femeii (ciclul „Mângâierea fecioarei“), bărbăția și rosturile supreme ale bărbatului (ciclul „Quadragenar“), și memoria părinților și a neamului, a „izvorului unui sânge“ (ciclul „Alungarea cucuvelei“). În poeziile izbutite despre dragoste („De-odată ți-aș spune pe nume“, „Strigăt“, „Nemaiasemui“, „Piatra de pe inimă“, „Fecioara“ ș.a.) M. I. Ciubotaru exaltă frumusețea și tăria acestui sentiment în ipostazele lui cele mai diverse: fericire, extaz, visare, suferință, chemare.

Faptul că M. I. Ciubotaru a scris și un amplu și valoros ciclu de versuri consacrat memoriei propriilor părinți, propriilor frați și surori, propriilor bune și nepoți, într-un cuvânt „izvorului unui sânge“, este, după părerea noastră un act demn de toată lauda și susținerea. Această pentru că, întorcându-ne mereu la rădăcini, la începuturi, la izvoare, ne întoarcem, de fapt, la noi înșine, pentru a ne cunoaște mai bine cine am fost, cine suntem și cine vom fi, pentru a nu uita nu numai obârșia, dar și eforturile părinților noștri spre mai bine și spre mai frumos, prețul cu care a fost dobândită viața noastră de azi. Dar iată în legătură cu problema dată considerațiile prozatorului rus Nicolai Evdokimov, considerații care redau – indirect – cât se poate de bine scopul și esența ciclului de versuri în discuție: „...Vorbind despre revoluția tehnico-științifică, nu trebuie să uităm nici de origine, de faptul ce-l leagă pe omul viu de tot ce e viață vie, de pământul lui natal, de strămoșii lui, de izvoarele populare ale curățeniei, binelui, conștiințiozității. E îmbucurător faptul că mulți scriitori nu obosesc să scrie despre aceasta, nu obosesc să mediteze asupra problemelor întotdeauna noi: „cum să trăiești mai curat, mai frumos, cum să fii mai omenos, cine sunt eu și de unde provin?“. Uitarea originii, a izvoarelor proprii, e de neiertat atât pentru scriitor, cât și pentru fiecăruia om ce trăiește pe pământ“. („Realnosti i voploşcenie“, M., 1976, p. 17). Deși pe alocuri părinții Ion și Ana cugetă cam prea filozofic și

poetizant (discursul liric se face doar din numele lor), totuși chipurile lor lirice se întipăresc profund în conștiința cititorului prin evocarea lor veridică și impresionantă în contextul unui trecut nu prea îndepărtat, bântuit de urgiile războiului și ale foametei, dar și luminat de începuturile mult-făgăduitoare ale unei vieți noi. Iată, bunăoară, cum apar Ana și Ion în două ipostaze semnificative: „Motoare-n cerul gol. Un plug arând stingher / în nu știu care miriști de aramă. / Și spaima mea de văduvă pe deal, / și gândul meu alergător acasă / la cuibul de copii“ („Ea din cărare îmi vorbea“); „Un cal / și pentru el un plug, / și pentru plug o palmă de pământ, / din care se hrănea o forfotă de guri. / Femeia mea năștea de-a dreptu-n soare... Copiii mei aveau alt drum de școală / în văzul săliștei, pe rând / ei buchiseau la behăitul stâinii). / Piciorul meu nu dovedea de unul singur / (pe altul îl pierdusem în război)... („Metamorfoză“). Eroul liric al poeziei lui M. I. Ciubotaru este un om al luptei deoarece, zice el, „numai lupta ne ridică“ (e drept, uneori el e pus într-atâta pe luptă, încât și o rază de lumină ce-i cade pe geană, îi pare în mod exagerat „o sabie prea grea“ pe care e gata „s-o ia în mână“ și să se lupte cu... morile de vânt – „Sensibil“); e un om cu „credința“ „armă scoasă din teacă“.

Eroul liric al lui M. I. Ciubotaru nu-i este străină nici ipostaza de polemist, în care pornind de la niște amărăciuni personale venite din partea unor „neprieteni“, se războiește — mai mult în mod voalat, pe calea aluziilor vagi – cu diverși răufăcători și adversari etici.

De exemplu în poezia „Greșeala“ autorul își ridică glasul polemic împotriva unor „voi“ ranchiunoși, care l-au torturat mereu pentru nu se știe ce „greșeală“ săvârșită: „Ce faceți voi cu cugetul meu? / Și cu inima mea, ce faceți / Și cu sufletul meu, și cu sufletul meu / ce faceți, / când prindeți în cuie să-l bateți?“ Din contextul poeziei aflăm, că acești „voi“ ar fi niște indivizi atotștiutori și preciși în toate, cu un interior „închis sub lacătul obișnuinței“, care preferă să „rupă“ „trandafiri“ și care te-i mira dacă sunt în stare să „ducă“ „în susul lumii“ vre-o „povară“. Poetul ar vrea, cel puțin pe-o clipă, ca ei să-și pună în „fruntea albă“ „ochii“ săi „neadormiți“ poate măcar astfel se vor putea mântui de rele: „Cum s-ar mai lumina atunci / și-n lăuntru vostru închis / sub lacătul obișnuinței / de înșiși voi, ce de când lumea știți ce faceți, / preciși ca niște neființe“.

Sugestii polemice mustesc și în poezia; „Steaua polară“, unde M. I. Ciubotaru se destăinuiește că de la un timp prea l-au năpădit „danteșii“ și că dacă s-ar întâmpla să-l răpună vre-unul din aceștia, atunci: „Câți ar mai sta în pământ să m-arunce!“

E drept, în câteva cazuri eroul liric al lui M. I. Ciubotaru se complace în sugerarea de aluzii echivoce sau chiar enigmatice, în luarea de atitudini unilaterale, sau chiar derutante, în emiterea de idei discutabile sau chiar inacceptabile (vezi poeziile: „Cheie“, „Lumea-n prefacere“, „O constatare“, „Mitul căderilor“).

Includerea lui Iuri Gagarin (care pentru prima dată în lume a croit o pârtie în neștiutul cosmosului) în categoria visătorilor ce nu și-au atins ținta, căci s-au mistuit în „mitul căderilor“ (e vorba de Icar, Manole), nu ni se pare justificată, decât doar prin adoptarea de către poet a unei optici inversate (poezia „Mitul căderilor“). Chiar dacă mai târziu – după neasemuita-i faptă – Iuri Gagarin a trebuit, din întâmplare, că-și găsească un sfârșit tragic. Nu în „mitul căderilor“ se cuvine, așadar, să încadrăm numele lui Gagarin, ci în „mitul“ urcușurilor amețitoare. Aici e locul lui adevărat. Mai apoi, e de neînțeles concluzia la care ajunge autorul în rândurile finale ale acestei poezii, cum că atât eroii mitului cu pricina, cât și însuși poetul, înșiși unii semeni de-ai lui n-au avut și nu au altă cale predestinată decât calea „căderilor“, pe care în viitor urmează s-o îmbrățișeze încă atâția și atâția: „Unde-au fost ei, unde sunt eu, unde vii tu, / aud îndesându-se mitul în piramidă să dea / loc celor care încă vor cădea“.

Eroul liric al poeziei „Lumea-n prefacere“, trecând cu gândul de la iubită la problemele înaintării omului în timp și istorie („Cum se reface lumea, cum o-mpânzesc orașe...“), la un moment dat ajunge să constate derutant de sceptic cum că toate opintelile Omului spre mai bine și spre mai frumos sfârșesc în cele din urmă prin a nu avea aproape nici un rost: „Ca mâne o minune va deveni o zgură / și-un lucru prost frumosul care-a fost, / încât pământul însuși cu degetul pe gură / se va-ntreba de a avut vre-un rost.“ De-ar fi așa cum susține autorul ce ne-am face atunci cu aceste versuri, tot ale lui și oarecum ciudate, dar care conțin și un gând miezos: „Pământuri sunt mai multe-n cer. / Pământul nu e numai unul. / Dar numai unul e ne-bunul / Ce-a dat viață lui Homer“ („Pe lângă stâlpii unei cornișe“),

Căutând să materializeze și să sensibilizeze mulțimea de idei și de noțiuni abstracte cu care operează, M. I. Ciubotaru apelează frecvent la serviciile transferului metaforic, la viziuni metaforice.

Curios lucru, dar așa este: M. I. Ciubotaru, care e mereu atent la bătaile propriei inimi, care vorbește despre frământul inimii în atâtea și atâtea poezii (vezi: „Inima“, „Piatra de pe inimă“, „Dincolo de inima cea mai ne-mpăcată“ ș. a.), care folosește noțiunea de „inimă“ în componența a numeroase imagini, metafore și simboluri, scrie un tip de poezie mai mult pentru minte decât pentru inimă. Vrem să spunem, că poezia lui e prea intelectualizată, prea saturată de elementul cerebral, în detrimentul emoției, afectivității. Aici e particularitatea definitorie și partea cea mai „tare“ ale modului poetic al lui M. I. Ciubotaru, dar și o slăbiciune a lui mai generală... Căci uneori versurile lui se învecinează cu proza cea mai terestră: „Pasă-mi-te, pe podul dintre iubire și credință / nu pot exista lucruri banale, / pentru că sufletul curge prin canale / de iubire și credință – în suferință“; „Mozart a fost un bărbat. / El a avut cea mai intimă făptură, / Dar pentru că nu s-a dedat decât iubirii, / numele lui a fost scrâșnit cu ură“.

Concluzia la care ajungem în urma analizei efectuate e că volumul de versuri „Temerea de obișnuință“ de M. I. Ciubotaru conține un număr impunător de poezii profund originale și cu un mesaj de idei bogat și important (bucură, mai ales, varietatea de modalități lirice și folosirea lor inovatoare). Totodată, volumul cuprinde și unele poezii ce vehiculează un conținut de idei evaziv sau discutabil, precum și unele piese lirice văduvite de fior poetic autentic sau având o realizare artistică îndoielnică.

„Temerea de obișnuință“ posedă din plin calități scriitoricești ce nu pot fi tăgăduite.

Mihail DOLGAN

Nota autorului: Acest material a fost scris în anul 1977 și, într-o formă mai amplă, urma să vadă lumina tiparului în săptămânalul „Literatura și arta“. Cu regret, „tăierea“ și scoaterea din vânzare a „Temerii de obișnuință“ a împiedicat apariția recenziei noastre în perioada

de stagnare. Am fost și suntem de părerea că s-a comis o injustiție. Astăzi, în contextul restructurării, o putem repara (măcar și cu întârziere de zece ani): cartea cu pricina trebuie să fie repusă în circulația valorilor poetice ale anului respectiv.

M.D. *Literatura și arta*, mai 1988

TEMEREA DE OBIȘNUINȚĂ ȘI FENOMENUL SALIERISMULUI

O carte tăiată și un poet viu

HROPOTINSCHI: Mihail Ion Ciubotaru s-a născut în satul Nicoreni (Bălți), a absolvit Institutul Pedagogic „Ion Creangă”, a lucrat la ziarele și revistele *Tânărul leninist*, *Scânteia leninistă*, *Tinerimea Moldovei*, *Moldova*, *Literatura și arta*. A fost membru al P.C.U.S. din 1976, ca și mulți alții. Are și poezii despre Lenin, și despre partid, ca și mulți alții. Un secretar de redacție mai cu imaginație decât el n-am cunoscut. Dacă i-ar citi cineva cu atenție cărțile de poezie, l-ar scoate în fruntea listei poeților noștri și l-ar onora cu toate premiile literare de care a fost văduvit pe nedrept. Un traducător mai ingenios al poemului *Evgheni Oneghin* de A. S. Pușkin decât Ciubotaru nu se știe dacă vom mai avea degrabă...

De ce nu are o atât de mare popularitate, ca alții, și e lăsat în umbră acest poet extraordinar?! Este o jertfă a salierismului. Și anume despre aceasta țin să vorbesc în continuare.

După cartea de versuri *Linia*, apărută în 1973, Olimpul poetic de la noi s-a simțit amenințat cu toată seriozitatea. Lui Mihail Ion Ciubotaru (a semnat și: *Mihail Nicoreanu* un volum de versuri *Un loc în vreme*, apărut în 1989), îi mergea vestea de mare reformator al poeziei. Zic, era amenințat Olimpul de un poet original, care dinamita din interior și sfida anumite canoane literare perimate, un anumit sistem de versificație și un anumit limbaj poetic, venea năvalnic, modernist, plin de seve, de idei, cu un sistem metaforic fascinant, încât pe loc a atras atenția criticii literare și a colegilor de breaslă. Elogios s-au pronunțat despre *Linia* M.Cimpoi, M.Dolgan,

A.Țurcanu, Gh.Vodă, I.Gheorghiu, I.Vieru. Evident, cartea constituia un eveniment literar la acea vreme și a rămas nedepășită și astăzi.

Însă cum e lumea asta constituită din Mozart și Salieri care se manifestă în fel și chip. Unii prin talent, alții prin pâri. La noi existau precedente triste în această ordine de idei. Încă nu se șterseseră din memorie cazurile cu cărțile interzise ale lui I. Vatamanu (*Culorile Mihaelei, Basmaua*), D.Matcovschi (*Descânțe de alb și negru*), P. Cărare (*Săgeți*). Deci, procedeul era cunoscut, probabil, cei care-l aplicau prinseseră curaj, deoarece își văzuseră rezultatele „muncii lor sisi-fice“... În felul acesta, pare-se, fiecă vers scris de Ciubotaru enerva (chiar și felul cum semna îi irita pe salieri, cum așa Mihail Ion și nu Mihail Ivanovici?!).

Lucram la editură, dar până a mi se face vânt de acolo (tot prin osârdia salierilor!), mereu mi se amintea prin forurile superioare cazul cu cartea *Temerea de obișnuință* de Mihail I. Ciubotaru. Vorba e că volumul fusese dat la cules la fosta editură *Cartea moldovenească* la 27.X.1976. Întrucât de la 1.01.1977 s-a înființat o editură nouă, *Literatura artistică*, toate manuscrisele de proză, poezie, traduceri, artă, critică literară „date în producere“ la editurile „Cartea moldovenească“ și „Lumina“, apăreau cu girul noii edituri. În calitate de redactor-șef adjunct al acesteia am semnat volumul lui Ciubotaru „în lumină“. Era la finele primului trimestru și cartea s-a vândut în librării în mai bine de două trimestre până a ajuns în instanțe delațiunea. Păstrez și acum acea „reșenie“ nr. 23 a colegiului comitetului pentru edituri din 23 septembrie 1977, intitulată „Despre neajunsurile grave în pregătirea și editarea culegerii de versuri *Temerea de obișnuință* de M. I. Ciubotaru“. Citez, deoarece hotărârea mai „respiră“ suflul vremii: „În mai 1977 la editura „Literatura artistică“ a apărut culegerea de versuri „Temerea de obișnuință“ în care, pe lângă poezii reușite despre dragostea față de plaiul natal, despre lupta pentru pace, de poezii lirice pătrunse de sinceritate, cuprinde versuri, conținutul cărora provoacă obiecțiile cele mai categorice. În ele gândul autorului este exprimat cețos, în mod echivoc, iar uneori de-a dreptul greșit. De exemplu, în poezia *O constatare* poziția de clasă față de evenimentele revoluției și

războiului civil e substituită cu morala general-creștină, e definită neclar dragostea tineretului față de Pavel Korciaghin. În altă poezie, *Cheie*, vorbindu-se despre Aleea clasicilor din Chișinău, se afirmă că clasicii moldoveni, „speriindu-se, s-au ascuns în piatră“. Este evidentă, de asemenea, ambiguitatea poeziei *Harap Alb* care poate servi drept motiv pentru o interpretare eronată. Culegerea în genere e scrisă într-un limbaj greoi, alambicat, conține erori de limbă și de stil, ceea ce face dificilă înțelegerea multor poezii. Totodată, face uz de cuvinte și expresii greu accesibile atât cititorului de rând, cât și specialiștilor.

Toate acestea constituie o consecință a atitudinii iresponsabile față de pregătirea cărții pentru editare din partea editurii, care în pofida complexității și caracterului contradictoriu al poeziilor lui M. I. Ciubotaru, nu a organizat o recenzare serioasă și o discuție colectivă a manuscrisului la consiliul redacțional.

Redactorul acestei culegeri tov. M. Cimpoi a dat dovadă de nepăsare în munca cu autorul în timpul redactării, demonstrând miopie și lipsă de principialitate la analiza manuscrisului și comportându-se necritic față de recenzia excesiv de laudativă a lui Gh.Vodă.

Nu s-a luat nici o măsură și din partea conducătoarei redacției tov. Savca L.C.

În rezultatul acestui fapt culegerea *Temerea de obișnuință* din punct de vedere al calităților ideologico-artistice nu poate contribui la îmbogățirea vieții spirituale a cititorului republicii“.

Mai citesc o dată poezia *O constatare* și vreau să înțeleg prin ani care era acea poziție de clasă pe care călcase ca pe bec autorul?!

*Iubirea ta, adolescența, e Korciaghin,
străluminată de o limpede căldură
prelegerea a fost să-ți fie dată
și de iubirea omenească, și de ură.
Că lupta, dacă-i dreaptă, a avut
mereu un sens al ei și o menire:
ideea libertăți pe pământ
i-a fost de-a pururi punctul de pornire.
Dar, când măcelu-ncepe între frați –*

*pe-aceeași față râs și plâns se-ntrupă,
căci un același sânge pătimește
și-n două el nu poate să se rupă.
Iubirea ta și ura ta de om
nu va avea un caracter sporadic
nici pentru gestul lumii cel mai gingaș,
nici pentru gestul lumii cel mai sadic.
Adolescență-ndrăgostită pătimaș
și infantil de legendarul Pavel, –
mai știi din care timpuri omenești
au scris scripturile despre Cain și Abel?*

Poate din punctul de vedere al unei cenzuri democratice azi poezia ar putea fi blamată. Însă și azi ea într-un fel reflectă starea de lucruri din fostele republici unionale. E o poezie ce îndeamnă la meditație, la chibzuință, la cântărire a tuturor reperculsiunilor înainte de a purcede la război fratricid. Poate nu era un îndemn-chemare învăluită de un romantism prost înțeles și cultivat în școală de a se avânta în luptă cu ochii închiși? Posibil. Acesta ar fi un infantilism. Poetul nu căuta să substituie o pseudolegendă printr-o legendă biblică despre conflictul dintre frații Cain și Abel, ci apela la o conștientizare a realității dure, cităm: „căci un același sânge pătimește / și-n două el nu poate să se rupă“(!). Fariseul care-l acuza printr-o anonimă (pe care o s-o găsim până la urmă), utiliza niște argumente de un cinism atroce.

Să citim și poezia *Cheie* ca să vă convingeți că interpretarea aceluia salieri anonim era fortuită.

*Parcul Pușkin,
Aleea clasicilor...*

*Pe pământul cu pete de nori și de sânge,
unde zeii s-au retras de frică în piatră,
eu îmi ghicesc mie însumi în palmă
norocul meu de vreme bună și de vatră.
Dar rămâne închisă cărarea din palmă,
nemașunată de nici o idee, soartă, –
pe pământul cu pete de nori și de sânge*

zeii nu pot ieși, lăsând piatra deșartă.
Și așteaptă neștiut de nimeni norocul,
ascuns mereu la locul cel mai de vedere,
întrăurit de cea mai ocluzivă consoană
sau de o și mai îndărătnică putere.
Până când? până ce? până unde? –
se mișcă zeii deodată-n piatra mută
în timp ce eu le șterg de praful gros cu palma
o foarte stranie și magică volută.
Și-atunci mă mir de vocea lor atât de simplă
mai că și verbele ce au plecat să deie
ofrandă zborului descătușat în vise
când s-a găsit o altă cheie la idee.

„Salieri“ mai era și poet, nu numai ideolog, cunoștea literatura, problema clasicilor care erau puși la index și comenta, probabil, deliberat această poezie. Cu atare argumente, ca cele din „reșenie“ el putea nimici orice poet, orice carte, deoarece arma lovea fără greș. Insul cunoștea conjunctura politică și literară, poezii, știa ce se cere, ce marfă poetică se întreabă la moara decimării rândurilor celor talentați.

Ambiguitatea poeziei *Harap Alb*? Hai să vedem textul!

„Atunci jură-mi-te pe ascuțișul
paloșului tău...”

Ion Creangă

Mi-a ieșit atunci în cale
omul spân, bărbat de roșu,
aprig, omul cela care
mi l-a blestemat strămoșul;
A cercat și-n mine spaima.
Prefăcut, ispitor
mi-a cerut blândețea, taina,
scutul meu de luptător,
Ce era să fac? Vicleanul
avea zâmbet fin, dar crud.
Mă privea precum lupanul.

*I-am dat tot ce mi-a cerut.
I-am dat scutul și veșmântul.
I-am dat calul, neplângându-l.*

.....
*Însă nu i-am dat – nicicând! –
dreaptă, spada din cuvânt.*

Pe cine viza poetul? Cine era spânul ce s-a văzut ca în oglindă? Credem că autorul l-a și sesizat printre confrății de condei. Oricare ar fi fost motivul, se lovea în cele mai frumoase poezii ale volumului și se despica, se rupea în două, precum ai rupe un vreasc de genunchi, un destin poetic care, deși s-a manifestat plenar prin mai multe cărți după acest caz penibil, a rămas în suflet pe toată viața cu izul amar al acelei discuții de la Uniunea scriitorilor, la care un prozator-activist îl acuza că prin astfel de poezii M. I. Ciubotaru „trage un foc de artilerie asupra pozițiilor noastre...”

Nu doresc să fiu mare erou după război. Scrisesem și eu o recenzie pentru radio și pentru nu mai țin minte care publicație, dar aflând despre discuția ce se pregătea în breasla scriitoricească, mi-am retras-o. Și chiar de ar fi fost publicată și recenzia mea, totuna cartea avea să fie dată la cuțit. Prea vertiginos se învâртеau valțurile acelei mori.

Dacă ar fi să facem un studiu al spiritului modernist al poeziei de la noi, apoi cartea aceasta îi anticipează pe postmoderniștii de azi cu exact două decenii. Dacă nu cu mai mult... Și apoi de ce ne-am conforma până într-atâta postmoderniștilor? Oare tot ce-i postmodern constituie și o valoare literară? Mihail Ion Ciubotaru parcă intuia destinul acestei cărți, fiindcă într-o poezie scrie așa:

*Trece toamna prin pădure,
prin câmpie, pe sub cer, –
dauriții ei, condurii
lasă urme de mister
E foșnirea unei rochii.
de frunzare și de vânt.
O copilă-și are ochii*

de icoană pe pământ.
Numai ce-i lipsește nimbul.
Numai ce-i dădusei flori...
La pian îți trece timpul
din chindie până-n zori.
Mozart, Mozart, o, sărmame,
nenorocul tău bărbat,
cum ți-l mai respiră anii
ca pe un văzduh ciudat.
Nici nu știi că-n salturi bruște
se strecoară prin oraș,
năvălind să mi te muște
șarpele pizmătăraș...

Au mai pățit-o și o mai pățesc și alții din partea unor salieri pizmătareți, vorba lui Eminescu. În această zi putem vorbi despre un poet modern cu un destin literar aparte (care nu s-a înrăit pe toată lumea din cauza că la noi e în mare vogă salierismul, ca, de altminteri, pretutindeni), când îi citim volumele *Întoarcerea către leagăn*, *Punct de sprigin*, *Te ține minte iarba*, *Răsa* ș.a.

Să vorbim cu Mihail Ion Ciubotaru, citindu-i poezia, căci avem despre ce și acum, când a pășit pragul celor șase decenii. La mulți ani, măi bădie!

Andrei HROPOTINSCHI, *Moldova literară*, februarie 1997

DESPRE ARTA CARTOGRAFIERII CERULUI

CUCUIETU: Într-un mediu atât de nestatornic și răvășit precum este cel de la noi, e firesc ca multe să fie cu capul în jos și picioarele în nori. Mai ales că perestroika, ce de mult s-a încheiat în tot sud-estul european, mai continuă să se zbenguie prin activitatea politicianilor moldoveni și prin poezia scriitorilor basarabeni, îndemnându-i și pe unii, și pe alții la patos și misticism gratuit, în timp ce oamenii normali ori s-au apucat de lucru, ori continuă să facă liniștit și onest ceea ce făceau întotdeauna. Între cei din ultima categorie este și poetul Mihail Ion Ciubotaru, cel răpus de literă, cel scriind precum scriu

oamenii care nu pot face altceva, dar și cel care nici nu încearcă să trăiască din scris, pentru că la noi nu se poate trăi din profesarea vocației.

Pe lângă faptul că a plodit divizii de generali și regimente de poeți, care nu erau decât epoletul fălos și vorba bombastică, comunismul păcătuiește față de acești oameni – pe care i-a hrănit, îmbrăcat și încălțat – pentru că le-a deformat optica vieții. Aceștia încă mult timp își vor căuta locul în viață: în puciuri ori pe baricade, fără să-și dea seama că locul unuia e în cazarmă, iar al celuilalt e la masa de scris. Pentru că nu oricine este Napoleon și nu oricine este Octavian Goga. Dar oricine poate să-și apere Patria și oricine își poate avea segmentul său pe eșichierul poetic.

Poezia lui Mihail Ion Ciubotaru este poezia ce încearcă să păstreze pentru totdeauna o anumită configurație a stărilor trecătoare: conturul de acum al hărții cerului, poziția frunzei sub această rafală de vânt, cadrul târziu în care ființa iubită emană pace și liniște sufletească: „Zidăria norilor pe zare / nu se reface, / calmul tău casnic târziu estompat / de lumină – nu se reface, / una / din ochii curați până-n pala de ură-a dușmanului / Patria peste toți nestatornicii vecuiește. Nu se reface“.

Este una dintre cele mai frumoase poezii despre țară din câte am citit, chiar dacă s-au scris multe de tot la această temă după '89 încoace. Este harta unui sentiment veșnic, întocmită cu multă simțire de marele cartograf al cerului Mihail Ion Ciubotaru.

Sergiu CUCUIETU, *Țara*, martie 1997.

Șarjă: Glebus Sainciuc

LA O MASĂ CU TIMPUL

...Săru-mâna, timpule!

Dimineața
Chem la mine păsările
și le trimit în orașul Căderea-Frunzelor,
pe strada Măturii,
unde bate vântul igienei,
le trimit să te caute,
dar ele nu te găsesc;

pe sub seară
chem la mine stelele
și le iau din scurt:
– Unde-i timpul?
Nu cumva l-ați pierdut?

Iar când mă holbez mai bine,
te văd lângă mine,
tăcând cuminte din zurgălăi.
Ai vrea să fim prieteni, așa-i?

Te-apropii și aștepți să termin odată,
iar eu bat cu sapa-n hârtie, ca-n piatră.
Ce să-ți spun?
Îmi convine
să mă iau cumătru cu tine.
Ei, și dacă de-acuma suntem de-ai noștri,
să batem palma:
eu îți dau o poezie subțire,
iar tu mie – niscaiva nemurire.

Săru-mâna, cumătre timp!
Haide, măi, hăis-cea spre Olimp!

Petru CĂRARE
Din volumul: *Parodii și epigrame*, 1976.

CUPRINS

<i>Tabel cronologic</i>	7
-------------------------------	---

Pe lângă stâlpii unei cornișe	15
-------------------------------------	----

Munții

Legământ	18
Muntele	19
Reflecție	21
Piatra	22
Mă vede apa	23
Codrul cosminului	25
La depărtare de-o piatră	26
Cum după Decebal	27
Cu munții, cu apa, cu aerul	28
Glasul memoriei	30
Grind	31
Munții de vise	32
Cel	34
Balada străzii cu tei	35
Marea	39
Plajă la Cernăuți	42
În fiecare din noi	45
Pe drumul acesta	46
Cântec	47

Țărmurile

Țărm (I)	49
Țărm (II)	51
Țărm (III)	52

Țărm (IV)	53
Țărm (V)	54
Țărm (VI)	56
Țărm (VII)	58
Țărm (VIII)	59
Țărm (IX)	60
Țărm (primul testament)	61
Țărm (al doilea testament)	62

Zodiac pentru voi

Pe o pânză	64
1. Onomatopeie de intrat în an	65
2. Clipă de cunoscut soarele	67
3. Inel, inel... ..	68
4. Onomatopee de luminat zărilor	69
5. Carmin	71
6. Triunghi	72
7. Onomatopee cu o cercătură de grâu	73
8. Casa	75
9. Clipă de lămurit desenul	76
10. Onomatopee de trecut prin toamnă	77
11. Echinocliu la Valea-Budei	79
12. Clipă de privit palmele	80
Săru-mâna	82

Leagănul

În brațele mamei tânjește un leagăn	84
Leagănul	85
Neliniștea	86
Tu	87
Mă luminează	88

Mama, casa	89
***Ca o lumină târzie și moale	90
Mă întrebi	91
Mă uit la umerii tăi... ..	93
De vorbă cu mama	95
Liliac tânăr	98
E necesar	100
Povestea	101
Fecioara	102
Din prag	103
Mângâierea fecioarei	104
Pe tablă buchii mari, în clasa ta... ..	105
Visul și drumurile	106
Cu zulufi gălbui ca spicul	107
Ochii ei	108
Al iubirii	109
Inima	110
Dragoste	111
Baudelaire	112
Eminescu către iubire	113
La cișmea	114
Mireasa	115
Horă	116
Zi cu soare	118
Pe fundale	119
Tot ea, femeia	120
Vară	121
Plajă	122
Stă piatra grea... ..	123
În orașul căderea-frunzelor	124

Punțile de trecere

Zicere	126
Făguraș	127

Grăbește-te încet	130
Casa răsună de cântec	131
Moment	132
Peisaj solar	133
Monologul revenirii	134
Spre-a-nfiripa scânteia	136
Ciocârlanul șchiop	137

Picătura de sânge

Vorbiți românește	140
Plânsu-mi-s-au	142
Noi, picătura de sânge	143
Lepădarea spaimei	144
Năzuințele	145
Bulgărele	146
Micul bomj-fraier	147
Am grijile ploii	150
Sperietoarea	152
Despre umbră	153
Cheia de aur	154
Fisurări	156
Hoțul	157
Despre febra gării	159
Vecini	160
Arșiță	162
Pustia fără de nisip	163
Iconar	164
Pe iarba solară	165
Fântâna veche	166
Despre plop	168
Am văzut	169
O referie la viață	170

Vis cu duche și duzi	172
Ce-i înainte	174

Bărbății

Bătaia ceasului	176
I	177
Vârsta de pornire	178
II	179
Beethoven	180
III	181
Dau bună ziua	182
Harap-alb	183
IV	184
O constatare	185
Pierderile	186
Plimbarea	187
V	189
Mitul căderilor	190
VI	191
Răsare soarele, un strigăt se înalță	193
VII	196
Fantoma unei lumi din stele	197
Într-o toamnă, plecând un adolescent	198
VIII	199
Mersul pe flăcări	200
IX	201
Tolstoi	202
În fiecare zi, dincolo de nerăbdare	205
X	209
Eminescu către dușman	210
XI	211
Cheie	212

XII	213
Trece poetul	214

Interzisă vânătoarea

Nucul	216
Ariciul	217
Balada pilotului și a luminilor aeroportului	219
Mânzul	221
Terținele apei	223
Baladă naivă	225
Geologul	227
Peisaj cu undiță	228
Deslușirea vocilor	230
Figuri de plastilină	231
Interzisă vânătoarea	232
Ochi	233
Respirația noastră devine cărare	235
Baladă urbană	237

Linia 239

Peretele cu fotografii

La capătul aerului	266
Semnal	268
Ana	270
Ion	271
Anotimpul de zăpadă	272
Ritual	273
Frugală masă	274
Câmp	275
Trecând, cu brațul pe ghitară	277
Însemn	279

Ea din cărare îmi vorbea	280
Ah, când răsare „o” de mână... ..	282
Dorința părinților noștri	283
Baladă de după război	284
Cum trece umbra păsării	286
Caă cu pereți de ramuri	287
Iarbă nouă ieși afară... ..	289
Confesiune	290
Călărețul de paradă	291
Lucrurile	292
Învățarea modestiei	293
Greșeala	294
O să mai curgă ninsori... ..	295
Memorial	297
Oameni de rouă	298
Numele noastre	299
Aducerea aminte	300
Peretele cu fotografii	301
A avea umbră proprie	302
<i>Referințe istorico-literare</i>	<i>303</i>
Mihai Cimpoi: <i>Linia</i>	303
Victor Teleucă: <i>Bucuria reciprocă: omul și pomul</i>	306
Mihail Dolgan: <i>Temerea de obișnuință</i>	309
Andrei Hropotinski: <i>Temerea de obișnuință și fenomenul salierismului</i>	316
Sergiu Cucuietu: <i>Despre arta cartografierii cerului</i> ...	322
Petru Cărare: <i>La o masă cu timpul</i>	324